

Årsregnskap 2014

Innholdsfortegnelse

<u>Styrets årsberetning</u>	<u>3</u>
<u>Redegjørelse om samfunnsansvar</u>	<u>17</u>
<u>Redegjørelse om foretaksstyring</u>	<u>23</u>
<u>Resultatregnskap</u>	<u>34</u>
<u>Balanse</u>	<u>35</u>
<u>Endring i egenkapital</u>	<u>36</u>
<u>Kontantstrømoppstilling</u>	<u>38</u>
<u>Noter til regnskapet</u>	<u>39</u>
<u>Erklæring fra styret og administrerende banksjef</u>	<u>98</u>
<u>Revisors beretning</u>	<u>99</u>
<u>Årsberetning fra kontrollkomiteen for 2014</u>	<u>101</u>

Styrets årsberetning 2014

Konsernet SpareBank 1 Ringerike Hadeland leverer et meget godt resultat på 360,3 mill. kroner før skattekostnad etter et år med god inntektsutvikling fra bankdriften, økt avkastning på finansielle investeringer og reduserte tap sammenlignet med 2013. Banken har også i år styrket sin markedsposisjon takket være målrettet innsats fra engasjerte medarbeidere.

Hovedtall fra årsregnskapet for 2014 (konsern):

- Resultat før skatt: 360,3 mill. kroner (294,7 mill. kroner)
- Resultat: 288,5 mill. kroner (233,7 mill. kroner)
- Egenkapitalavkastning: 11,5 % (9,8 %)
- 12-måneders vekst i utlån inkl. lån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt: 5,6 % (8,4 %)
- 12-måneders vekst i innskudd: 9,1 % (9,1 %)
- Tap på utlån: 0,4 mill. kroner (16,5 mill. kroner)
- Ren kjernekapitaldekning: 17,3 % (17,5 %)
- Resultat per egenkapitalbevis: 20,01 kroner (16,21 kroner)
- Foreslått utbytte: 10,00 kroner (8,60 kroner) per egenkapitalbevis, hvorav 1,00 kroner (0,00 kroner) er ekstraordinært.

Virksomhetens art

Konsernet SpareBank 1 Ringerike Hadeland består av morbanken og datterselskapet Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS (80 % eierandel). Banken har også betydelige eierandeler i Samarbeidende Sparebanker AS (15,6 %) og Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS (20,8 %). Resultater fra disse selskapene inntektsføres i bankens konsernregnskap tilsvarende bankens eierandel.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har hovedkontor i Hønefoss og til sammen 8 kontorer i Ringerike- og Hadelandsregionen og Nittedal. Konsernets hovedvirksomhet er salg og formidling av finansielle produkter og tjenester, samt eiendomsmegling.

Konsernets utvikling

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har i 2014 hatt en god utvikling innen alle forretningsområder. Konsernet er markedsleder både for bank- og eiendomsmeglingstjenester i kjerneområdene i Ringerike- og Hadelandsregionen. Denne posisjonen er befestet gjennom 2014 både innen person- og bedriftsmarkedet. Utlånsveksten i 2014 (inkludert lån overført til Boligkreditt) var 5,6 % og er fordelt på 6,5 % til personkunder og 3,8 % til bedriftskunder. Til sammenligning var 12-måneders vekst i bankmarkedet 4,3 % (SSB).

Innskuddsveksten er relativt høy med 9,1 % fordelt på 8,6 % i personkunde- og 10,2 % i bedriftskundemarkedet.

Konsernet tilbyr et bredt produkt- og tjenestetilbud, delvis som et resultat av strategisk eierskap til produktselskaper i SpareBank 1 og samspillet mellom bank og eiendomsmegling. Det har vært jobbet aktivt med dette slik at en stadig større del av kundemassen har en bred produktportefølje. Dette er viktig både av hensyn til kundetilfredshet og som bidrag til konsernets inntjening.

Bankmarkedet var i 2014 preget av sterk konkurranse om boliglån. Den moderate utlånsveksten skyldes en kombinasjon av sterkere konkurranse, blant annet fra offentlige

aktører som Statens pensjonskasse, og generell lavere vekst i norsk økonomi. Veksttakten har hatt betydning for næringslivets investeringer i vår region. Noen større prosjekter er gjennomført og avsluttet i løpet av året. Dette har bidratt til lavere vekst innen bedriftsmarkedet.

Et lavt og fallende rentenivå kombinert med sterk konkurranse førte til press på kundemarginen. Finansieringskostnadene har blitt redusert slik at inntjeningen i 2014 ble bedre enn året før.

Aksje- og rentemarkedene har vist en positiv utvikling i 2014. Dette gjenspeiles i verdiutviklingen på konsernets verdipapirbeholdning, avkastning på finansielle eiendeler og i resultatene til SpareBank 1 Gruppen.

Netto provisjons- og andre inntekter økte fra året før. Hovedårsaken til dette er økning i provisjoner fra Boligkreditt og inntekter fra salg av livsforsikring og fondsprodukter. Inntekter fra betalingsformidlingstjenester, salg av forsikringsprodukter og provisjonsinntekter fra eiendomsmegling er på et stabilt godt nivå.

Driftskostnadene var på et tilfredsstillende nivå og cost/income har de senere årene gått ned. Med bakgrunn i kunders endrede bruk av banken og økte krav til inntjening og soliditet, settes det inn tiltak for å sikre at mer effektiv drift og lønnsom vekst skal gi økte inntekter.

Brutto misligholdte utlån var på et lavt nivå med 0,7 % av brutto utlån. Styret er tilfreds med kvaliteten i utlånsporteføljen. Styringen av kredittrisiko vurderes som tilfredsstillende.

Styret mener det er viktig for utviklingen i regionen at SpareBank 1 Ringerike Hadeland, som et solid, lokalt forankret finanskonsern, kan tilføre nødvendig kapital til vekst og utvikling i konsernets markedsområder. Styret ønsker å prioritere dette samtidig som vi har ambisjoner om å styrke bankens posisjon i Nittedalsområdet.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har et stort samfunnsengasjement og støtter lokale initiativ innenfor kultur, idrett og utdanning. Dette har i 2014 skjedd ved sponsorvirksomhet, gjennom egen næringsstiftelse og ikke minst ved tett samspill med sparebankstiftelsene. Utbytte fra banken og avkastning på stiftelsenes investeringer danner grunnlag for gaver til allmenntilgode formål fra stiftelsene. Stiftelsenes formål er å videreføre sparebanktradisjonene i sine respektive lokalsamfunn samt forvalte kapital og eierinteresser i banken.

Utvikling i konsernets markedsområder

Bruttonasjonalproduktet (BNP) for Fastlands-Norge er i henhold til SSB forventet å vokse med om lag 1,5 % i 2015 sammenlignet med 2,5 % i 2014.

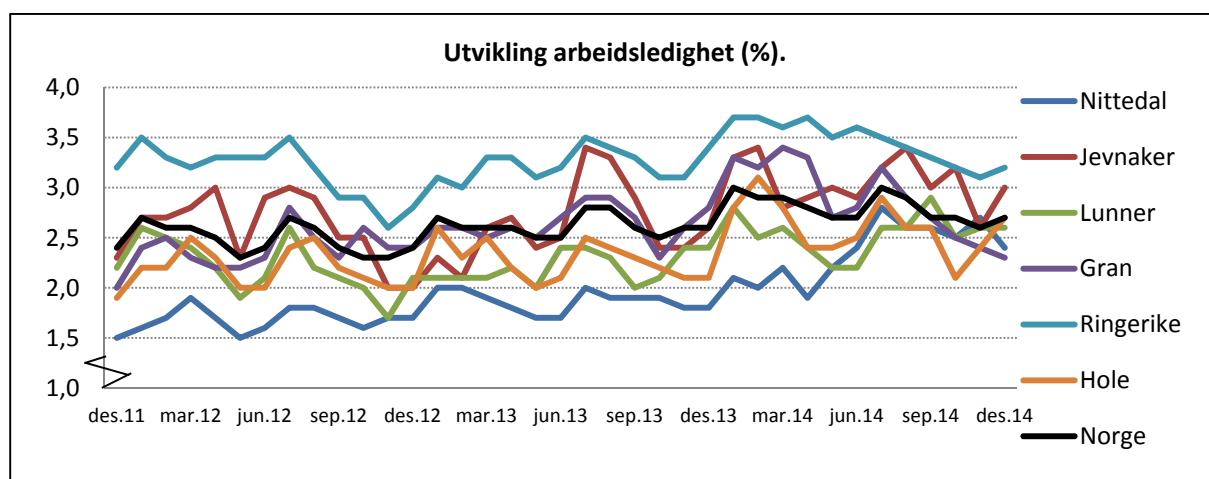
Norsk økonomi er imidlertid relativt sterk. Rentene er rekordlave og arbeidsmarkedet er ganske stramt. Det kraftige fallet i oljeprisen siste året forventes å redusere aktiviteten gjennom:

- lavere aktivitet innenfor oljesektoren og reduserte leveranser fra fastlandsøkonomien til oljeselskapene
- dempet reallønnsvekst som følge av lavere etterspørsel etter arbeidskraft og redusert lønnsomhet i oljerelatert virksomhet
- reduserte investeringer i bedriftene og økt sparing i husholdningene som følge av forventninger om lavere inntekter og økt usikkerhet om utviklingen fremover

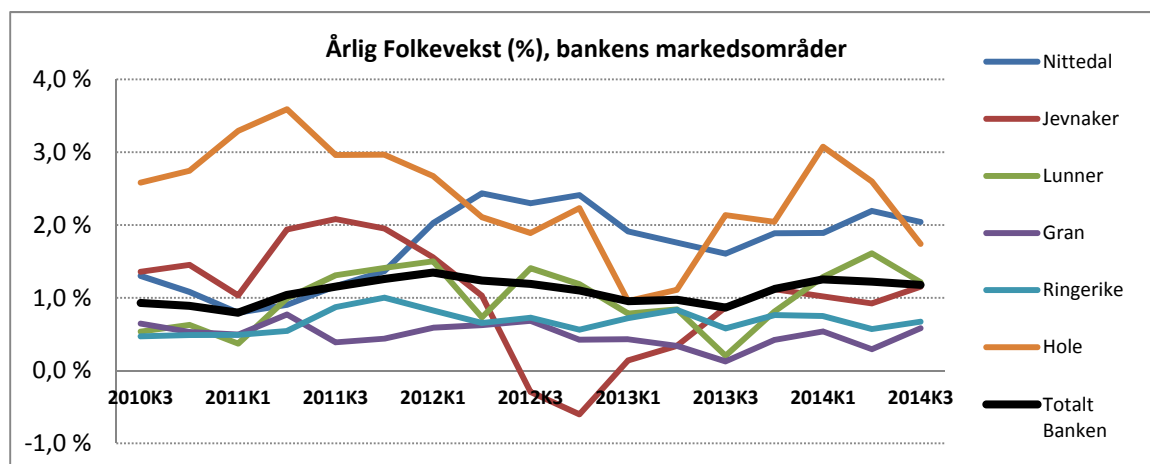
Det forventes at sysselsettingsveksten vil bremse, arbeidsledigheten stige og lønnsveksten avta. Sparingen vil trolig øke som følge av den økte usikkerheten. Når befolkningen blir eldre og forventes å leve lenger, samtidig som pensjonen er usikker, vil det trolig føre til økt sparing blant de godt voksne. Rentenivået er lavt og viser en fallende trend, og disse forholdene vil trolig føre til en svak økning av boligprisene neste år.

Kronekursen har svekket seg markert fra høsten 2014. Dette må ses i sammenheng med lavere oljepris og svekkede utsikter for norsk økonomi. En svakere krone bidrar til økt lønnsomhet for norsk eksportnæring.

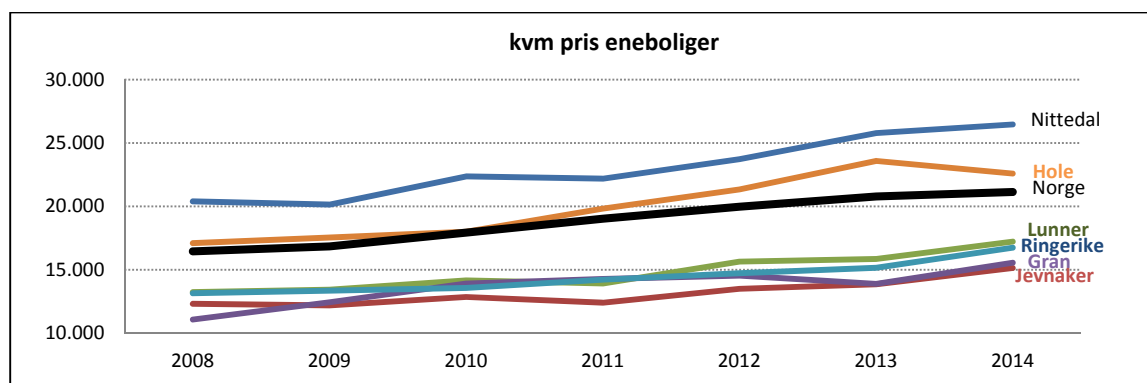
Konsernets markedsområde kjennetegnes ved at veksten er på noenlunde samme nivå som på landsbasis. Imidlertid kan regionen deles i to ved at bankens tradisjonelle markedsområder Ringerike og Hadeland har vekst og arbeidsledighet som tilsvarer landet for øvrig, mens Hole og Nittedal kommune kjennetegnes av høyere vekst. Noe av bakgrunnen for dette er trolig nærheten til Oslo.

Hele markedsområdet har befolkningsvekst (1,2% siste året) hvor spesielt kommunene Nittedal og Hole, som begge har ca. 2% vekst, har god tilflytting. I disse to kommunene er befolkningen relativt sett noe yngre enn resten av regionen.

Boligprisene har gjennom 2014 hatt en økende trend i konsernets markedsområde. Kommunene Hole og Nittedal skiller seg også her ut med høyere boligpriser enn snitt for hele landet.

Antall nyetablerte næringsvirksomheter i vårt markedsområde ligger på et stabilt godt nivå. Lokalt næringsliv har resultater som viser tilfredsstillende vekst og inntjening, men det er variasjoner mellom bransjer, hvor blant annet deler av varehandelen har utfordringer. Utsiktene for 2015 er som på landsbasis med usikkerhet knyttet til forventet ordreinngang, omsetning og inntjening.

Resultatutvikling

SpareBank 1 Ringerike Hadeland-konsernet oppnådde i 2014 et resultat på 288,5 mill. kroner (233,7 mill. kroner) og en avkastning på egenkapitalen på 11,5 % (9,8 %). Resultat før skatt ble 360,3 mill. kroner (294,7 mill. kroner). Det gode resultatet skyldes positiv inntektsutvikling fra bankdriften, økt avkastning på finansielle investeringer og reduserte tap sammenlignet med 2013.

Konsernets bankvirksomhet drives i sin helhet i morbanken. Eiendomsmeglervirksomheten drives i datterselskapet Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS, der SpareBank 1 Ringerike Hadeland eier 80 % av aksjene.

Alle regnskapshenvisninger er til konsernet, hvis ikke annet er angitt.

Netto renteinntekter

Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter i 2014 utgjorde 302,8 mill. kroner (288,9 mill. kroner). Det er kostnadsført 8,5 mill. kroner (7,9 mill. kroner) i sikringsfondsavgift klassifisert som rentekostnad. Lån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt har økt med 338,0 mill. kroner fra 31. desember 2013, noe som tilsvarer 30,9 % av utlånsveksten. I forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital utgjorde rentenettoen i 2014 1,63 % (1,65 %).

Inntekter fra utlånsporteføljen solgt til SpareBank 1 Boligkreditt føres som provisjonsinntekter. For 2014 utgjør disse provisjonsinntektene 64,7 mill. kroner (57,8 mill. kroner). Netto renteinntekter inklusive disse provisjonsinntektene viser en økning på 20,7 mill. kroner (6,0 %) sammenlignet med tilsvarende periode i 2013.

Netto provisjonsinntekter og andre inntekter

Netto provisjonsinntekter og andre inntekter utgjorde per 31. desember 2014 223,2 mill. kroner (209,9 mill. kroner). Netto provisjonsinntekter økte med 13,3 mill. kroner som

hovedsakelig forklares ved en økning i provisjon fra SpareBank 1 Boligkreditt på 6,8 mill. kroner, en økning i inntekter fra betalingsformidling på 1,8 mill. kroner og en økning i inntekter fra salg av livs- og fondsforsikringer på 1,1 mill. kroner.

Andre driftsinntekter består hovedsakelig av inntekter fra Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS som hadde netto driftsinntekter på 61,9 mill. kroner ved utgangen av 2014 (58,9 mill. kroner.).

Avkastning på finansielle investeringer

Samlet avkastning på finansielle eiendeler ble 114,6 mill. kroner (84,5 mill. kroner).

Avkastning eksklusive resultatandel i felleskontrollert virksomhet ble 51,5 mill. kroner (38,3 mill. kroner). Mottatt utbytte økte med 20,5 mill. kroner som i hovedsak gjelder tilbakebetaling av opptjent kapital fra SamSpar Bankinvest II AS. Verdiendring og gevinst/tap på finansielle eiendeler ble redusert med 7,4 mill. kroner fra 2013 og inkluderer gevinst fra salg av aksjer i Nets A/S på 14,1 mill. kroner.

Eierandeler i felleskontrollert virksomhet

Banken har per 31. desember 2014 eierandeler i Samarbeidende Sparebanker AS (SamSpar) og Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS på henholdsvis 15,6 % og 20,8 %.

Eierandelene er uendret i forhold til siste årsskifte. Gjennom SamSpar har banken indirekte eierandeler i SpareBank 1 Gruppen AS (3,03 %) og SpareBank 1 Markets AS (1,55 %) og gjennom SamSpar Bankinvest i BN Bank ASA (4,05 %).

Konsernet resultatfører hvert kvartal en andel av selskapenes resultat tilsvarende bankens eierandel i det respektive selskap. I 2014 ga dette et resultat på 63,1 mill. kroner (46,1 mill. kroner) samt 2,9 mill. kroner (-2,1 mill. kroner) i andre kostnader som inngår i utvidet resultatregnskap. Inntektsøkningen skyldes hovedsakelig resultatforbedringer i SpareBank 1 Gruppen som vi inntektsfører gjennom vår eierandel i SamSpar. I morbanken inntektsføres utbytte mottatt fra de nevnte selskapene.

Driftskostnader

Samlede driftskostnader i 2014 utgjorde 279,9 mill. kroner (272,1 mill. kroner).

Pensjonskostnader er 2,5 mill. kroner lavere enn normalt som følge av endring av bankens gavepensjonsordning. Økningen i de andre driftskostnadene var 10,3 mill. kroner, hvorav de største økningene knytter seg til administrasjonskostnader og andre driftskostnader med til sammen 7,6 mill. kroner.

Per desember 2014 utgjorde driftskostnadene 43,7 % (46,6 %) av totale inntekter. Dette er innenfor vårt mål om en kostnadsprosent på maksimum 45 % innen 1. halvår 2018. Korrigert for utbytte fra SamSpar Bankinvest II (19,5 mill. kroner), gevinst fra salg av aksjene i Nets A/S (14,1 mill. kroner) og reduserte pensjonskostnader (2,5 mill. kroner) er kostnadsprosenten 46,2 %.

Tap og mislighold

Årets netto tap på utlån og garantier er 0,4 mill. kroner (16,5 mill. kroner). Endring i individuelle nedskrivninger og netto konstaterte tap utgjør -2,9 mill. kroner (13,0 mill. kroner). Gruppenedskrivninger er i 2014 økt med 3,3 mill. kroner mens de ble økt med 3,5 mill. kroner i 2013. Sum individuelle og gruppevis nedskrivninger på utlån utgjorde 76,1 mill. kroner (76,6 mill. kroner).

Brutto misligholdte utlån over 90 dager utgjorde per 31. desember 2014 115,6 mill. kroner (66,6 mill. kroner), tilsvarende 0,7 % (0,5 %) av brutto utlån. Økningen skyldes i hovedsak et større engasjement som er bragt i orden i januar 2015. Det er således ingen generell trend i utviklingen. Etter styrets vurdering er bankens kredittrisiko moderat.

Balanse

Forvaltningskapitalen var ved utgangen av året 19.192 mill. kroner, en økning på 6,4 % fra samme tidspunkt i fjor. Økningen skyldes økte utlån og økte likviditetsreserver. I tillegg er det solgt boliglån for 5.108 mill. kroner (4.770 mill. kroner). Lånene fremkommer ikke som utlån i bankens balanse. Kommentarene som omhandler vekst i utlån inkluderer utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt.

Brutto utlån

Brutto utlån inkl. SpareBank 1 Boligkreditt AS har økt med 5,6 % (8,4 %) siste 12 måneder og var 20.607,8 mill. kroner ved utgangen av 2014. 12-måneder veksten i brutto utlån til personkunder var 6,5 % (7,0 %) og 3,8 % (11,2 %) til bedriftskunder.

Fordelingen mellom lån til personmarkedet (inkludert Boligkreditt) og bedriftsmarkedet/offentlig sektor var henholdsvis 66 % og 34 % og har vært omtrent uendret gjennom 2014.

Verdipapirer

Konsernets beholdning av verdipapirer ekskl. eierandeler i felleskontrollert virksomhet var 1.649 mill. kroner (1.550 mill. kroner) ved utgangen av året, hvorav 1.156 mill. kroner (1.083 mill. kroner) var renteinstrumenter, 438 mill. kroner (442 mill. kroner) var egenkapitalinstrumenter og 55 mill. kroner (25 mill. kroner) var finansielle derivater. Porteføljen av egenkapitalinstrumenter inkluderer aksjer i SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS med til sammen 317 mill. kroner (270 mill. kroner). Bokført verdi av børsnoterte aksjer og egenkapitalbevis utgjorde 25,2 mill. kroner (0,13 % av forvaltningskapitalen). Banken har solgt aksjefond i løpet av året som et ledd i strategien om å redusere markedsrisikoen i porteføljen.

Innskudd og innskuddsdekning

Samlede innskudd fra kunder utgjorde 11.581 mill. kroner (10.612 mill. kroner) ved utgangen av 2014, en økning på 9,1 % (9,1 %) fra utgangen av 2013. 12-måneder veksten i innskudd fra personkunder var 8,6 % (7,7 %) og 10,1 % (11,9 %) til bedriftskunder/offentlig sektor. Innskudd målt i prosent av brutto utlån utgjorde 75 % ved utgangen av 2014 mot 72 % ved utgangen av 2013.

Kapitaldekning

Nye kapitaldekningsregler i henhold til CRD IV/ Basel III har medført blant annet endrede regler om kapitalkrav i Norge som trådte i kraft fra og med 30. september 2014. Etter de nye reglene for konsolidering faller bankens investering i datterselskap inn under størrelsesunntaket i konsolideringsforskriften §5, 3. ledd, og det utarbeides således ikke lenger kapitaldekning på konsolidert nivå. Tidligere har det vært forskjellig behandling av investering i felleskontrollert virksomhet i morbanken og konsernet. Etter CRD IV/ Basel III behandles dette likt.

Per 31. desember 2014 var bankens rene kjernekapitaldekning 17,3 % (17,5 %). Bankens netto ansvarlige kapital utgjorde 2.120,6 mill. kroner (1.986,9 mill. kroner). Den rene kjernekapitaldekningen faller fra 17,6 % per 30.09.14 hovedsakelig som følge av at

egenkapitalen er redusert med 47,6 mill. kroner etter skatt knyttet til estimatavvik fra aktuarberegningen for pensjoner. Overgangsregler gir en positiv effekt på ren kjernekapitaldekning som vil nøytraliseres mot kjerne-/tilleggs kapital frem mot 1. januar 2019. Ren kjernekapitaldekning uten overgangsregler er beregnet til 15,6 %.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland benytter standardmetoden for kredittrisiko og basismetoden for operasjonell risiko. Styret har i 2014 vedtatt mål for en ren kjernekapitaldekning for banken og konsernet på minimum 14,5 %. Dette tilsvarer det maksimale kravet til ren kjernekapitaldekning for banker definert som systemkritiske per 30. juni 2016. Per 31. desember 2014 er dette 3,5 %-poeng høyere enn antatt regulatorisk krav til ren kjernekapitaldekning for SpareBank 1 Ringerike Hadeland per 30. juni 2016. Det vises for øvrig til note 5.

Styret vurderer bankens soliditet til å være god og vil fortsette bankens vekststrategi.

Langsiktig finansiering

Det har vært god tilgang på markedsfinansiering gjennom året og risikopåslaget har blitt redusert. Styret forventer at tilgangen til markedsfinansiering vil være god også fremover. Banken arbeider løpende med å tilpasse seg besluttede og forventede regelendringer blant annet innenfor likviditets- og soliditetsområdet. Isolert sett vil disse endringene bidra til å redusere bankens lønnsomhet. Bankens primære fundingkilde er for tiden SpareBank 1 Boligkreditt da dette selskapet oppnår bedre innlånsvilkår. Banken har per 31. desember 2014 boliglån for 1,2 mrd. kroner som er klargjort for eventuelt salg til SpareBank 1 Boligkreditt..

Til sammen utgjorde gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer 4.505 mill. kroner (4.588 mill. kroner) i 2014 og besto kun av obligasjonsgjeld. Videre har banken i løpet av 2014 tatt opp et ansvarlig lån pålydende 200 mill. kroner. Gjennomsnittlig restløpetid på de samlede innlånene var ved utgangen av 2014 2,82 år.

Av konsernets verdipapirgjeld ved årets slutt forfaller 23 % i 2015 (21 % i 2014).

Datterselskap

Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS er markedsleder i konsernets markedsområde. Selskapet er eid av SpareBank 1 Ringerike Hadeland (80 % eierandel), SpareBank 1 Hallingdal Valdres (5 % eierandel) og Modum Sparebank (15 % eierandel). Selskapet er godt representert i hele konsernets markedsområde og har 6 meglerkontorer med til sammen 32 ansatte tilsvarende ca. 31 årsverk. Selskapet er tilsluttet EiendomsMegler 1-kjeden og Geir Heimdahl er daglig leder.

Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS oppnådde et resultat før skattekostnad på 9,4 mill. kroner (7,1 mill. kroner i 2013). Selskapet kan vise til gode resultater over flere år. I 2014 omsatte selskapet eiendommer for til sammen 2,8 mrd. kroner. Det ble omsatt 1 396 eiendommer, en økning på 20 enheter. Virksomheten omfatter omsetning av brukte og nye boliger, næringseiendommer og fritidsboliger. Det har vært gjennomført flere nye eiendomsprosjekter.

Tilgangen på nye oppdrag er god. Eiendomsmarkedet har det siste året hatt en positiv utvikling etter en noe treg start på 2014.

Det har det siste året vært arbeidet systematisk med samhandling bank/megler. Resultatene av dette arbeidet er gode og dette gjør at konsernet kan gi et bredere tilbud til kundene og til et bedre inntjeningsgrunnlag for hele virksomheten.

Redegjørelse om foretaksstyring

Foretaksstyring i SpareBank 1 Ringerike Hadeland omfatter de verdier, mål og overordnede prinsipper som konsernet styres og kontrolleres etter for å sikre egenkapitalbevis- eiernes, kundenes, medarbeidernes, innskytternes og andre gruppers interesser i banken.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland følger den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse av 30.10.2014 og retter seg etter de anbefalinger som er relevante for en sparebank med egenkapitalbevis. Det foreligger ingen vesentlige avvik mellom anbefalingen og implementeringen i SpareBank 1 Ringerike Hadeland.

En nærmere beskrivelse av konsernets foretaksstyring, herunder informasjon om styring og kontroll knyttet til finansiell rapportering i henhold til regnskapslovens §3-3b, finnes i eget kapittel i årsrapporten.

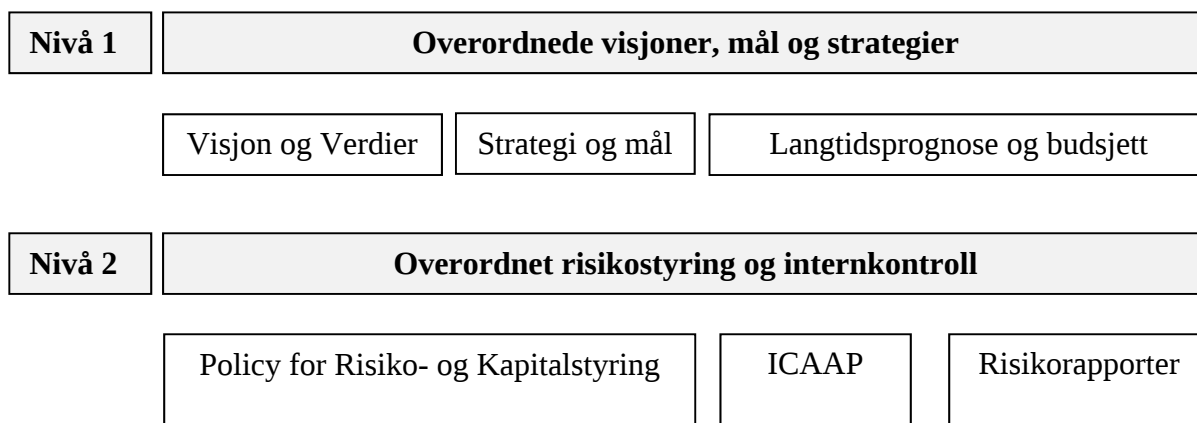
Risiko- og kapitalstyring

Risikostyringen skal støtte opp under Konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse og bidra til å sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Det er en målsetting at ingen enkelthendelse skal kunne skade konsernets finansielle stilling i vesentlig grad. Dette skal oppnås gjennom en moderat risikoprofil og:

- en sterk risikokultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- tilstrebe en optimal kapitalallokering innenfor vedtatt forretningsstrategi
- utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter
- et tilstrekkelig kapitalnivå ut fra valgt risikoprofil.

Det er etablert en overordnet struktur som på en systematisk måte identifiserer, vurderer, kommuniserer og håndterer risiko gjennom hele Konsernet, og det foretas en løpende overvåking. Konsernets risikostyring tar utgangspunkt i fastsatt visjon, strategi og mål, samt de rammer for risikoeksponering som er fastsatt av styret. Styret fastsetter videre beredskaps- og kontinuitetsplaner for å sikre at driften kan videreføres og tap begrenses ved vesentlige uforutsette hendelser.

Bankens rammeverk for risikostyring omfatter styrende dokumenter på 4 nivåer som vist nedenfor.

Bankens overordnede rammeverk for helhetlig risikostyring og internkontroll er basert på en løpende prosess med:

- Overordnet risikovurdering
- Risikovurdering på prosessnivå
- Kartlegging og vurdering av kontroller
- Løpende ledelsesoppfølgingsaktiviteter / handlingsplaner
- Løpende rapportering
- Samlet rapportering (ICAAP, IKF-rapportering, risikorapportering).

SpareBank 1 Ringerike Hadeland eksponeres for ulike risiki. De viktigste risikogruppene er beskrevet nedenfor:

- Kredittrisiko
- Markedsrisiko
- Likviditetsrisiko
- Operasjonell risiko
- Eierisiko.

Kredittrisiko

Kredittrisikoen styres gjennom rammeverk for kredittinnvilgelse, engasjementsoppfølging og porteføljestyring. Rammene gjennomgås minimum årlig og etterlevelse overvåkes løpende med kvartalsvis rapportering til styret. Den overordnede kredittstrategi fastsetter at konsernet skal ha en moderat risikoprofil. Misligholdte og tapsutsatte engasjementer har holdt seg på et stabilt lavt nivå gjennom 2014, men økte fra 3. kvartal til 4. kvartal hovedsakelig som følge av et større engasjement som er bragt i orden i januar 2015. Det er således ingen generell trend i økningen mot slutten av 2014.

Utlån til personkunder er i all hovedsak boligfinansiering. Kvaliteten i personmarkedsporteføljen vurderes som god, og utviklingen er stabil. Lavt rentenivå, relativt lav arbeidsledighet og stigende boligpriser påvirker porteføljen positivt. Det meste av personmarkedslåneene er sikret med pant i fast eiendom og belåningen er gjennomgående moderat sett opp mot sikkerhetsverdiene. Dette tilsier begrenset tapspotensiale så lenge disse verdiene ikke forringes vesentlig.

Bankens utlånsvekst avtok gjennom 2014. Samlet sett har banken likevel hatt høyere utlånsvekst enn den samlede utlånsveksten nasjonalt. Prosentvis vekst har vært høyest i bankens definerte vekstområder i Hole og Nittedal.

Kvaliteten i bedriftsmarkedsporteføljen vurderes også generelt som stabilt god. Utlånsveksten avtok gjennom 2014. Samlet sett har banken likevel hatt høyere utlånsvekst enn den samlede utlånsveksten nasjonalt. Den totale kreditteksponeringen er størst mot næringseiendom og eiendomsprosjekter. Det ventes en noe mer avdempet utlånsetterspørsel i det kommende året som følge av svekkede konjunkturutsikter. Det forventes imidlertid at kredittkvaliteten vil holde seg stabilt god også fremover på bakgrunn av at oppbremsingen i norsk økonomi ventes å bli relativt kortvarig.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risikoen for tap som følge av endringer i renter, aksjekurser og valutakurser. Styret har fastsatt maksimale grenser for markedsrisiko gjennom rammer for blant annet investeringer i egenkapitalinstrumenter, obligasjoner og posisjoner i rente- og valutamarkedene. Rammene gjennomgås minimum årlig og etterlevelse overvåkes løpende med kvartalsvis rapportering til styret.

Styret anser markedsrisikoen som moderat ut fra bankens eksponering og gode soliditet. Beholdningen av børsnoterte aksjer, egenkapitalbevis og aksjefond ble ytterligere redusert i løpet av 2014 som et ledd i strategien om å redusere markedsrisikoen i porteføljen.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko defineres som risiko for at banken ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres eller i form av ekstra dyr finansiering.

Likviditetsstyringen tar utgangspunkt i konsernets overordnede likviditetsstrategi vedtatt av styret. Likviditetsstrategien gjennomgås minimum årlig. Bankens retningslinjer for likviditetsstyring og funding gjenspeiler bankens konservative risikoprofil på området. Likviditetsstyringen skal både ha et kortsiktig og langsiktig perspektiv og skal bidra til at banken sikres tilstrekkelig finansiell styrke og evne til å overleve kritiske situasjoner.

Som en del av strategien er det utarbeidet en beredskapsplan for håndtering av likviditetssituasjonen i krisescenarier. Banken har hatt god tilgang på likviditet til akseptable vilkår i hele 2014. Bankens primære fundingkilde er for tiden SpareBank 1 Boligkreditt da dette selskapet oppnår bedre innlånsvilkår enn eierbankene. Banken har et betydelig boliglånsvolum som er klargjort for eventuell overføring til SpareBank 1 Boligkreditt.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko defineres som risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser. Prosessen for styring av operasjonell risiko i SpareBank 1 Ringerike Hadeland skal i størst mulig grad sikre at ingen enkelthendelser forårsaket av operasjonell risiko skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.

Operasjonell risiko representerer både på kort og lang sikt en trussel som kan medføre en vesentlig kostnad, og konsernet har fokus på kvalitet og kontinuerlig forbedring av organisasjonens samlede innovasjons- og prestasjonsevne. Som en del av dette arbeidet har

banken etablert systemer og rutiner for registrering og oppfølging av forbedringstiltak samt systemer for rapportering og oppfølging av uønskede hendelser.

Bankens Krise- og beredskapsplan skal sette kriseledelsen i stand til å håndtere krisesituasjoner og vil ved hjelp av forhåndsplanlagte tiltak bidra til å minimere skadeomfanget når uønskede hendelser oppstår, og på den måten gjenopprette bankens tjenester og forretningsaktiviteter innenfor akseptable tidsrammer.

Det er ikke identifisert alvorlige hendelser i 2014.

Eierisiko

Eierisiko er risikoen for at SpareBank 1 Ringerike Hadeland blir påført negative resultater fra eierposter i strategisk eide selskap og/eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene. Eierselskap defineres som selskaper hvor SpareBank 1 Ringerike Hadeland har vesentlig eierandel og innflytelse. SpareBank 1 Ringerike Hadeland har i hovedsak eierisiko gjennom eierandel i Samarbeidende Sparebanker AS (15,6 %), Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS – BN Bank (20,8 %), SamSpar Bankinvest II AS – Bank1 Oslo (15,4 %), SpareBank1 Boligkreditt AS (2,48 %) og SpareBank1 Næringskreditt AS (2,69 %).

Revisjon

Ekstern revisjon

Konsernets ekstern revisor er Deloitte AS.

Intern revisjon

Internrevisjonen utføres av Ernst & Young AS. Internrevisjonen rapporterer til konsernets styre.

Redegjørelse om samfunnsansvar

Styret har i en separat rapport om samfunnsansvar redegjort for hva konsernet gjør for å integrere hensynet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon i våre forretningsstrategier, i daglig drift og i forholdet til konsernets interessenter. Redegjørelsen finnes i eget kapittel i årsrapporten og inneholder også informasjon om arbeidsmiljø, ytre miljø og likestilling/diskriminering.

Bankens egenkapitalbevis

Bankens eierandelskapital utgjør kroner 1.394.665.200 fordelt på 13.946.652 egenkapitalbevis, hvert pålydende 100 kroner.

Ved utgangen av 2014 hadde banken 2.117 egenkapitalbevisiere mot 2.235 ved utgangen av 2013. Antall eiere hjemmehørende i konsernets primærnedslagsfelt utgjorde 1.021 (956) eller 48 % (43 %) av antall eiere, mens de eide 85 % (84 %) av antall utstedte egenkapitalbevis. Ved utgangen av 2014 kontrollerte de 20 største eierne 83 % av eierandelskapitalen (83 %).

Kursen på bankens egenkapitalbevis har i løpet av året beveget seg mellom 120 kroner og 157 kroner. Ved utgangen av 2014 var kursen på bankens egenkapitalbevis 155,00 kroner mot 122,50 kroner ved utgangen av 2013.

Sparebankstiftelsene

I forbindelse med fusjonen ble det 1. juli 2010 etablert tre lokale sparebankstiftelser; Sparebankstiftelsen Ringerike, Sparebankstiftelsen Jevnaker Lunner Nittedal og

Sparebankstiftelsen Gran. Opptjent egenkapital i hver av de ”opprinnelige” bankene ble overført til stiftelsene, som har investert dette i egenkapitalbevis i SpareBank 1 Ringerike Hadeland. Fremtidig utbytte fra og avkastning på investeringen i banken vil danne grunnlag for gaver til allmenntilgode formål fra stiftelsene. Deres formål er å videreføre sparebanktradisjonene i sine respektive lokalsamfunn samt forvalte kapital og eierinteresser i banken.

Sparebankstiftelsene foretok i april 2011 et bredt anlagt nedslag av egenkapitalbevis til markedet. Samlet eierandel for stiftelsene ble gjennom dette redusert til 70 %. Dette er i tråd med bankens investopolitikk om å få øket omsetningen av egenkapitalbevisene.

Fortsatt drift

Morbanken og konsernet er solid med en forholdsvis høy kapitaldekning og driften er og har vært preget av lønnsomhet. Det er gode forutsetninger for fortsatt framgang for konsernet i 2015. Styret bekrefter herved, i samsvar med regnskapsloven, at årsregnskapet for 2014 er avlagt under forutsetning om fortsatt drift.

Morbanken - disponering av årsresultat/ utbytte

Det er morbankens regnskap som danner grunnlag for disponering av årsoverskuddet. Morbanken oppnådde i 2014 et resultat på 251,5 mill. kroner (202,4 mill. kroner), hvilket utgjorde 1,36 % (1,16 %) av gjennomsnittlig forvaltningskapital, og en avkastning på egenkapitalen på 10,5 % (8,6 %). Resultat før skatt ble 320,7 mill. kroner (261,6 mill. kroner). Det henvises til omtale ovenfor for utviklingen.

Morbankens resultat inkluderer mottatt utbytte fra datterselskap og felleskontrollert virksomhet. I konsernregnskapet foretas full konsolidering av datterselskap, mens resultatandel fra felleskontrollert virksomhet konsolideres etter egenkapitalmetoden. Utbytte inkluderes derfor ikke i konsernresultatet.

Forskjell konsern - morbank	2014	2013
Årsoverskudd konsern	288.508	233.712
Resultat i datterselskap	-6.838	-5.255
Utbytte fra datterselskap	4.160	5.758
Resultatandel felleskontrollert virksomhet	-63.054	-46.145
Utbytte fra felleskontrollert virksomhet	28.689	19.116
Andre forskjeller		-4.761
Årsoverskudd morbank	251.464	202.425

Årsoverskudd til disponering fremkommer etter endringer i fond for urealiserte gevinster på 0,2 mill. kroner. Samlet beløp til disponering er 251,6 mill. kroner.

Resultatet er fordelt mellom grunnfondet og egenkapitalbevisene i henhold til deres respektive andel av egenkapitalen, slik at utbytte og avsetning til utjevningfond utgjør 97,19% av det disponerte resultatet.

Utbytte

Styret foreslår overfor bankens representantskap et ordinært kontantutbytte på 9,00 kroner per egenkapitalbevis og et ekstraordinært utbytte på 1,00 kroner, i sum 10,00 kroner per egenkapitalbevis. Dette gir en utdelingsgrad på 50,0 % av egenkapitalbevisene andel av

konsernets resultat, hvorav utdelingsgraden på det ordinære utbyttet er på 51,4 % av konsernets normalinntjening i 2014. Dette er i tråd med bankens langsiktige utbyttepolitikk som sier at minst halvparten av konsernets normalinntjening skal deles ut i utbytte. I beregning av normalinntjening er konsernets resultat etter skatt justert for utbytte i form av tilbakebetaling av opptjent kapital fra SamSpar Bankinvest II AS (19,5 mill. kroner), gevinst fra salg av aksjer i Nets A/S (14,1 mill. kroner) og reduserte pensjonskostnader i forbindelse med endring av gavepensjonsordningen (2,5 mill. kroner), til sammen 36,1 mill. kroner.

Overskuddsdisponering	2014
Årsoverskudd i morbank	251.464
Overført fond for urealiserte gevinster	182
Årsoverskudd til disponering	251.646
Utbytte	139.467
Overført til utjevningsfond	105.099
Grunnfondskapital	3.043
Gaver	4.038
Sum disponert	251.646

Utsikter for 2015

Norsk økonomi er fortsatt sterk, men det er usikkerhet knyttet til utviklingen av økonomien sett i lys av det store fallet i oljeprisen, svakere krone og forventninger til husholdningenes egen økonomi. Tradisjonell industri sliter med konkurranseevne, produktivitet og lønnsomhet. Det forventes lavere veksttakt i norsk økonomi blant annet preget av et lavt rentenivå, svak prisstigning og usikkerhet i boligmarkedet.

Styret forventer at utviklingen i konsernets markedsområder i 2015 vil gjenspeile veksten i norsk økonomi. Banken har konkrete handlingsplaner om blant annet økte markedsandeler i deler av regionen – Nittedal og Hole – og økt samhandling med eiendomsmegleren skal bidra til en samlet utlånsvekst over markedsveksten. Banken er solid med høy kapitaldekning, noe som gir et godt grunnlag for en fortsatt vekststrategi. Styret forventer imidlertid sterk konkurranse om gode kunder og spesielt innenfor boliglån, noe som forventes å gi et press på inntjeningen. Det arbeides også med større infrastrukturprosjekter i vår region som på sikt kan bidra til ny vekst innenfor blant annet bedriftsmarkedet.

Fra det lave tapsnivået de siste årene er det sannsynlig at banken i kommende perioder vil oppleve en viss økning i tap. Styret vurderer kredittkvaliteten som stabil og god ved inngang til 2015.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland legger stor vekt på å ha en endringsvillig, effektiv og fremtidsrettet organisasjon. Dette er en forutsetning for å kunne betjene kundene på en god måte. Banken arbeider kontinuerlig med kompetanseutvikling både gjennom egne sertifiseringsprogrammer, lederutvikling og kundeoppfølgingssystemer.

Deltakelse i SpareBank 1-alliansen er også en viktig byggestein for å kunne opprettholde og videreutvikle organisasjonens slagkraft.

Banken inngikk i slutten av januar 2015 en avtale om kjøp av samtlige aksjer i Økonomihuset Regnskap AS og Økonomihuset IT-Nett AS. Selskapene driver virksomhet innen regnskapsføring, rådgivning/ konsulentbistand, ASP-drift, innkjøp, salg og installasjon av IKT-utstyr. De er betydelige lokale aktører med en samlet omsetning i 2013 på 57,5 mill. kroner og 60 kompetente ansatte. Selskapene har dyktige ledere og godt omdømme. Transaksjonen forventes gjennomført i løpet av mars 2015, og banken utvider med dette sitt tjenestespekter med sikte på å oppnå økt langsiktig lønnsomhet i konsernet. Virksomheten vil bli drevet videre under merkevarenavnet SpareBank 1 Økonomihuset og forventes å bidra med positive resultater i konsernet i 2015.

Styrets vurdering er at konsernet er godt posisjonert for å kunne utnytte gode forretningsmuligheter. Effektiv drift og inntekter fra mange produkt- og tjenesteområder bidrar sammen med volumvekst til en forventning om fortsatt god inntjening. Etter styrets vurdering vil konsernet i løpet av 2015 ytterligere forsterke sin ledende posisjon i regionen og være et lønnsomt og solid konsern som bidrar til verdiskapning for kunder, eiere, ansatte og lokalsamfunnet.

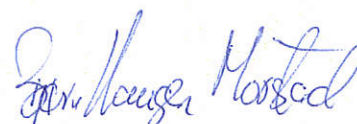
Styret vil takke konsernets ansatte og tillitsvalgte for god innsats og positivt samarbeid i 2014. Vi ønsker også å rette en takk til de tre sparebankstiftelsene for samarbeidet gjennom året. Vi ser frem til å fortsette samspillet til glede for, og utvikling av, regionen.

Samspillet mellom innbyggere, næringsliv og bank er viktig for å sikre en god utvikling i konsernets markedsområde. Styret takker konsernets kunder, eiere og samarbeidspartnere for øvrig, og vil legge vekt på å videreføre dette samspillet i 2015.

Hønefoss, 4. mars 2015
I styret for SpareBank 1 Ringerike Hadeland

Jørn Prestkvern
Leder

Anne Cathrine Frøstrup
Nestleder

Bjørn Haugen Morstad

Bente S. Klæstad

Svein Øftedal

Tommy Helgerud

Liv Bente Kildal

Steinar Haugli
Adm. banksjef

SAMFUNNSANSVAR – årsrapport 2014

I samspill med lokalsamfunnet

Sparebankkulturen er forankret i oppmerksomheten rundt og engasjementet for å være til gagn for samfunnet. Siden 1833 har banken vært en engasjert og ansvarlig samfunnsaktør. Det har preget vår grunnfilosofi og er også basis for dagens strategier.

Vi gjør daglige vurderinger som både handler om økonomi og risiko i kombinasjon med at vi har et samfunnsoppdrag, basert på god lokalkunnskap og nærhet til kundene. Vårt oppdrag handler om å bidra til utvikling av det samfunn vi virker i ved å sikre regionen kapital til næringsutvikling og boligbygging i tillegg til å gjøre distriktet enda mer attraktivt å bo i. Vi setter tydelige spor!

Ansvarlig og integrert strategi

SpareBank 1 Ringerike Hadeland benytter konsernets samlede kunnskap og ressurser til å bidra til en bærekraftig utvikling for samfunnet vi er en del av. Vi skal skape verdier i regionen og tar beslutninger basert på langsiktighet. Dette innebærer at banken ikke søker kortsiktige gevinster dersom dette kan skade eller gå på bekostning av en samfunnsriktig utvikling.

Vi mener et aktivt samfunnsengasjement er direkte verdiskapende ved at det reduserer risiko, gir oss forretningsmuligheter, skaper motiverte medarbeidere og ikke minst bidrar til et godt omdømme.

Styret ser økonomisk verdiskapning som en viktig del av det å ta samfunnsansvar.

Hovedsakelig skal denne verdiskapningen knyttes til bankens evne til å allokere kapital både til utvikling av et robust næringsliv og til finansiering av boliger.

Overordnet strategi sier at banken skal være attraktiv for kunder, egenkapitalbevisere, medarbeidere og lokalsamfunn. Videre legger den føringer for nærhet til kunder og utvikling av relasjoner. Samspillet med interessentene vektlegges og måles.

Verdiene – hver dag

SpareBank 1 Ringerike Hadeland bruker bankens vedtatte verdier som rettesnor for alt arbeid, - hver dag; Nær – Dyktig – Engasjert – Fremtidsrettet.

Disse gjelder i all kontakt med bankens interessenter; eiere, kunder, ansatte, myndigheter, lokalsamfunn.

I strategi for samfunnsansvar synliggjør banken 4 prioriterte områder; Økonomi, Samfunn, Arbeidsliv/HR og Miljø. Å finne riktig balanse mellom etikk /samfunnsansvar og det forretningsmessige er av stor betydning for bankens interessenter.

Etisk adferd

De etiske retningslinjer bygger på bankens verdier.

Å handle etisk forsvarlig er en grunnleggende forutsetning for bankens omdømme og kundenes tillit. Høy etisk praksis støtter opp under likeverd, likestilling, gjensidig respekt og anerkjennelse.

De etiske retningslinjene er en del av Personalthåndboken, og dermed en del av ansettelsesavtalen.

Etikk er et sentralt tema i autorisasjons- og godkjenningsordningene for finansbransjen.

Bankens reviderte retningslinjer fra 2014 fungerer som rettesnor for ansatte på alle nivåer inkludert midlertidige ansatte og datterselskap. De gjelder også bankens tillitsvalgte; representantskap, styre og kontrollkomité.

STATUS 2014

Eierstyring og selskapsledelse

SpareBank 1 Ringerike Hadeland er avhengig av tillit fra kunder, lokalsamfunn og offentlige myndigheter. Eierstyring og selskapsledelse i SpareBank 1 Ringerike Hadeland omfatter de mål og overordnede prinsipper som banken styres og kontrolleres etter for å sikre egenkapitalbeviserne, kundenes, medarbeidernes og andre gruppers interesser i banken.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland følger den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse av 2014 og retter seg etter dens anbefalinger så langt det passer for en sparebank med egenkapitalbevis. Formålet med anbefalingene for eierstyring og selskapsledelse er at selskaper notert på regulerte markeder skal ha eierstyring og selskapsledelse som klargjør rolledeling mellom egenkapitalbevisere, styre og daglig ledelse utover det som følger av lovgivningen. Det foreligger ingen vesentlige avvik mellom anbefalingen og implementeringen i SpareBank 1 Ringerike Hadeland.

Frederik Skarstein
Investor i SpareBank 1 Ringerike Hadeland;
"Gode økonomiske resultater og godt utbytte gir meg som investor mulighet til å gjøre nye investeringer - også lokalt. Jeg liker særdeles godt det ansvaret banken tar i lokalmiljøet, det vil gi positive effekter i lang tid fremover."

Status 2012 – 2014

		2014	2013	2012
Strategi / økonomi	Overordnet strategi	Oppdatert	Videreført	Videreført
	Strategi samfunnsansvar	Videreført	Etablert	
	HR strategi	Videreført	Videreført	Videreført
	Resultat før skatt (mill)	360,3	294,7	221,4
	Forvaltningskapital inkl. Boligkreditt (mill)	24.300	22.807	20.941
	Ren kjernekapitaldekning	17,3 %	17,5 %	18,4 %
	Børskurs EK bevis 31.12	155	122,50	113,50
	Børsverdi per 31.12 (mill)	2.162	1.708	1.583
	Antall eiere	2.117	2.235	2.444
	Etiske regler	Oppdatert	Videreført	Videreført
	SpareBank 1-alliansens Anskaffelsesstrategi	Videreført	Videreført	Etablert
Samfunn / sosiale forhold inkl. arbeidsliv / HR	Antall årsverk (konsern)	172,6	172,1	176,4
	Andel kvinner	65	65	66
	Andel kvinner i ledergruppen	57	57	57
	Gjennomsnittsalder	46,8	46,4	46,2
	Ansattes tilfredshet (ATI)	837	804	772
	Avtale om inkluderende arbeidsliv	Videreført	Etablert	
	Sykefravær totalt	3,48	3,26	5,90
	Sykefravær > 16 dg	2,00	1,83	4,64
	Livsfasepolitikk	Videreført	Etablert	
	Program for lederutvikling	Videreført	Videreført	Videreført
	Program for talentutvikling	Videreført	Etablert	
	Program for trainee	Etablert		
	Lønnspolicy	Etablert		
	Antall kontorer	8	9	9
	Antall kunder	57.400	56.500	56.100
	Kundetilfredshet (indeks) Privatkunder	66		73
	Kundetilfredshet (indeks) Bedriftskunder	74		69
	Strategi sponsorvirksomhet	Videreført	Videreført	Etablert
	Sponsorvirksomhet (mill)	8,5	8,5	8,0
	SpB. 1 Ringerike Hadeland Næringsstiftelse (mill)	4,5	2,6	1,3
	Gavevirksomheten fra 3 x Sparebankstiftelser (mill)	29,9	27,4	22,0
	Julegaver til kunder og forbindelser	Frelsesarmeen	Store kunder	Store kunder
	Skattekostnad (mill)	71,8	61,0	47,6
Miljø	Innkjøp av papir (tonn)	6,5	7,3	
	Retur av teknologisk avfall (skrivere, tonere)	Gjenvinnes	Gjenvinnes	Gjenvinnes
	Kildesortering	Delvis	Delvis	Delvis

Arbeidsliv

SpareBank 1 Ringerike Hadeland skal tiltrekke seg, beholde og utvikle faglig dyktige ansatte ved å være en attraktiv og konkurransedyktig arbeidsplass. Alle ansatte skal gis de samme mulighetene for personlig og faglig utvikling, og skal stilles likt uavhengig av kjønn. Bankens lønnspolicy, implementert i 2014, og livsfasepolitikk legger til rette for karrierestillinger og lønnet utdanningsløp for ansatte som gjennomfører videreutdanning. Bankens livsfasepolitikk tilrettelegger for at ansatte kan anvende og utvikle sin kompetanse best mulig også i faser av livet hvor man står overfor spesielle utfordringer. Vi ser en svak tendens til at ansatte utsetter tidspunkt for 100 % pensjonering. I 2014 var 8 ansatte (5 kvinner / 3 menn) i gang med bachelor- eller masterprogram.

Lønnsforholdet mellom kvinner og menn for ulike ansattgrupper er som følger:

Stillingsnivå/funksjon	Gjennomsnittlig avvik lønnsforhold kvinner vs menn
Personmarked, rådgivere	-2,63 %
Bedriftsmarked, rådgivere	1,99 %
Kundebehandlere/sekretærer	-3,56 %
Stab (unntatt driftspersonell)	-16,95 %
Ledere	4,50 %
Totalt alle ansatte	-12,76 %

Stab skiller seg ut med tydelig lønnsforskjell mellom kvinner og menn. Dette skyldes hovedsakelig at det er flest kvinner i saksbehandler-/konsulentstillinger, der lønnsnivået er lavere enn for fagsjef-/spesialiststillinger. De mindre avvikene for øvrige grupper skyldes lønnsavvik hos en eller noen få, uten at dette er uttrykk for systematiske lønnsforskjeller med hensyn til kjønn.

Av de kvinnelige ansatte er det 27 % som arbeider deltid, og tilsvarende 12 % av de mannlige ansatte.

Det er i løpet av 2014 tatt ut totalt 99 uker med foreldrepermisjon, hvorav menn står for 54 % av disse. Fravær i forbindelse med barn eller barnepassers sykdom fordeler seg med henholdsvis 54 % på kvinner og 46 % på menn. En viss skjevdeling er naturlig siden 65 % av de ansatte er kvinner.

Det er flertall av kvinnelige ledere på alle nivåer, med unntak av bankens styre, som har 42 % kvinner. Banken har ikke handlingsplan for likestilling da hverken arbeidsgiver eller tillitsvalgte foreløpig har sett behov for dette.

Helseforebyggende tiltak prioriteres for å forebygge uheldige konsekvenser av stillesittende arbeid. Banken motiverer til forebyggende aktiviteter i arbeidstiden, aktiviteter i regi av bedriftsidrettslag og økonomiske tilskudd til trening.

Som IA bedrift er retningslinjene for sykefravær i tråd med beste praksis. Ved aktivt å tilrettelegge for alternative arbeidsoppgaver og arbeidsplasser slik at restarbeidsevnen benyttes, har banken fra 2012 oppnådd redusert langtidsfravær. Langtidsfraværet ut over 16 dager var 2 % i 2014. I samarbeid med NAV stiller banken seg positivt til å ta i mot arbeidstakere med behov for arbeidstrening. Banken har ikke vært benyttet av NAV i 2014.

Arbeidsmiljøet skal være inkluderende og preget av mangfold, respekt og omtanke. Diskriminering, trakassering og annen utilbørlig atferd tolereres ikke i henhold til etiske retningslinjer. Retningslinjene er diskutert i felles – og avdelingsmøter høsten 2014 for å øke bevisstheten rundt reglene. Det har i 2014 ikke vært rapportert trusselsituasjoner eller gitt varsel fra ansatte om kritikkverdige forhold. Ansatte er informert om registrerings- og varslingssystem i egne møter. Banken har ikke utarbeidet handlingsplan for forebygging av diskriminering.

Banken gjennomfører regelmessig medarbeidertilfredshetsundersøkelser med svært god score på 837/1000 i 2014. Det var størst økning i ansattes tilfredshet og motivasjon fordi de opplever at de arbeider bedre sammen. Banken har utviklet seg som en lærende organisasjon.

Arbeidsgiver og ansattes tillitsvalgte samarbeider godt gjennom faste samarbeidsfora, utviklingsprosjekter og i daglig drift. Bankens lokale tariffavtale er reforhandlet i 2014.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland utviklet i 2014 planer og tiltak for å sikre bedre kontroll med bankens operasjonelle risiko, herunder krise- og beredskapsplaner og hendelsesregistreringssystem. Det er ikke rapportert skader, ulykker eller nesten-ulykker i 2014.

Bankens HR strategi skal rulleres for 4 nye år i 2015. Vi vurderer hvilke områder som skal prioriteres for neste periode.

Aud Bråthen

Hovedverneombud i banken:

"Jeg er opptatt av de ansattes ve og vel og setter pris på at vår arbeidsgiver jobber for et godt arbeidsmiljø. Banken jobber kontinuerlig med å tilrettelegge den enkeltes arbeidsplass for å søke å unngå helsemessige plager. Mange i banken har også fått anledning til å øke sin kompetanse ved å ta videreutdanning."

Menneskerettigheter

Banken har sin virksomhet i Norge med hovedvekt på Ringerike, Hadeland og Nittedal. Banken har ikke utarbeidet egne retningslinjer for ivaretagelse av menneskerettighetene. Ved å følge norske lover og regler mener vi risikoen for å bryte rettighetene er minimale.

Menneskerettigheter i forhold til bankens interne virksomhet er i første rekke knyttet til arbeidstaker- rettigheter rundt diskriminering og likestilling. Banken følger SpareBank 1-alliansens Anskaffelsesstrategi som stiller krav om forhold som lønn, hvitvasking, korrupsjon, arbeidstid, barnearbeid, diskriminering og miljø.

Ytre Miljø

Bankvirksomhetens påvirkning på ytre miljø er først og fremst forbruk av energi (strøm), transport og avfall. Banken har ikke utarbeidet egne retningslinjer for miljø med målsettinger som årlig evalueres. Banken følger de retningslinjer for avfallshåndtering som gjelder for kommunene i regionen inkludert retur av teknologisk avfall. Video- og telefonkonferanser skal benyttes der det er hensiktsmessig, noe som også følges. Det tilrettelegges enda bedre for dette i 2015 ved overgang til videomøter via PC/terminaler.

Det er bevissthet rundt innkjøp av miljøvennlige produkter og SpareBank 1-alliansens Anskaffelsesstrategi ligger til grunn. Det er etablert energireduserende tiltak i 2014 ved blant annet installasjon av strømsparere i rehabiliterte lokaler.

Bankens strategi og retningslinjer for samfunnsansvar prioriterer økt intern bevissthet om miljøriktige aktiviteter og første steg for dette i 2015 er å utarbeide retningslinjer for miljø.

Anti-Korrupsjon

Ansatte i SpareBank 1 Ringerike Hadeland skal under ingen omstendighet benytte sin stilling til å oppnå personlige fordeler eller opptre på en slik måte at det kan skade konsernets omdømme eller være i strid med norsk lov.

Styret er tydelig på bankens rolle i bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering ved å sørge for at banken ikke misbrukes til dette formålet. Vårt arbeid mot korrupsjon og anti hvitvasking tar utgangspunkt i bankens årlige risikoanalyse hvor vi prioriterer tiltak mot det som har størst risiko. Våre tiltak er basert på overvåkning samt aktsomhet fra de ansatte.

Kontroll av etterlevelse av bankens retningslinjer med oppfølgende tiltak har vært høyt prioritert i 2014, herunder legitimasjonskampanje med innhenting av kunders pass. Kampanjen resulterte i 8186 innleveringer. Korrupsjon, hvitvasking og etiske retningslinjer var tema for allmøte i 2014. Alle ansatte skal hvert tredje år gjennomføre en e-læring og kunnskapstest på tema, neste gang i 2015.

Samfunnsmessige og sosiale ringvirkninger

I dette "samfunnsregnskapet" søker vi å synliggjøre positive ringvirkninger av bankens engasjement, ikke bare for kunder og forbindelser, men for hele befolkningen i lokalsamfunnene og regionen. Aktivitetene skal motivere til styrket dugnadsånd og frivillig arbeid i lag og foreninger og til stimulering av næringslivet i distriktet.

Bankens overordnede strategi synliggjør intensjonen om å bidra til vekst og verdiskapning gjennom solid omdømmebygging overfor kunder som anbefaler oss til andre. Videre skal vi ha et tett samspill med sparebankstiftelsene til utvikling og glede for banken og lokalsamfunnene.

3 sparebankstiftelser

3 sparebankstiftelser ble etablert i 2010; Gran, Jevnaker Lunner Nittedal og Ringerike. Disse bidrar til aktivitet og utvikling lokalt og sikrer at kapitalen som er opparbeidet i de tre sparebankene gjennom nesten 200 år forblir i de respektive lokalsamfunnene. Sparebankstiftelsene forvalter midlene og sørger for å bidra til kreativitet og vekst i lokalsamfunnet. Stiftelsen eierandel i banken er 70 %. Utbytte fra bankens årlige overskudd brukes bl.a. til gaver til allmennyttige formål i bankens markedsområde.

For 2014 bevilget stiftelsene totalt 29, 9 mill. kroner til – i hovedsak – lokale, allmennyttige prosjekter. Tildeling av breddegaver går hovedsakelig til aktiviteter for barn og ungdom.

Prinsipper for tildeling av prosjektgaver er at det skal være allmennyttig, ikke-kommunalt og utgjøre en etterlatt verdi.

Oppmerksomheten rundt sparebankstiftelsenes virksomhet er svært stor i bankens markedsområde og tilbakemeldinger fra gavemottakere er at midlene skaper verdifullt grunnlag for positiv aktivitet i lokalsamfunnet.

Næringsstiftelse

I tillegg til bankvirksomhetens engasjement i lokalt næringsliv, skjer utvikling og etablering av gründervirksomhet gjennom SpareBank 1 Ringerike Hadelands Næringsstiftelse. Stiftelsen har gjennom år blitt en viktig aktør som "fødselshjelper" til virksomheter i regionen, både i form av tilskudd og eierandeler i bedriften. Stiftelsen har eget styre og bevilget 4,5 mill. kroner i 2014 fordelt på 30 virksomheter.

Svein Eystein Lindberg

Etablererutvikler;

"Ringerike EtablererSenter hjelper daglig oppstartere i næringslivet i vår region. Vi ser at SpareBank 1 Ringerike Hadelands Næringsstiftelse er en viktig støttespiller for mange av disse foretakene med egenkapital og etablererstøtte. Mange av disse foretakene ville ikke ha lyktes med sin ide uten hjelpen fra Næringsstiftelsen!"

Sponsor og samarbeidspartner

SpareBank 1 Ringerike Hadeland driver en bred sponsorvirksomhet ut fra vedtatt strategi og retningslinjer. Det er etablert avtaler med omlag 150 lag og foreninger innen idrett og kulturformidling.

Hovedvekten legges på barn og ungdom og intensjonen er å bidra til positiv aktivitet i lokalsamfunnene.

Virksomheten i 2014 beløp seg til 8,5 mill. kroner.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland er en hjørnestensbedrift innen økonomi og en viktig samarbeids- og utviklingspartner for næringslivet i regionen. Styret er bevisst på at Høgskolen i Buskerud og Vestfold, Campus Ringerike er viktig for rekruttering og utvikling av økonomisk administrativ kompetanse til regionen. Dette er grunnen til at banken gjennom flere år har vært økonomisk bidragsyter og aktiv samarbeidspartner med studiestedet. I 2014 ble økonomi- og ledelse-miljøet ved høgskolen "Institutt for strategi og økonomi". Målet for partnerskapet er å bidra til at Høgskolen får universitetsstatus innen 2020.

Kompetanseformidling innen ungdoms- og videregående skoler skjer gjennom engasjement i Ungt Entreprenørskap Buskerud, Oppland og Akershus.

Arenaer for kulturformidling, som Kistefos Museet og Ringerike Kultursenter, nyter godt av bankens samfunnsengasjement i tillegg til virksomheter som arbeider for næringsutvikling og nyskapning, som Hadelandshagen, Ringerike Utvikling og Ringerike Næringsforum.

Rollen som sponsor og samarbeidspartner videreføres i 2015.

Dagfinn Edvardsen

Daglig leder i Hadelandshagen AS :

«SpareBank 1 Ringerike Hadelands støtte som sponsor til Hadelandskonferansen og vår øvrige drift er avgjørende for at vi kan bidra til nyetablering, kompetansebygging og etablering av møteplasser for næringslivet i vår region. Denne støtten motiverer og inspirerer til økt innsats.»

Samfunnsansvar fremover – videreutvikle det tydelige og positive fotavtrykket

Banken har en vekststrategi og viderefører arbeidet med kontinuerlig forbedring for å sikre godt økonomisk resultat. Strategi for samfunnsansvar, vedtatt desember 2013, vil være utgangspunktet for arbeidet i 2015, innen fokusområdene Økonomi, Samfunn, Arbeidsliv/HR og Miljø.

Det vises til planer for 2015 under de enkelte kapitlene i rapporten.

Gjennom bevisst kostnadsstyring, tilstrekkelig vekst og risikokontroll og fokus på kontinuerlig virksomhetsforbedring vil vi ha et godt grunnlag for også i fremtiden å oppfylle lokalsamfunnets forventninger og bankens brede engasjement.

Redegjørelse om Foretaksstyring

Foretaksstyring i SpareBank 1 Ringerike Hadeland omfatter de verdier, mål og overordnede prinsipper som konsernet styres og kontrolleres etter for å sikre egenkapitalbevis-eiernes, kundenes, medarbeidernes og andre gruppers interesser i banken.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland avlegger i samsvar med regnskapsloven § 3-3b og den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse av 30. oktober 2014 en redegjørelse for prinsipper og praksis for eierstyring og selskapsledelse.

Regnskapslovens § 3-3b, 2. ledd

Beskrivelsen nedenfor redegjør for hvordan regnskapslovens § 3-3b annet ledd er dekket i SpareBank 1 Ringerike Hadeland. Nummereringen under gjengir nummereringen i paragrafen.

Redegjørelsen for prinsipper og praksis vedrørende foretaksstyring etter første ledd skal minst inneholde følgende opplysninger:

1. *"En angivelse av anbefalinger og regelverk om foretaksstyring som foretaket er omfattet av eller for øvrig velger å følge"*: Prinsipper og praksis for eierstyring og selskapsledelse i SpareBank 1 Ringerike Hadeland er basert på norsk lov og konsernet følger den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse utgitt av Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse, NUES, så langt det passer for sparebanker med egenkapitalbevis. Det henvises ellers til redegjørelsens punkt 1, Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse, for en nærmere beskrivelse.
2. *"Opplysninger om hvor anbefalinger og regelverk som nevnt i nr. 1 er offentlig tilgjengelige"*: Anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse er tilgjengelig på nues.no.
3. *"En begrunnelse for eventuelle avvik fra anbefalinger og regelverk som nevnt i nr. 1"*: Eventuelle avvik fra anbefalingen er kommentert under redegjørelsen for hvordan anbefalingen etterleves nedenfor.
4. *"En beskrivelse av hovedelementene i foretakets, og for regnskapspliktige som utarbeider konsernregnskap eventuelt også konsernets, systemer for internkontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen"*: Det henvises til punkt 10 under Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse nedenfor for en beskrivelse av internkontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen.
5. *"Vedtektsbestemmelser som helt eller delvis utvider eller fraviker bestemmelser i allmennaksjeloven kapittel 5"*: Det henvises til punkt 6 under Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse nedenfor for en beskrivelse av etterlevelse.
6. *"Sammensetningen til styre, bedriftsforsamling, representantskap og kontrollkomité; eventuelle arbeidsutvalg for disse organene, samt en beskrivelse av hovedelementene i gjeldende instruks og retningslinjer for organenes og eventuelle utvalgs arbeid"*: Se punktene 6, 7, 8 og 9 under Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse nedenfor.
7. *"Vedtektsbestemmelser som regulerer oppnevning og utskifting av styremedlemmer"*: Se redegjørelsen for anbefalingens punkt 8 nedenfor.
8. *"Vedtektsbestemmelser og fullmakter som gir styret adgang til å beslutte at foretaket skal kjøpe tilbake eller utstede egne aksjer eller egenkapitalbevis"*: Se punkt 3 under Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse nedenfor.

Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse

Beskrivelsen nedenfor redegjør for hvordan de 15 punktene i den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse av 30.10.2014 er fulgt opp i SpareBank 1 Ringerike Hadeland. Den norske anbefalingen, utgitt av Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (nues), er tilgjengelig på www.nues.no.

1. Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse

SpareBank 1 Ringerike Hadeland følger den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse av 30.10.2014 og retter seg etter dens anbefalinger som er relevante for en sparebank med egenkapitalbevis. Det foreligger ingen vesentlige avvik mellom anbefalingen og implementeringen i SpareBank 1 Ringerike Hadeland.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har utarbeidet egne retningslinjer for samfunnsansvar og ønsker å bruke bankens samlede kunnskap og ressurser til å bidra til bærekraftig utvikling for det samfunnet vi er en del av. SpareBank 1 Ringerike Hadeland skal ta økonomisk, sosialt og miljømessig ansvar ved å drive lønnsomt, etisk og bærekraftig i et langsiktig perspektiv.

Konsernets etiske retningslinjer ble sist revidert i 2014 og danner en ramme for opptreden og holdninger i henhold til de normer, regler og lover som myndigheter setter, de som gjelder i samfunnet, og mellom de enkelte medarbeiderne. De etiske retningslinjene gjelder for alle ansatte i konsernet, vikarer, ekstrahjelpere og innleide konsulenter. Retningslinjene, med unntak av ansattrelaterte avsnitt, gjelder også konsernets tillitsvalgte. Konsernets virksomhet er avhengig av tillit fra kunder, lokalsamfunn og offentlige myndigheter og de etiske retningslinjene bygger på bankens kjerneverdier:

Nær - Dyktig - Engasjert - Fremtidsrettet

Avvik fra anbefalingens pkt. 1: Ingen

2. Virksomhet

SpareBank 1 Ringerike Hadeland er et selvstendig konsern i SpareBank 1 Alliansen og har til formål å fremme sparing ved å ta imot innskudd fra en ubestemt krets av innskyttere, levere finansielle tjenester til publikum, næringsliv og offentlig sektor, og å forvalte på trygg måte de midler den rår over i samsvar med de lovregler som til enhver tid gjelder for sparebanker.

Bankens formål er også å yte investeringstjenester og tilknyttede tjenester innenfor rammen av verdipapirhandelloven. Sparebanken kan utføre alle vanlige bankforretninger og finansielle tjenester i samsvar med den til enhver tid gjeldende lovgivning.

Bankens vedtekter fremgår av årsrapporten og finnes også på bankens hjemmeside www.rhbank.no

Bankens forretningsidé er å være en solid, lønnsom og selvstendig sparebank med hovedvekt i markedsområdene Ringeriks- og Hadelandsregionen og Nittedalsområdet. Banken skal tilby et bredt spekter av finansielle tjenester til personkunder, små og mellomstore bedrifter og offentlig sektor.

Bankens visjon, verdier, mål og forretningsidé er vedtatt av styret og inntatt i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingens pkt. 2: Ingen

3. Selskapskapital og utbytte

SpareBank 1 Ringerike Hadeland hadde pr 31. desember 2014 en egenkapital i konsernet på 2,56 mrd. kroner. I henhold til fastsatte beregningsregler for kapitaldekning for finansinstitusjoner hadde SpareBank 1 Ringerike Hadeland en samlet kapitaldekning på 17,8% mens ren kjernekapitaldekning var 17,3%.

Per 31. desember 2014 er samlet krav til ren kjernekapital 10 %. Per 1.juli 2015 vil i tillegg motsyklisk bufferkrav på 1 % bli gjort gjeldende slik at samlet krav til ren kjernekapital for SpareBank 1 Ringerike Hadeland vil være 11 %. For detaljert informasjon om kapitaldekningen, se egen note i årsrapporten.

Styret foretar løpende en vurdering av kapitalsituasjonen i lys av regulatoriske krav og selskapets mål, strategier og ønsket risikoprofil. Konsernets mål om ren kjernekapitaldekning er minimum 14,5 % og tilsvarer det maksimale kravet til ren kjernekapitaldekning for banker definert som systemkritiske

Sparebankens utstedte eierandelskapital utgjør kr 1 394 665 200 fordelt på 13 946 652 egenkapitalbevis à kr 100,-. I tillegg har banken et overkursfond på kr 361 mill. kroner og et utjevningsfond på kr 446 mill. kroner. Egenkapitalbeviserne andel av den samlede egenkapitalen per 31. desember 2014 er 97,19 %.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har som mål for sin virksomhet å oppnå resultater som gir god og stabil avkastning på bankens egenkapital. Bankens vil skape verdier for egenkapitalbeviserne ved konkurransedyktig avkastning i form av utbytte og som gir grunnlag for verdistigning på egenkapitalbevisene.

Årsoverskuddet blir fordelt mellom egenkapitalbeviserne og sparebankens fond i samsvar med deres andel av bankens egenkapital. SpareBank 1 Ringerike Hadeland har som målsetting at minst halvparten av egenkapitalbevisernes andel av årsoverskuddet etter skatt utbetales som kontantutbytte. Ved fastsettelsen av utbytte vil det bli tatt hensyn til bankens resultatutvikling, markedssituasjonen, stabilitet i utbytte samt behov for kjernekapital. Bankens investor- og utbyttepolitikk er tilgjengelig på bankens hjemmeside www.rhbank.no

Bankens representantskap har gitt styret fullmakt til å erverve og etablere pant i egne egenkapitalbevis for samlet pålydende kr 100 000 000. Den samlede beholdning av egenkapitalbevis som banken eier og/eller har avtalepant i, kan ikke overstige 10 % av bankens eierandelskapital. Fullmakten gjelder til 31.04.15. Bankens transaksjoner i egne egenkapitalbevis skjer via Oslo Børs.

Bankens styre har per 31.12.2014 ingen fullmakt til å foreta kapitalforhøyelser.

Avvik fra anbefalingens pkt. 3: Ingen

4. Likebehandling av egenkapitalbevisere og transaksjoner med nærstående

Styret og ledelsen i SpareBank 1 Ringerike Hadeland legger vekt på at alle egenkapitalbeviserne skal likebehandles og ha samme mulighet for innflytelse.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har en egenkapitalbevisklasse og alle egenkapitalbevis har lik stemmerett. Banken forholder seg til finansieringsvirksomhetslovens regler for eier- og stemmerettsbegrensninger så langt bestemmelsene gjelder for sparebanker med egenkapitalbevis.

Bankens transaksjoner i egne egenkapitalbevis skjer via Oslo Børs.

Styreinstruksen i SpareBank 1 Ringerike Hadeland slår fast at styremedlemmer og administrerende banksjef ikke må delta i behandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som har slik særlig betydning for egen del eller for noen nærstående at vedkommende må anses for å ha personlig eller økonomisk særinteresse i saken. Det samme følger av bankens etiske retningslinjer. Den enkelte plikter selv å påse at han ikke er inhabil ved behandlingen av en sak.

Styreinstruksen slår videre fast at styremedlemmer på eget initiativ skal opplyse om enhver interesse den enkelte eller vedkommendes nærstående kan ha i avgjørelsen av et spørsmål. Med mindre styremedlemmet selv velger å fratre ved behandlingen eller avgjørelsen av en sak, skal styret beslutte om vedkommende skal fratre. Ved vurderingen skal det legges vekt på alle former for personlige, økonomiske eller andre interesser hos styremedlemmet og behovet for allmennhetens tillit til bankens virksomhet. Styrets vurderinger av habilitetsspørsmål protokolleres.

Det har ikke vært vesentlige transaksjoner mellom konsernet og egenkapitalbevisiere, styremedlemmer, ledelse eller nærstående parter av disse i 2014.

Avvik fra anbefalingens pkt. 4: Ingen

5. Fri omsettelighet

Bankens egenkapitalbevis er notert på Oslo Børs med ticker RING og er fritt omsettelige. Vedtektene inneholder ingen begrensninger på omsetteligheten.

Avvik fra anbefalingens pkt. 5: Ingen

6. Representantskapet

SpareBank 1 Ringerike Hadeland forholder seg til sparebanklovens bestemmelser om sparebankens organer. En sparebank er i utgangspunktet en selveid institusjon og styringsstrukturen og sammensetningen av styringsorganene skiller seg fra aksjeselskaper, jfr. sparebanklovens § 7 om hvilke organer en sparebank skal ha; representantskap, kontrollkomité og styre.

Sparebankens representantskap skal se til at banken virker etter sitt formål i samsvar med lov, vedtekter og representantskapets vedtak.

SpareBank Ringerike Hadeland har et representantskap bestående av 32 medlemmer med 9 varamedlemmer. De valgte medlemmer skal sammen avspeile sparebankens kundestruktur, andre interessegrupper og samfunnsfunksjonen og har følgende representasjon:

- 12 medlemmer med 4 varamedlemmer velges av innskyterne. Minst ett medlem med personlig varamedlem skal avspeile sparebankens samfunnsfunksjon.
- 12 medlemmer med 3 varamedlemmer velges av egenkapitalbeviserne
- 8 medlemmer med 2 varamedlemmer velges av de ansatte.

Innskytternes valg av medlemmer med varamedlemmer til representantskapet skal skje på valgmøter i samsvar med forskrifter fastsatt i medhold av sparebankloven

Egenkapitalbevisernes valg av medlemmer med varamedlemmer til representantskapet skjer i samsvar med forskrift av 29. juni 2009 om egenkapitalbevis i sparebanker, kredittforeninger og gjensidige forsikringsselskaper. Ingen kan på møte for egenkapitalbeviserne avgi stemme for egenkapitalbevis som representerer mer enn 30 % av SpareBank 1 Ringerike Hadelands totale antall utstedte egenkapitalbevis. Kunngjøring om egenkapitalbevisernes valg skjer ved brev til alle eiere av egenkapitalbevis senest 14 dager før møtet og gjennom oppslag i bankens ekspedisjonslokaler og kunngjøring i avisene Ringerikes Blad og Hadeland og på bankens hjemmeside.

De ansattes representanter velges iht. forskrift om de ansattes rett til representasjon i sparebankenes og forretningsbankenes styrende organer.

Representantskapet skal fastsette konsernets årsregnskap, oppta ansvarlig lån og gi fullmakt til kapitalforhøyelse, fordele det beløp som kan brukes til allmennyttige formål samt velge medlemmene til bankens styre, kontrollkomité og valgkomité.

Representantskapet trer sammen hvert år som bestemt i sparebankloven for å behandle styrets årsberetning, revisjonsberetningen og kontrollkomiteens melding og fastsette bankens regnskap og årlig utbytte på egenkapitalbevis.

Innkalling og saksdokumenter til representantskapets årsmøte gjøres tilgjengelig senest 8 dager før årsmøtet iht. sparebanklovens § 11 Forstanderskapet trer sammen; "Innkallingen skal skje ved brev og med minst åtte dagers varsel..."

Det avholdes årlig ett valgmøte for egenkapitalbeviserne hvor representanter til representantskapet velges og hvor det informeres om konsernets finansielle situasjon. I tillegg velges medlemmer av egenkapitalbevisernes valgkomité.

Alle egenkapitalbevisiere kan delta på møtet, og det er anledning til å stemme med fullmakt.

En oversikt over representantskapets medlemmer finnes på rhbank.no.

Avvik fra anbefalingens pkt. 6: Ingen

7. Valgkomiteer

Representantskapet i SpareBank 1 Ringerike Hadeland velger en valgkomité med fem medlemmer og fem varamedlemmer og har representanter fra alle grupper som er representert i representantskapet samt et medlem og et varamedlem som er uavhengig og ikke medlem av representantskapet.

Valgkomiteen skal forberede innskytternes valg av representantskapsmedlemmer og varamedlemmer, valg av leder og nestleder i representantskapet, leder, nestleder og øvrige medlemmer og varamedlemmer til styret unntatt ansattes representanter, kontrollkomiteens leder og nestleder, medlemmer og varamedlem, samt medlemmer og varamedlemmer av valgkomiteen. For det styremedlem med varamedlem som skal velges blant de ansatte, avgir bare representanten for de ansatte i valgkomiteen innstilling.

Valgkomiteen har kontakt med egenkapitalbevisiere, styreleder og styremedlemmer og behandler styrets egenevaluering i arbeidet med å foreslå kandidater til styret. Valgkomiteen har også møte med administrerende banksjef.

De egenkapitalbevisiervalgte medlemmer av representantskapet velger en valgkomité på tre medlemmer og tre varamedlemmer. Valgkomiteen skal forberede egenkapitalbevisiernes valg av medlemmer med varamedlemmer til representantskapet, samt valget av medlemmer og varamedlemmer av valgkomiteen.

De ansattes valg skjer gjennom eget valgstyre iht. forskrift om de ansattes rett til representasjon i sparebankenes og forretningsbankenes styrende organer.

Avvik fra anbefalingens pkt. 7: Ingen

8. Representantskap og styre – sammensetning og uavhengighet

Det vises til pkt. 6 for informasjon om sammensetningen av en sparebanks organer.

Styret består av 7 medlemmer med 2 varamedlemmer valgt av representantskapet. Styrets leder og nestleder velges av representantskapet ved særskilte valg. 1 medlem med 1 varamedlem velges blant de ansatte. Samtlige valgte medlemmer velges for to år og varamedlemmene for ett år.

Alle styremedlemmer er uavhengige av bankens daglige ledelse og vesentlige forretningsforbindelser. Ingen ledende ansatte er medlem av styret.

Avvik fra anbefalingens pkt. 8: Ingen

9. Styrets arbeid

Bankens representantskap velger styrets leder og nestleder samt medlemmer og varamedlemmer.

Styret har en årlig plan for sitt arbeid med særlig vekt på mål, strategi og forretningsplaner. Styret har det overordnede ansvar for forvaltning og organisering av banken i tråd med lover, forskrifter, vedtekter og vedtak fattet i representantskapet. Styret mottar periodisk rapportering av resultatutvikling, markedsutvikling, ledelses-, personal- og organisasjonsmessig utvikling og utvikling i risikobildet og risikoeksponeringen for banken

Styrets ansvar og oppgaver gjennomgås årlig og styrearbeidet følger en fastlagt arbeidsplan. Styreinstruks vedtatt av representantskapet omhandler styrets arbeid og saksbehandling og er bindende for styrets medlemmer og deltakende varamedlemmer. Styret foretar årlig en

egenevaluering av sitt virke med henblikk på arbeidsform, saksbehandling, møtestruktur og prioritering av oppgaver.

Styrets medlemmer har bred og variert erfaring fra både offentlig og privat virksomhet. Kravene til sammensetning og kompetanse anses ivaretatt

I 2014 ble det avholdt 10 ordinære styremøter. Varamedlem for ansattes representant møter fast. Fremmøteprosenten i 2014 var 87 %.

Bankens styre har 2 underutvalg; Revisjons- og Risikoutvalg (RRU) og Godtgjørelsesutvalg.

Godtgjørelsesutvalg

Godtgjørelsesutvalget er et saksforberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret i forbindelse med styrets arbeid knyttet til godtgjørelsesordninger i konsernet.

Styret velger minimum to medlemmer til godtgjørelsesutvalget blant styrets medlemmer og oppnevner utvalgets leder. Medlemmene velges for ett år

Utvalget møter minimum to ganger pr år. Ytterligere møter fastsettes etter ønske fra utvalget eller utvalgets leder.

Instruks for godtgjørelsesutvalget er fastsatt av styret.

Revisjons- og Risikoutvalg

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har et kombinert risiko- og revisjonsutvalg i overenstemmelse med Kapitalkravsforskriftens § 47-4 Risikoutvalg: *"Institusjoner som i mer enn 12 måneder har hatt en samlet forvaltningskapital på mer enn 20 milliarder kroner skal ha eget risikoutvalg. Institusjoner som etter første punktum ikke må ha eget risikoutvalg kan velge at et samlet styre utgjør risikoutvalg eller velge kombinert risiko- og revisjonsutvalg"*

Revisjons- og risikoutvalget (RRU) er et saksforberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret og med det formål å foreta mer grundige vurderinger av utpekte saksområder og rapporterer resultatet tilbake til styret. Utvalgets ansvar og oppgaver som revisjons- og risikoutvalg er regulert i sparebankloven §§ 17c – 17e og finansieringsvirksomhetsloven § 2-9b.

Revisjons- og risikoutvalget skal se etter at konsernet har en uavhengig og effektiv ekstern og intern revisjon og en tilfredsstillende regnskapsrapportering i samsvar med lover og forskrifter, samt påse at banken har gode systemer for intern kontroll og risikostyring tilpasset virksomhetens art og omfang. Videre skal utvalget sørge for at risiko- og kapitalstyringen i konsernet støtter under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, derigjennom sikrer finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning.

Instruks for revisjons- og risikoutvalget (RRU) er fastsatt av styret. Styret velger tre medlemmer til RRU blant styrets medlemmer og oppnevner utvalgets leder. Medlemmene velges for ett år.

Administrerende banksjef

Adm. banksjef tilsettes av styret og står for den daglige ledelsen av bankens virksomhet i tråd med lover, vedtekter, fullmakter og instruks. Saker som etter bankens forhold er av uvanlig art eller har stor betydning legges frem for styret.

Adm. banksjef gir styret en underretning om bankens virksomhet, stilling og resultatutvikling hver måned. Fastsetting av lønn og annen godtgjørelse til adm. banksjef foretas av styret årlig etter innstilling fra godtgjørelsesutvalget.

Det er utarbeidet egen instruks for adm. banksjef

Avvik fra anbefalingens pkt. 9: Ingen

10. Risikostyring og intern kontroll

Risikostyring i SpareBank 1 Ringerike Hadeland skal støtte opp under bankens strategiske utvikling og måloppnåelse samt sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Bankens overordnede mål og strategiske valg fastsettes gjennom regelmessige strategiprosesser.

Styret i SpareBank 1 Ringerike Hadeland har ansvaret for å påse at konsernet har en ansvarlig kapital som er forsvarlig ut fra vedtatt risikoprofil og myndighetspålagte krav. Konsernets styre fastsetter de overordnede målsettingene som risikoprofil og avkastningsmål. Konsernets rapport om kapitalkrav og risikostyring, Pilar 3-rapport, inneholder en beskrivelse av risikostyring, kapitalstyring og kapitalberegning og er tilgjengelig på rhbank.no.

Styret fastlegger også de overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringen i konsernet. Styret gjennomgår kvartalsvis konsernets utvikling innenfor de viktigste risikoområder i forhold til vedtatte policyer, rammer og måltall, og foretar årlig en gjennomgang av internkontrollen.

Avdeling for risikostyring er organisert uavhengig av forretningsenhetene og rapporterer direkte til Administrerende Banksjef. Avdelingen har ansvaret for uavhengig risikovurdering, risikorapportering og den overordnede risikoovervåking i konsernet og rapporterer periodisk til styret om utviklingen i risikobildet.

Intern kontroll knyttet til finansiell rapportering

Bankens ledelse er ansvarlig for å etablere og opprettholde en forsvarlig intern kontroll knyttet til konsernets finansielle rapportering. Den interne kontroll knyttet til finansiell rapportering er en prosess som under tilsyn av adm. banksjef og banksjef økonomi/finans er utformet for å gi rimelig sikkerhet for en pålitelig finansiell rapportering og utarbeidelse av konsernets kvartals- og årsregnskap i samsvar med IFRS slik de er vedtatt av EU.

Regnskapsprinsippene som anvendes av konsernet er også i samsvar med IFRS som utgitt av International Accounting Standards Boards (IASB). Bankens regnskaps- og økonomiavdeling er organisert under avdelingen Økonomi/ finans og utarbeider finansiell rapportering for SpareBank 1 Ringerike Hadeland-konsernet. Avdelingen påser at rapporteringen skjer i samsvar med gjeldende lovgivning, regnskapsstandarter og konsernets regnskapsprinsipper. Avdelingen har etablert prosesser som sørger for at regnskapsrapporteringen kvalitetssikres

og at eventuelle feil og mangler følges opp og rettes løpende. Til all finansiell rapportering er det etablert en rekke kontrolltiltak for å sikre korrekt, gyldig og fullstendig rapportering. Tiltakene omfatter rimelighets- og sannsynlighetskontroller på vesentlige regnskapsposter. I tillegg utføres detaljerte avstemmingskontroller daglig og månedlig. Ledelsen har vurdert effektiviteten i selskapets interne kontroll knyttet til finansiell rapportering og basert på denne vurderingen har ledelsen konkludert med at SpareBank 1 Ringerike Hadelands interne kontroll knyttet til finansiell rapportering var effektiv per 31. desember 2014. Styrets Revisjons- og Risikoutvalg skal føre tilsyn med prosessen for finansiell rapportering og se etter at konsernets internkontroll, herunder intern revisjon og risikostyringssystemer, fungerer effektivt. Revisjons- og Risikoutvalget skal blant annet gjennomgå kvartals- og årsregnskaper. Utvalget skal videre påse at konsernet har en uavhengig og effektiv ekstern revisjon.

Kontrollkomité

Kontrollkomiteen er valgt av representantskapet og består av 3 medlemmer.

Kontrollkomiteen skal føre tilsyn med at bankens virksomhet drives på en hensiktsmessig og betryggende måte, i samsvar med lover og forskrifter og bankens vedtekter.

Kontrollkomiteen har normalt 6-7 møter per år.

Instruks for kontrollkomiteen er fastsatt av representantskapet

Ekstern revisor

Ekstern revisors hovedoppgaver er å vurdere hvorvidt bankens årsregnskap er avgitt i samsvar med lov og forskrifter. Videre skal ekstern revisor vurdere om formuesforvaltningen er ivarettatt på en betryggende måte og med forsvarlig kontroll. Ekstern revisor velges av representantskapet.

Intern revisor

Intern revisjon er et redskap for styret og administrasjonen for overvåking av at risikostyringsprosessene er målrettede, effektive og fungerer som forutsatt. Intern revisjonens rapporter og anbefalinger til forbedringer i bankens risikostyring blir gjennomgått og implementert i banken. En av hovedoppgavene til bankens intern revisor er å bekrefte at internkontrollen er sikret i et tilstrekkelig omfang og at den fungerer som forutsatt. Intern revisor rapporterer til styret.

Avvik fra anbefalingens pkt. 10: Ingen

11. Godtgjørelse til styret

Styrets medlemmer mottar en årlig kompensasjon fastsatt av representantskapet.

Styremedlemmenes honorar er ikke resultatavhengige og det utstedes ikke opsjoner til styremedlemmene. Ingen av styrets medlemmer valgt av representantskapet har oppgaver for selskapet utover styrevervet eller verv avledet av dette.

Nærmere informasjon om kompensasjon for styret fremgår av note til årsregnskapet.

Avvik fra anbefalingens pkt. 11: Ingen

12. Godtgjørelse til ledende ansatte

Fastsetting av lønn og annen godtgjørelse til administrerende banksjef foretas av styret.

Styret har etablert et godtgjørelsesutvalg som velges av og blant styrets medlemmer. Utvalget skal forberede alle saker om godtgjørelsesordninger som skal avgjøres av styret.

Nærmere informasjon om kompensasjon for ledende ansatte fremgår av note til årsregnskapet.

Styrets erklæring om lederlønn er eget saksdokument til representantskapet.

Det er ingen aksjeverdibasert godtgjørelse i konsernet

Avvik fra anbefalingens pkt. 12: Ingen

13. Informasjon og kommunikasjon

SpareBank 1 Ringerike Hadeland legger betydelig vekt på at korrekt, relevant og tidsriktig informasjon om bankens utvikling og resultater skal skape tillit overfor investormarkedet. Informasjon til markedet formidles gjennom investorpresentasjoner, hjemmesider på internett, pressemeldinger og regnskapsrapporter. Det avholdes regelmessige presentasjoner overfor investorer, långivere og andre samarbeidspartnere.

Informasjon til markedet formidles gjennom bankens kvartalsrapporter med presentasjonsmateriale, eget område for Investor Relations på bankens hjemmeside og børsmeldinger. Bankens finanskalender og alle kvartalsrapporter, pressemeldinger og presentasjoner blir offentliggjort på bankens hjemmeside www.rhbank.no

Avvik fra anbefalingens pkt. 13: Ingen

14. Selskapsovertakelse

Eierrepresentasjon i representantskapet i en sparebank er maksimum 40 %.

Strukturendringer krever tillatelse fra myndighetene. Ved erverv av egenkapitalbevis som medfører eierskap utover 10 % av egenkapitalbeviskapitalen må det søkes tillatelse fra Finanstilsynet.

I forbindelse med fusjonen mellom Ringerikes Sparebank, Sparebanken Jevnaker Lunner og Gran Sparebank ble det opprettet tre stiftelser som fikk tillatelse til å eie mer enn 10 % av egenkapitalen. Stiftelsene har per 31.12.2014 følgende andel av egenkapitalbevisene i banken:

	Andel av EK-bevis
Sparebankstiftelsen Ringerike:	30 %
Sparebankstiftelsen Gran:	20 %
Sparebankstiftelsen Jevnaker Lunner Nittedal:	20 %

Oversikt over de største egenkapitalbevisiere fremkommer av årsregnskap og kvartalsrapporter.

Avvik fra anbefalingens pkt 13:

Bankens styre har ikke utarbeidet hovedprinsipper for hvordan det vil opptre ved eventuelle overtakelsestilbud.

15. Revisor

Ekstern revisor velges av representantskapet. Ekstern revisor deltar i styremøte hvor årsregnskapet behandles og avgir den lovbestemte bekreftelsen av den økonomiske informasjon som konsernet gir. Styret orienterer representantskapet om revisors godtgjørelse i møte. Ekstern revisor har ikke utført vesentlige rådgivningsoppdrag for konsernet. Spesifisert revisorhonorar for finansiell revisjon og andre tjenester enn revisjon fremgår av note til årsregnskapet.

Avvik fra anbefalingens pkt. 15: Ingen

Resultatregnskap

Morbank			Konsern		
2013	2014	(i hele tusen kroner)	Noter	2014	2013
684.796	707 876	Renteinntekter	18	708 042	685.215
396.415	405 338	Rentekostnader	18	405 249	396.315
288.381	302.538	Netto renteinntekter		302.793	288.900
154.759	165 427	Provisjonsinntekter	19	165 427	154.759
7.999	10 302	Provisjonskostnader	19	10 302	7.999
4.811	6 881	Andre driftsinntekter	19	68 101	63.161
151.571	162.005	Netto provisjons- og andre inntekter		223.226	209.921
13.367	29 402	Utbytte	38	29 529	8.966
19.116	32 849	Inntekter av eierinteresser	20, 38	63 054	46.145
25.860	22 021	Netto resultat fra andre finansielle investeringer	20	22 021	29.383
58.343	84.272	Netto resultat fra finansielle eiendeler		114.604	84.495
498.295	548.815	Sum inntekter		640.623	583.316
109.863	109 900	Personalkostnader	21	151 348	151.757
71.434	73 883	Administrasjonskostnader	22	73 883	71.434
38.898	43 936	Andre driftskostnader	22	54 712	48.871
220.195	227.719	Sum driftskostnader		279.943	272.062
278.100	321.096	Resultat før tap		360.679	311.253
16.537	381	Tap på utlån og garantier	11	381	16.537
261.563	320.714	Resultat før skatt		360.298	294.716
59.138	69 250	Skattekostnad	24	71 789	61.004
202.425	251.464	Resultat for regnskapsåret		288.508	233.712
14,11	17,52	Minoritetsinteresser		1.368	1.051
		Resultat per egenkapitalbevis (majoritet)		20,01	16,21

Utvidet resultatregnskap

2013	2014	(i hele tusen kroner)	2014	2013
202.425	251.464	Resultat for regnskapsåret	288.508	233.712
9.058	-65.171	Poster som ikke vil bli reklassifisert til resultat:	-66.339	10.324
		Aktuarielle gevinster og tap vedrørende ytelsespensjon		
		Andre inntekter og kostnader tilknyttet felleskontrollert virksomhet	-2.988	1.104
-2.536	17.596	Skatt	17.912	-2.891
27.047	-8.341	Poster som vil bli reklassifisert til resultat:	-8.341	1.932
		Endring i virkelig verdi for investeringer holdt for salg		998
		Andre inntekter og kostnader tilknyttet felleskontrollert virksomhet	25	
33.568	-55.916	Sum resultatposter ført mot egenkapitalen	-59.732	11.467
235.993	195.548	Totaltresultat for regnskapsåret	228.776	245.179
		Minoritetsinteresser	1.197	1.205

Balanse

Morbank			Konsern		
2013	2014	(i hele tusen kroner)	Noter	2014	2013
EIENDELER					
112.132	105.372	Kontanter og fordringer på sentralbanker		105 372	112.132
990.478	1.456.226	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	1 456 231	990.478
14.745.846	15.501.893	Brutto utlån til og fordringer på kunder	8	15 499 851	14.743.657
-23.115	-19.275	- Individuelle nedskrivninger	8	- 19 275	-23.115
-53.512	-56.817	- Nedskrivninger på grupper av utlån	8	- 56 817	-53.512
14.669.219	15.425.800	Netto utlån til og fordringer på kunder	8	15.423.758	14.667.030
1.083.387	1.155.726	Sertifikater og obligasjoner	27	1 155 726	1.083.387
24.649	55.153	Finansielle derivater	28	55 153	24.649
442.403	438.030	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	29	438 032	442.404
249.266	166.314	Investering i eierinteresser	38	288 339	339.888
15.983	15.983	Investering i konsernselskaper	38	0	0
80.623	87.880	Eiendom, anlegg og utstyr	31	92 650	84.852
15.917	11.489	Goodwill og andre immaterielle eiendeler	30	28 120	32.623
14.584	33.209	Eiendel ved utsatt skatt	24	33 571	14.771
218.675	92.851	Andre eiendeler	32	115 176	245.476
17.917.317	19.044.035	Sum eiendeler		19.192.129	18.037.690
GJELD					
56.000	0	Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	7		56.000
10.615.994	11.589.986	Innskudd fra og gjeld til kunder	33	11 581 110	10.612.072
4.588.010	4.505.393	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	34	4 505 393	4.588.010
22.175	33.896	Finansielle derivater	28	33 896	22.175
285.514	293.001	Annen gjeld og balanseførte forpliktelser	36	313 377	305.403
0	200.000	Ansvarlig lånekapital	35	200 000	0
15.567.693	16.622.276	Sum gjeld		16.633.777	15.583.660
EGENKAPITAL					
1.394.665	1.394.665	Egenkapitalbevis	40	1.394.665	1.394.665
361.134	361.134	Overkursfond		361 134	361.135
387.782	446.644	Utjevningsfond		446 644	387.782
119.941	139.467	Avsatt utbytte		140 667	120.981
3.473	4.038	Avsatt til gaver		4 038	3.473
61.180	62.886	Grunnfond		62 886	61.180
885	885	Kompensasjonsfond		885	885
20.564	12.040	Annen egenkapital		144 591	121.244
		Minoritetsandel		2 843	2.686
2.349.624	2.421.759	Sum egenkapital		2.558.352	2.454.030
17.917.317	19.044.035	Sum gjeld og egenkapital		19.192.129	18.037.690

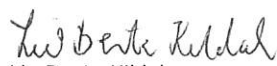
Hønefoss, 4. mars 2015

I styret for SpareBank 1 Ringerike Hadeland

Jørn Prestkvern

Leder

Bente S. Klæstad

Liv Bente Kildal

Anne Cathrine Frøstrup

Nestleder

Svein Oftedal

Steinar Haugli

Adm. banksjef

Bjørn Haugen Morstad

Tommy Helgerud

Endring i egenkapital - Morbank

(Hele tusen kroner)	Egenkapital- bevis ¹⁾	Overkurs- fond	Uttevnings- fond	Grunnfonds- kapital	Kompensasjons- fond	Fond for urealiserte gevinster	Annen EK	Avsatt utbytte	Avsatt gaver	Sum egenkapital
Egenkapital 31.12.12	1.394.665	361.134	300.288	58.647	885	19.690	-21.724	111.573	3.230	2.228.387
Periodens resultat	0	0	81.156	2.350	0	-4.495	0	119.941	3.473	202.425
Utvidede resultatposter										
Netto aktuarielle gevinster og tap	0	0	6.339	183	0	0	0	0	0	6.522
Endring i virkelig verdi for investeringer holdt for salg	0	0	0	0	0	27.000	46	0	0	27.047
Sum utvidede resultatposter	0	0	6.339	183	0	27.000	46	0	0	33.568
Totalresultat	0	0	87.495	2.533	0	22.505	46	119.941	3.473	235.993
Transaksjoner med eierne										
Utdelt utbytte for 2012	0	0	0	0	0	0	0	-111.573	0	-111.573
Utdelt gavefond 2012	0	0	0	0	0	0	0	0	-3.230	-3.230
Sum transaksjoner med eierne								-111.573	-3.230	-114.803
Egenkapital 31.12.13	1.394.665	361.134	387.782	61.180	885	42.195	-21.632	119.941	3.473	2.349.624
Periodens resultat	0	0	105.099	3.043	0	-182		139.467	4.038	251.465
Utvidede resultatposter										
Netto aktuarielle gevinster og tap	0	0	-46.238	-1.337	0	0	0	0	0	-47.575
Endring i virkelig verdi for investeringer holdt for salg	0	0	0	0	0	-8.341	0	0	0	-8.341
Sum utvidede resultatposter	0	0	-46.238	-1.337	0	-8.341	0	0	0	-55.916
Totalresultat	0	0	58.861	1.706	0	-8.523	0	139.467	4.038	195.548
Transaksjoner med eierne										
Utdelt utbytte for 2013	0	0	0	0	0	0	0	-119.941	0	-119.941
Utdelt gavefond 2013	0	0	0	0	0	0	0	0	-3.473	-3.473
Sum transaksjoner med eierne								-119.941	-3.473	-123.414
Egenkapital 31.12.14	1.394.665	361.134	446.644	62.886	885	33.672	-21.632	139.467	4.038	2.421.759

¹⁾ Pr 31.12.14 består eierandelskapitalen av 13.946.652 egenkapitalbevis à 100 kroner.

Endring i egenkapital - Konsern

(Hele tusen kroner)	Egenkapital- bevis ¹⁾	Overkurs- fond	Uttevnings- fond	Grunnfonds- kapital	Kompensasjons- fond	Fond for urealiserte gevinster	Annen EK	Avsatt utbytte	Avsatt gaver	Sum	Minoritets- interesse	Sum egenkapital
Egenkapital 31.12.12	1.394.665	361.134	300.288	58.647	885	19.690	70.747	113.014	3.230	2.322.299	3.986	2.326.285
Periodens resultat	0	0	81.156	2.350	0	-4.495	29.196	120.981	3.473	232.661	1.051	233.712
Utvidede resultatposter												
Netto aktuarielle gevinster og tap	0	0	6.339	183	0	0	757	0	0	7.279	154	7.433
Endring i virkelig verdi for investeringer holdt for salg	0	0	0	0	0	1.886	1.313	0	0	3.199	-1.267	1.932
Andre inntekter og kostnader tilknyttet felleskontrollert virksomhet	0	0	0	0	0	0	2.102	0	0	2.102	0	2.102
Sum utvidede resultatposter	0	0	6.339	183	0	1.886	4.172	0	0	12.580	-1.113	11.467
Totalresultat for perioden	0	0	87.495	2.533	0	-2.609	33.368	120.981	3.473	245.241	-62	245.179
Endringer dir. mot EK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-1.238	-1.238
Transaksjoner med eierne												
Utdelt utbytte for 2012	0	0	0	0	0	0	0	-113.014	0	-113.014	0	-113.014
Utdelt gavefond 2012	0	0	0	0	0	0	0	0	-3.230	-3.230	0	-3.230
Sum transaksjoner med eierne								-113.014	-3.230	-116.244	0	-116.244
Egenkapital 31.12.13	1.394.665	361.134	387.782	61.180	885	17.081	104.161	120.981	3.473	2.451.343	2.686	2.454.030
Periodens resultat			105.099	3.043		-182	34.475	140.667	4.038	287.140	1.368	288.508
Utvidede resultatposter												
Netto aktuarielle gevinster og tap	0	0	-46.238	-1.337	0	0	-682	0	0	-48.257	-170	-48.428
Endring i virkelig verdi for investeringer holdt for salg	0	0	0	0	0	-8.341	0	0	0	-8.341	0	-8.341
Andre inntekter og kostnader tilknyttet felleskontrollert virksomhet	0	0	0	0	0	0	-2.963	0	0	-2.963	0	-2.963
Sum utvidede resultatposter	0	0	-46.238	-1.337	0	-8.341	-3.645	0	0	-59.562	-170	-59.732
Totalresultat for perioden	0	0	58.861	1.706	0	-8.523	30.830	140.667	4.038	227.578	1.197	228.776
Transaksjoner med eierne												
Utdelt utbytte for 2013	0	0	0	0	0	0	1.040	-120.981	0	-119.941	-1.040	-120.981
Utdelt gavefond 2013	0	0	0	0	0	0	0	0	-3.473	-3.473	0	-3.473
Sum transaksjoner med eierne								-120.981	-3.473	-123.414	-1.040	-124.454
Egenkapital 31.12.14	1.394.665	361.134	446.644	62.886	885	8.558	136.031	140.667	4.038	2.555.507	2.843	2.558.352

¹⁾ Pr 31.12.14 består eierandelskapitalen av 13.946.652 egenkapitalbevis à 100 kroner.

Kontantstrømoppstilling

Morbank		(i hele tusen kroner)	Konsern	
2013	2014		2014	2013
-705.134	-740.227	Brutto utlån til kunder	-740.375	-705.276
633.969	659.326	Renteinnbetalinger på utlån til kunder	659.217	633.855
882.821	973.991	Innskudd fra kunder	969.038	888.787
-239.156	-245.245	Renteutbetalinger på innskudd fra kunder	-245.207	-239.123
-88.524	-465.748	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	-465.748	-88.524
23.726	17.942	Renter på utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	17.942	23.726
-100.055	-112.328	Sertifikater og obligasjoner	-112.328	-100.055
27.112	27.289	Renteinnbetalinger på sertifikater og obligasjoner	27.289	27.112
-9.405	5.825	Renteutbetaling derivater	5.825	-9.405
97.545	225.243	Provisjonsinnbetalinger	287.150	156.473
-107.891	-104.097	Utbetalinger til lønn	-148.549	-146.428
-93.743	-96.192	Andre utbetalinger til drift	-102.890	-96.231
-51.546	-51.546	Betalt skatt	-52.946	-54.381
-6.504	2.772	Andre tidsavgrensninger	360	-6.504
263.214	97.005	A Netto likviditetsendring fra operasjonelle aktiviteter	98.778	284.026
-6.952	-19.628	Investering i varige driftsmidler	-20.489	-7.421
2.213	4.383	Innbetaling fra salg av varige driftsmidler	4.383	2.213
-209.861	-467.586	Utbetaling til investeringer i aksjer og fond	-467.586	-203.891
211.067	562.154	Innbetaling fra salg av aksjer og fond	562.154	211.067
32.482	62.251	Utbytte fra investeringer i aksjer	62.378	7.608
28.949	141.574	B Netto likviditetsendring investering	140.841	9.577
1.425.000	950.000	Opptak av gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	950.000	1.425.000
-1.244.000	-1.062.500	Tilbakebetaling - utstedelse av verdipapirer	-1.062.500	-1.244.000
	200.000	Opptak av ansvarlig lånekapital	200.000	
-152.067	-149.280	Renteutbetalinger på gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-149.280	-152.067
-	-3.360	Renteutbetalinger på ansvarlig lånekapital	-3.360	-
-205.000	-56.000	Tilbakebetaling av lån fra kredittinstitusjoner	-56.000	-205.000
-2.159	-783	Renteutbetalinger på lån fra kredittinstitusjoner	-783	-2.159
-114.804	-123.414	Utbetaling til utbytte og gavefond	-124.454	-116.243
-293.030	-245.338	C Netto likviditetsendring finansiering	-246.378	-294.469
-866	-6.759	A+B+C Netto endring likvider i året	-6.759	-866
112.998	112.132	Likviditetsbeholdning 1.1.	112.132	112.998
112.132	105.372	Likviditetsbeholdning 31.12	105.372	112.132
		Likviditetsbeholdning spesifisert		
112.132	105.372	Kontanter og fordringer på sentralbanken	105.372	112.132
112.132	105.372	Likviditetsbeholdning sist i mnd	105.372	112.132

Noter til regnskapet

Innholdsfortegnelse

1 Generell informasjon	Side 40
2 Regnskapsprinsipper IFRS	Side 41
3 Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper	Side 51
4 Segmentinformasjon	Side 53
5 Kapitaldekning	Side 55
6 Finansiell risikostyring	Side 56
Kredittrisiko	
7 Kredittinstitusjoner - fordringer og gjeld	Side 61
8 Utlån til og fordringer på kunder	Side 62
9 SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS	Side 64
10 Aldersfordeling på forfalte, men ikke nedskrevne utlån	Side 66
11 Tap på utlån og garantier	Side 67
12 Maksimal kreditteksponering, ikke hensyntatt pantstillelser	Side 69
13 Finansielle instrumenter og motregning	Side 69
14 Kredittkvalitet per klasse av finansielle eiendeler	Side 70
Markedsrisiko	
15 Markedsrisiko knyttet til renterisiko	Side 71
Likviditetsrisiko	
16 Likviditetsrisiko	Side 72
17 Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelser/ likviditetsrisiko	Side 73
Resultatregnskap	
18 Netto renteinntekter	Side 75
19 Netto provisjons- og andre inntekter	Side 75
20 Netto resultat fra finansielle eiendeler	Side 76
21 Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte	Side 77
22 Adm. kostnader og andre driftskostnader	Side 78
23 Pensjoner	Side 79
24 Skatt	Side 81
Balanse	
25 Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter	Side 83
26 Virkelig verdi på finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	Side 84
27 Certifikater og obligasjoner	Side 85
28 Finansielle derivater	Side 86
29 Aksjer, andeler og andre egenkapitalinstrumenter	Side 86
30 Goodwill og andre immaterielle eiendeler	Side 87
31 Eiendom, anlegg og utstyr	Side 88
32 Andre eiendeler	Side 89
33 Innskudd fra og gjeld til kunder	Side 89
34 Gjeld ved utstedelse av verdipapirer	Side 90
35 Ansvarlig lånekapital	Side 91
36 Annen gjeld og forpliktelser	Side 92
37 Bundne midler	Side 92
38 Investeringer i eierinteresser	Side 93
Øvrige opplysninger	
39 Vesentlige transaksjoner med nærstående selskaper	Side 95
40 Eierandelskapital- og eierstruktur	Side 96
41 Hendelser etter balansedagen	Side 97

Note 1 – Generell informasjon

Beskrivelse av virksomheten

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har til formål å fremme sparing ved å ta i mot innskudd fra en ubestemt krets av innskyttere, levere finansielle tjenester til publikum, næringsliv og offentlig sektor, og å forvalte på trygg måte de midler den får over i samsvar med de lovregler som til enhver tid gjelder for sparebanker.

Bankens formål er å yte investeringstjenester og tilknyttede tjenester innenfor rammen av verdipapirhandelloven. Sparebanken kan utføre alle vanlige bankforretninger og finansielle tjenester i samsvar med den til enhver gjeldende lovgivning.

Bankens forretningside er å være en solid, lønnsom og selvstendig sparebank i markedsområdene Ringeriks- og Hadelandsregionen og i Nittedalsområdet. Banken skal tilby et bredt spekter av finansielle tjenester til personkunder, små og mellomstore bedrifter og offentlig sektor i bankens virkeområde.

Bankens visjon, verdier, mål og forretningside er vedtatt av styret og inntatt i årsrapporten.

Konsernet SpareBank 1 Ringerike Hadeland

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har sitt hovedkontor på Hønefoss, Søndre Torv 6, i Ringerike kommune (morbank) og lokalbanker i kommunene Ringerike, Hole, Jevnaker, Lunner, Nittedal og Gran. Hoveddelen av lokalbankene er samlokalisert med Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS.

Konsernet SpareBank 1 Ringerike Hadeland består av morbanken og datterselskapet Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS (80 % eierandel).

SpareBank 1 Ringerike Hadeland er notert på Oslo Børs ("RING").

Årsregnskapet for 2014 ble vedtatt av styret 4.mars 2015.

Note 2 - Regnskapsprinsipper IFRS

Grunnlaget for utarbeidelse av det konsoliderte årsregnskapet

Selskaps- og konsernregnskapet 2014 for SpareBank 1 Ringerike Hadeland er satt opp i overensstemmelse med Internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) som er gjort gjeldende i Norge. Dette omfatter også tolkninger fra Den internasjonale tolkningskomité for finansiell rapportering (IFRIC) og dens forgjenger, Den faste tolkningskomité (SIC). Målegrunnlaget for konsernregnskapet er historisk kost med unntak for utlån til kunder med fast rente, eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg og finansielle eiendeler og forpliktelser vurdert til virkelig verdi over resultatregnskapet, som har blitt vurdert til virkelig verdi. Regnskapet er avlagt basert på IFRS standarder og fortolkninger obligatoriske for årsregnskap som avlegges per 31. desember 2014.

Utarbeidelse av regnskaper i samsvar med IFRS krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av selskapets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn. Områder med stor grad av skjønnsmessige vurderinger, høy kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for regnskapet, er beskrevet i note 3. Konsernregnskapet er avlagt under forutsetningen om fortsatt drift.

Implementerte regnskapsstandarter og andre relevante endringer i regelverk i 2014

IFRS 10 – Konsolidering omhandler definisjon av datterselskap, og legger i større grad vekt på faktisk kontroll enn tidligere regler. Kontroll foreligger kun når investor har makt over relevante aktiviteter hos investeringsobjektet, risiko for variabel avkastning, og i tillegg evne til å bruke makten til å påvirke avkastningen. I tilfeller med brudd på lånevilkår vil banken vurdere om den har oppnådd reell makt i henhold til IFRS 10. Standarden er implementert fra 1.januar 2014 og har ikke hatt vesentlig effekt for den finansielle rapporteringen.

IFRS 11 – Felleskontrollert virksomhet erstatter IAS 31 og SIC-13. IFRS 11 fjerner muligheten til å kunne benytte proporsjonal konsolidering for felleskontrollerte foretak. Standarden er implementert fra 1. januar 2014 og har ikke hatt vesentlig effekt for den finansielle rapporteringen.

IFRS 12 – Opplysninger om investeringer i andre selskaper utvider kravet til noteinformasjon i årsregnskapet for investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper, felleskontrollerte selskaper og strukturerte foretak. Standarden er implementert fra 1.januar 2014 og har medført utvidede kommentarer under avsnittet, Konsolidering, i denne noten.

Nye eller reviderte regnskapsstandarter som er godkjent, men ikke implementert i 2014

IFRS 9 – Finansielle instrumenter regulerer klassifisering, måling og regnskapsføring av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser og erstatter nåværende IAS 39. Etter ny standard skal finansielle eiendeler deles inn i to kategorier basert på målemetode; virkelig verdi eller amortisert kost. For finansielle forpliktelser er kravene i hovedsak lik nåværende standard. Standarden forventes å tre i kraft fra 1.januar 2018.

IFRS 15 Inntektsføring omfatter inntekter fra kontrakter som ikke faller inn under andre standarder, som eksempelvis investeringsrådgivning, corporate finance, formidling og

salg av forsikringsprodukter eller andre produkter og øvrige inntekter. Konsernet har ikke vurdert den fulle innvirkningen av IFRS 15. Standarden forventes å tre i kraft fra 1.januar 2017.

Presentasjonsvaluta

Presentasjonsvalutaen er norske kroner (NOK), som også er bankens funksjonelle valuta. Alle beløp er angitt i tusen kroner med mindre annet er angitt.

Konsolidering

Konsernregnskapet omfatter banken og datterselskap som ikke er planlagt avhendet i nær framtid og derfor skal klassifiseres som holdt for salg etter IFRS 5. Datterselskap konsolideres hvis de oppfyller kriteriene til konsolidering etter IFRS 10. IFRS 10 angir tre vilkår som må være oppfylt av banken for at det skal foreligge konsolideringsplikt. Dette er at (i) banken må ha bestemmende innflytelse over virksomheten herunder kunne styre aktiviteter som i vesentlig grad har innvirkning på avkastningen i datterselskapet, (ii) banken har mulighet eller rett til å motta avkastning fra virksomheten, og (iii) banken har mulighet eller rett til å bruke sin innflytelse til å påvirke avkastningens størrelse. Datterselskap er konsolidert fra det tidspunkt banken har overtatt slik kontroll, og det tas ut av konsolideringen fra det tidspunkt banken gir fra seg slik kontroll. Gjensidige balanseposter og alle vesentlige resultatelementer er eliminert. Minoritetens andel av konsernets resultat blir presentert i egen linje under resultat etter skatt i resultatregnskapet. I egenkapitalen vises minoritetens andel som en egen post.

Felleskontrollert virksomhet

En felleskontrollert virksomhet er en virksomhet der to eller flere parter har felles kontroll og er kjennetegnet ved at partene er bundet av en kontraktsregulert ordning som gir to eller flere av disse partene felles kontroll over den felleskontrollerte virksomheten. Felleskontrollert foretak regnskapsføres etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet og kostmetoden i morbankregnskapet.

SpareBank 1 Gruppen eies med 19,5 prosent hver av SpareBank 1 SR-Bank, SpareBank 1 SMN, SpareBank 1 Nord-Norge og Samarbeidende Sparebanker. Øvrige eiere er Sparebanken Hedmark (12 prosent) og LO (10 prosent).

BN Bank ASA eies med 33 prosent av SpareBank 1 SMN, 23,5 prosent av SpareBank 1 SR-Bank, 23,5 prosent av SpareBank 1 Nord-Norge og 20 prosent av Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS.

Styringsstrukturen for SpareBank 1-samarbeidet er regulert i en avtale mellom eierne. De to Samspar-selskapene regnskapsfører investeringene i felleskontrollert virksomhet etter egenkapitalmetoden. SpareBank 1 Ringerike Hadeland eier 15,6 prosent av Samarbeidende Sparebanker AS og 20,8 prosent av Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS. Styringsstrukturen i Samarbeidende Sparebanker-samarbeidet er også regulert i en avtale mellom eierne som tilfredsstiller felleskontrollert virksomhet.

Kontanter

Kontanter består av kontanter i NOK og valuta, samt innskudd i Norges Bank.

Utlån og tap på utlån

Utlån til flytende rente måles til amortisert kost i samsvar med IAS 39. Amortisert kost er anskaffelseskost minus tilbakebetalinger på hovedstolen, pluss eller minus kumulativ amortisering som følger av en effektiv rentemetode, og fratrasket eventuelle beløp for verdifall eller tapsutsatthet. Den effektive renten er den renten som nøyaktig diskonterer estimerte framtidige kontante inn- eller utbetalinger over det finansielle instrumentets forventede levetid.

Fastrentelån til kunder måles til virkelig verdi. Gevinst og tap som skyldes endring i virkelig verdi bokføres over resultatregnskapet som verdiendring. Opptjent rente og over/underkurs regnskapsføres som renter. Renterisikoen i fastrenteutlånene styres med renteswapper som måles til virkelig verdi. Det er konsernets oppfatning at vurdering av fastrenteutlån til virkelig verdi gir mer relevant informasjon om verdiene i balansen.

Vurdering av verdifall på utlån

På hver balansedag vurderer konsernet om det eksisterer objektive bevis på at verdien på en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler er redusert.

Verditap på individuelle finansielle eiendeler er pådratt dersom, og bare dersom, det eksisterer objektive bevis på verditap som kan medføre redusert fremtidig kontantstrøm til betjening av engasjementet. Verdifallet må være et resultat av en eller flere hendelser inntruffet etter første gangs innregning (en tapshendelse). Objektive bevis på at verdien av en finansiell eiendel er redusert omfatter blant annet observerbare data som blir kjent for konsernet om følgende tapshendelser:

- vesentlige finansielle vanskeligheter hos utsteder eller låntaker
- mislighold av kontrakt, som manglende betaling av avdrag og renter
- konsernet innvilger låntaker spesielle betingelser med bakgrunn i økonomiske eller legale grunner knyttet til låntakers økonomiske situasjon
- sannsynlighet for at skyldner vil inngå gjeldsforhandlinger eller andre finansielle reorganiseringer
- på grunn av finansielle problemer opphører de aktive markedene for den finansielle eiendelen
- observerbare data indikerer at det er målbar reduksjon i fremtidige kontantstrømmer fra en gruppe av finansielle eiendeler siden første gangs bokføring, selv om reduksjonen enda ikke fullt ut identifiseres til en individuell finansiell eiendel i gruppen herunder; ugunstig utvikling i betalingsstatus for låntakere i gruppen eller nasjonale eller lokale økonomiske betingelser som korrelerer med mislighold av eiendelene i gruppen

Konsernet vurderer først om det eksisterer individuelle objektive bevis på verdifall for finansielle eiendeler som er individuelt signifikante. For finansielle eiendeler som ikke er individuelt signifikante, vurderes de objektive bevisene på verdifall individuelt eller kollektivt. Dersom konsernet bestemmer at det ikke eksisterer objektive bevis på verdifall for en individuell vurdert finansiell eiendel, signifikant eller ikke, inkluderes eiendelen i en gruppe av finansielle eiendeler med samme kredittrisikokarakteristikk.

Gruppen vurderes så samlet for eventuell verdireduksjon. Eiendeler som vurderes individuelt med hensyn på verdireduksjon, og hvor et verditap indentifiseres eller fortsatt er indentifisert, tas ikke med i en samlet vurdering av verdireduksjon.

Dersom det er objektive bevis på at en verdireduksjon har inntruffet, beregnes størrelsen på tapet til differansen mellom eiendelens bokførte verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer (eksklusiv fremtidige kredittap som ikke er pådratt) diskontert med den finansielle eiendelens opprinnelige effektive rentesats. Bokført verdi av eiendelen reduseres ved bruk av en nedskrivningskonto og tapet bokføres over resultatregnskapet.

Verdifallet på grupper av finansielle eiendeler måles ved utvikling i rating på grupper av finansielle eiendeler. Dette måles ved å måle migrering i negativ retning og endring i forventet tap over porteføljens løpetid. Migreringen av kunder utarbeides ved løpende å kredittvurdere hver enkelt kunde i bankens kredittvurderingssystemer.

Misligholdte/tapsutsatte

Samlet engasjement fra en kunde regnes som misligholdt og tas med i konsernets oversikter over misligholdte engasjementer når forfalte avdrag eller renter ikke er betalt 90 dager etter forfall eller rammekreditter er overtrukket i 90 dager eller mer. Utlån og andre engasjementer som ikke er misligholdte, men hvor kundens økonomiske situasjon gjør det sannsynlig at konsernet vil bli påført tap, klassifiseres som tapsutsatte.

Konstaterte tap

Når det er overveiende sannsynlig at tapene er endelige, klassifiseres tapene som konstaterte tap. Konstaterte tap som er dekket ved tidligere foretatte individuelle nedskrivninger føres mot nedskrivningene. Konstaterte tap uten dekning i de individuelle nedskrivningene samt over- eller underdekning i forhold til tidligere nedskrivninger resultatføres.

Salg av utlån

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har inngått avtale om juridisk salg av utlån med høy sikkerhet og pant i fast eiendom til SpareBank 1 Boligkreditt AS. I tråd med forvaltningsavtale mellom Banken og kredittforetaket, forestår Banken forvaltning av utlånene og opprettholder kundekontakten. Banken mottar et vederlag i form av provisjon for de plikter som følger med forvaltning av utlånene. Kredittforetaket kan under forvaltningsavtalen med Banken foreta videresalg av utlån som er kjøpt fra Banken samtidig som Bankens rett til å forvalte kundene og motta provisjon følger med. Dersom Banken ikke er i stand til å betjene kundene kan retten til betjening og provisjon falle bort. Videre har Banken opsjon til å kjøpe tilbake utlån under gitte betingelser.

Det vises til beskrivelse i note 9.

Verdipapirer og derivater

Verdipapirer og derivater består av aksjer, egenkapitalbevis og andeler, sertifikater og obligasjoner og rentederivater. Aksjer, egenkapitalbevis og andeler klassifiseres enten til virkelig verdi over resultatet eller som tilgjengelig for salg. Sertifikater og obligasjoner klassifiseres til virkelig verdi over resultatet. Derivater regnes til virkelig verdi over resultatet. Med unntak for derivater har ikke banken instrumenter i trading kategorien.

Alle obligasjoner, børssnoterte aksjer/egenkapitalbevis og aksjefond er klassifisert til virkelig verdi over resultatet (virkelig verdi opsjon). Unoterte aksjer er hovedsakelig klassifisert som tilgjengelig for salg.

Endring i verdi fra inngående balanse for finansielle instrumenter klassifisert til virkelig verdi over resultatet, resultatføres som netto resultat fra andre finansielle investeringer.

Endring i verdi fra inngående balanse for aksjer, egenkapitalbevis og andeler som er klassifisert som tilgjengelig for salg, føres under utvidet resultatregnskap og inngår derved i bankens og konsernets totalresultat.

Immaterielle eiendeler

Immaterielle eiendeler består av identifisert merverdi knyttet til oppkjøpte kunderelasjoner i tidligere Sparebanken Jevnaker Lunner og tidligere Gran Sparebank, samt goodwill i konsernet SpareBank 1 Ringerike Hadeland. Andre immaterielle eiendeler vil innregnes når kravene til balanseføring er til stede. Goodwill oppstår som differanse mellom virkelig verdi av vederlaget ved kjøp av en virksomhet og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og forpliktelser, jfr. omtale under konsolidering. Goodwill avskrives ikke, men den er gjenstand for en årlig nedskrivningstest med sikte på å avdekke et eventuelt verdifall, i samsvar med IAS 36. Ved vurdering av verdifall foregår vurderingen på det laveste nivå der det er mulig å identifisere kontantstrømmer.

Eiendom, anlegg og utstyr

Eiendom, anlegg og utstyr, med unntak av eierbenyttet eiendom, førsteganginnregnes til anskaffelseskost og avskrives deretter lineært over forventet levetid. Ved fastlegging av avskrivningsplan splittes de enkelte eiendeler i nødvendig utstrekning opp i komponenter med forskjellig levetid, og det tas hensyn til estimert restverdi. Eiendom, anlegg og utstyr som hver for seg er av liten betydning, eksempelvis PC-er og annet kontorutstyr, vurderes ikke individuelt for restverdier, levetid eller verdifall, men vurderes som grupper. Eierbenyttet eiendom er etter definisjonen i IAS 40 eiendommer som i hovedsak benyttes av banken eller dens datterforetak til sin egen virksomhet. Eierbenyttet eiendom regnskapsføres etter kostmetoden, i samsvar med IAS 16.

Tomter avskrives ikke. Andre driftsmidler avskrives etter den lineære metode, slik at anleggsmidlenes anskaffelseskost, eller revaluert verdi, avskrives til restverdi over forventet utnyttbar levetid, som er:

Bygninger	20-50 år
Maskiner og IT-utstyr	3-7 år
Transportmidler	4-5 år
Inventar	3-10 år

Eiendom, anlegg og utstyr som avskrives, er gjenstand for en nedskrivningstest i samsvar med IAS 36 når omstendighetene indikerer det.

Overtatte eiendeler

Som ledd i behandlingen av misligholdte lån og garantier overtar banken i enkelte tilfeller eiendeler som har vært stilt som sikkerhet for slike engasjementer. Ved overtakelse verdsettes eiendelene til antatt realisasjonsverdi. Overtatte eiendeler som skal realiseres, klassifiseres som beholdninger eller anleggsmidler holdt for salg og regnskapsføres etter henholdsvis IAS 2 eller IFRS 5. Eventuelle tap/gevinster ved avhendelse eller revurdering av verdi på slike eiendeler føres som tillegg eller fradrag i tap på utlån.

Nedskrivning

Balanseført beløp av bankens eiendeler, blir gjennomgått på balansedagen, for å vurdere om det foreligger indikasjoner på verdifall. Dersom det foreligger slike indikasjoner, estimeres eiendelens gjenvinnbare beløp. Årlig beregnes gjenvinnbart beløp på balansedagen for goodwill, eiendeler som har en ubegrenset utnyttbar levetid, og immaterielle eiendeler som ennå ikke er tilgjengelig for bruk. Nedskrivninger foretas når balanseført verdi av en eiendel eller kontantstrømgenererende enhet overstiger gjenvinnbart beløp. Nedskrivninger føres over resultatregnskapet. Nedskrivning av goodwill reverseres ikke. For andre eiendeler reverseres nedskrivninger dersom det er en endring i estimerer som er benyttet for å beregne gjenvinnbart beløp.

Renteinntekter og –kostnader

Renteinntekter og -kostnader knyttet til eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost resultatføres løpende basert på en effektiv rentemetode. Alle gebyrer knyttet til rentebærende innlån og utlån inngår i beregningen av effektiv rente og amortiseres dermed over forventet løpetid. For rentebærende instrumenter som måles til virkelig verdi vil endring i markedsverdien klassifiseres som netto resultat fra andre finansielle investeringer.

Provisjonsinntekter og -kostnader

Provisjonsinntekter og –kostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir ytt. Gebyrer knyttet til rentebærende instrumenter blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Garantiprovisjoner blir beregnet som et fastbeløp per garanti utstedt og inntektsføres fortløpende. Honorar og gebyr ved omsetning eller formidling av finansielle instrumenter, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i konsernets regnskap, resultatføres når transaksjonen slutføres. Bankens mottar provisjon fra SpareBank 1 Boligkreditt tilsvarende differansen mellom lånets rente og den finansieringskostnad Boligkreditt oppnår. I bankens regnskap fremkommer dette som provisjonsinntekter.

Transaksjoner og beholdninger i utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved transaksjonskursen. Gevinst og tap knyttet til gjennomførte transaksjoner eller til omregning av beholdninger av pengeposter på balansedagen resultatføres. Gevinst og tap knyttet til omregning av andre poster enn pengeposter, innregnes på samme måte som den tilhørende balansepost.

Sikringsbokføring

Banken vurderer og dokumenterer sikringens effektivitet, både ved førstegangs klassifisering og på løpende basis i samsvar med IAS 39. Banken benytter virkelig verdi sikring for å styre sin renterisiko. I sin sikringsaktivitet sikrer banken seg mot bevegelser i swap renten. Endringer i kredittspread er derfor ikke hensyntatt i sikringseffektiviteten eller verdivurderingen. Ved virkelig verdi sikring blir sikringsinstrumentet regnskapsført til virkelig verdi og sikringsobjektet blir regnskapsført til amortisert kost justert for endring i virkelig verdi av den sikrede risiko. Endringer i disse verdiene fra inngående balanse blir resultatført.

Banken inngår sikringsforretninger med anerkjente banker for å redusere egen risiko. Derivatforretningene er knyttet til ordinær bankvirksomhet og gjennomføres for å redusere risiko knyttet til bankens innlån i finansmarkedene og for å avdekke og redusere risiko relatert til kunderettede aktiviteter. Kun sikringer knyttet til bankens innlånsvirksomhet defineres som "virkelig verdisikring" i henhold til IFRS standard IAS 39. Banken har ingen kontrakter som kvalifiserer for kontantstrømsikring.

Skatt

Resultatført skatt består av periodeskatt (betalbar skatt) og utsatt skatt. Periodeskatt er beregnet skatt på årets skattepliktige resultat.

Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden i samsvar med IAS 12. Det beregnes forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på midlertidige forskjeller, som er differansen mellom balanseført verdi og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelser. Det beregnes likevel ikke forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på goodwill som ikke gir skattemessige fradrag, og heller ikke på førstegangsinnregnede poster som verken påvirker regnskapsmessig eller skattepliktig resultat.

Det beregnes en eiendel ved utsatt skatt på fremførbare skattemessige underskudd. Eiendel ved utsatt skatt innregnes bare i det omfang det forventes fremtidig skattepliktige resultater som gjør det mulig å utnytte den tilhørende skattefordelen.

Formueskatt blir presentert som driftskostnad i konsernets regnskap i samsvar med IAS 12.

Innskudd fra kunder

Innskudd fra kunder vurderes til amortisert kost.

Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

Lån innregnes førstegang til opptakskost. Dette er virkelig verdi av det mottatte vederlaget etter fradrag av transaksjonsutgifter. Lån måles deretter til amortisert kost. Enhver forskjell mellom opptakskost og oppgjørsbeløpet ved forfall blir dermed periodisert over lånetiden ved hjelp av lånets effektive rente. Lån med fastrente sikringsbokføres (virkelig verdi sikring). Det benyttes ikke virkelig verdi opsjon for konsernets gjeld.

Usikre forpliktelser

Banken utsteder finansielle garantier som ledd i den ordinære virksomheten. Tapsvurderinger skjer som ledd i vurderingen av tap på utlån og etter de samme prinsipper og rapporteres sammen med disse. Det foretas avsetninger for andre usikre forpliktelser dersom det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen materialiserer seg og de økonomiske konsekvensene kan beregnes pålitelig. Det gis opplysninger om usikre forpliktelser som ikke fyller kriteriene for balanseføring dersom de er vesentlige.

Pensjoner

SpareBank 1 Ringerike Hadeland konsernet har etablert ulike pensjonsordninger for sine ansatte. Pensjonsordningene tilfredsstiller kravene om obligatorisk tjenestepensjon.

Ytelsesbasert ordning

I en ytelsesbasert ordning er arbeidsgiver forpliktet til å yte pensjon av nærmere angitt størrelse. Utgangspunktet for beregning av pensjonskostnader er lineær fordeling av pensjonsopptjening mot sannsynlig akkumulert forpliktelse ved pensjoneringstidspunktet. Kostnadene beregnes ut fra årets påløpte pensjonsrettigheter og rentekostnader på tidligere påløpte rettigheter, fratrullet avkastning på pensjonsmidlene og periodisert arbeidsgiveravgift. Pensjonsforpliktelsene beregnes som nåverdien av estimerte fremtidige pensjonsytelser som regnskapsmessig anses opptjent på balansedagen. Ved beregning av pensjonsforpliktelsene benyttes aktuarmessige og økonomiske forutsetninger om blant annet levealder, lønnvekst og uttakstilbøyelighet. Fra og med 2012 benyttes rente for obligasjoner med fortrinnsrett som diskonteringsrente i samsvar med anbefalingen fra Norsk Regnskapsstiftelse. Konsernet har benyttet K2013BE som tabell for levetidsalder utarbeidet av Eikos. Tabellen gir styrkede forutsetninger for levetid enn K2013, men er mer forsiktig enn finanstilsynets dødelighetsmodell K2013FT.

Endring i pensjonsplaner resultatføres ved planendringstidspunktet. Pensjonskostnaden er basert på forutsetninger fastsatt ved periodens begynnelse og klassifiseres som personalkostnader i regnskapet. Det avsette arbeidsgiveravgift på pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser. Estimatavvik resultatføres over konsernets totalresultat.

Konsernets ytelsesbaserte ordninger er lukket for nye ansatte.

Innskuddsbasert ordning

Innskuddsbaserte pensjonsordninger innebærer at konsernet ikke gir løfte om fremtidig pensjon av en gitt størrelse, men betaler et årlig tilskudd til de ansattes kollektive pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelser knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Det er ingen avsetning for påløpte pensjonsforpliktelser i slike ordninger. Innskuddsbaserte pensjonsordninger kostnadsføres direkte.

Konsernet har tilbudt innskuddsbasert pensjonsordning for sine ansatte siden 1. juli 2010.

Pensjonsavtaler finansiert direkte over driften

Banken har også pensjonsavtaler finansiert direkte over driften. Basert på forsikringstekniske prinsipper beregnes nåverdien av antatt fremtidige pensjonsytelser. Disse pensjonsforpliktelsene er avsatt som langsiktig gjeld i regnskapet.

Avtalefestet førtidspensjon

Bank- og finansnæringen har inngått avtale om avtalefestet pensjon (AFP). Ordningen dekker førtidspensjon fra 62 til 67 år. Bankens ansvar er 100 prosent av pensjonen som utbetales mellom 62 og 64 år og 60 prosent av pensjonen som utbetales mellom 65 og 67 år. Opptak av nye pensjonister opphørte med virkning fra 31. desember 2010.

Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskuddsloven) trådte i kraft 19. februar 2010. Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelser etter den nye ordningen. Ny AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. Arbeidstakere tjener årlig opp rett til AFP med 0,314 % av pensjonsgivende inntekt opp til 7,1G frem til 62 år. Opptjening i ny ordning beregnes på bakgrunn av arbeidstakerens livsinntekt, slik at alle tidligere arbeidsår innregnes i opptjeningsgrunnlaget.

Den nye AFP-ordningen anses regnskapsmessig å være en ytelsesbasert flerforetaksordning. Dette innebærer at det enkelte foretaket skal regnskapsføre sin proporsjonale andel av ordningens pensjonsforpliktelse, pensjonsmidler og pensjonskostnad. Dersom det ikke foreligger beregninger av de enkelte komponentene i ordningen og et konsistent og pålitelig grunnlag for allokering, regnskapsføres den nye AFP-ordningen som en innskuddsordning. På det nåværende tidspunkt foreligger det ikke slikt grunnlag, og den nye AFP-ordningen regnskapsføres derfor som en innskuddsordning. Regnskapsføring av ny AFP-ordning som ytelsesordning vil først skje når pålitelig måling og allokering kan foretas. Ny ordning skal finansieres ved at Staten dekker 1/3 av pensjonsutgiftene og 2/3 skal dekkes av arbeidsgiverne. Arbeidsgivernes premie skal fastsettes som en prosentandel av lønnsutbetalinger mellom 1G og 7,1G.

I tråd med anbefalingen fra Norsk Regnskapsstiftelse er det i regnskapsåret ikke foretatt avsetning for konsernets reelle AFP-forpliktelse. Dette skyldes at Felleskontoret for LO/NHO så langt ikke har foretatt de nødvendige beregninger.

Segmentrapportering

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har Lokalbanken (privatkunder og mindre bedriftsengasjementer) og Bedriftsmarked (BM, større engasjementer), samt eiendomsmeglervirksomhet som sitt primære rapporteringsformat. Konsernet presenterer en sektor- og næringsfordeling av utlån og innskudd som sitt sekundære rapporteringsformat. Konsernets segmentrapportering er i samsvar med IFRS 8.

Utbytte og gaver

Foreslått utbytte på egenkapitalbevis og gaver bokføres som egenkapital i perioden frem til det er vedtatt av bankens representantskap.

Hendelser etter balansedagen

Regnskapet anses som godkjent for offentliggjøring når styret har behandlet regnskapet. Representantskap og regulerende myndigheter vil etter dette kunne nekte å godkjenne regnskapet, men ikke forandre dette.

Hendelser fram til regnskapet anses godkjent for offentliggjøring og som vedrører forhold på balansedagen, vil inngå i informasjonsgrunnlaget for fastsettelsen av regnskapsestimater og således reflekteres fullt ut i regnskapet. Hendelser som vedrører forhold etter balansedagen, vil bli opplyst om dersom de er vesentlige.

Regnskapsprinsipper balanseposter

KONSERN	Virkelig verdi				
	over total- resultat	Virkelig verdi over resultat	Egenkapital- metoden	Amortisert kost	Totalt
EIENDELER					
Kontanter og fordringer på sentralbanker				105.372	105.372
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				1.456.231	1.456.231
Utlån til og fordringer på kunder				15.423.758	15.423.758
Sertifikater og obligasjoner		1.155.726			1.155.726
Finansielle derivater		55.153			55.153
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	406.351	31.680			438.032
Investering i eierinteresser			288.339		288.339
Investering i konsernselskaper				-	-
Eiendom, anlegg og utstyr				92.650	92.650
Goodwill og andre immaterielle eiendeler		28.120			28.120
Eiendel ved utsatt skatt				33.571	33.571
Andre eiendeler				115.176	115.176
SUM EIENDELER	406.351	1.270.680	288.339	17.226.759	19.192.129
GJELD					
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner				-	-
Innskudd fra og gjeld til kunder				11.581.110	11.581.110
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer				4.505.393	4.505.393
Finansielle derivater		33.896			33.896
Annen gjeld og balanseførte forpliktelser				313.377	313.377
Ansvarlig lånekapital				200.000	200.000
SUM GJELD	-	33.896	-	16.599.881	16.633.777

Note 3 – Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper

Ved utarbeidelse av selskaps- og konsernregnskapet foretar ledelsen estimater, skjønnsmessige vurderinger og tar forutsetninger som påvirker effekten av anvendelsen av regnskapsprinsipper og informasjon i noter. Dette vil derfor påvirke regnskapsførte beløp for eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader og noteopplysninger. Estimater og skjønnsmessige vurderinger evalueres løpende og er basert på historisk erfaring og forventninger om fremtidige hendelser som anses å være sannsynlige på balansetidspunktet. Faktiske resultater vil avvike fra de estimerte størrelser.

Tap på utlån og garantier

Banken gjennomgår hele bedriftsmarkedsporteføljen årlig. Store og spesielt risikable, samt misligholdte og tapsutsatte engasjementer gjennomgås kvartalsvis.

Lån til privatpersoner gjennomgås når de er misligholdt og senest etter 90 dager, eller dersom de har en særdeles dårlig betalingshistorikk.

Bankens systemer for risikoklassifisering er omtalt under finansiell risikostyring. Banken foretar individuelle nedskrivninger dersom det foreligger en objektiv hendelse som kan identifiseres på enkeltengasjement, og den objektive hendelsen medfører redusert fremtidig kontantstrøm til betjening av engasjementet. Objektiv hendelse vil kunne være mislighold, konkurs, likviditet eller andre vesentlige finansielle problemer.

Individuell nedskrivning beregnes som forskjellen mellom lånets bokførte verdi og nåverdien av diskontert kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for første gangs beregning av individuelle nedskrivninger.

Nedskrivningsbehov estimeres med utgangspunkt i estimerte fremtidige kontantstrømmer. Det er usikkerhet i disse estimatene.

Gruppevis nedskrivninger beregnes for grupper av engasjement som har økende kredittrisiko, men hvor det ikke er mulig å identifisere hvilket engasjement som vil medføre tap. Beregning foretas med utgangspunkt i økning i forventet tap for porteføljer som har migrert negativt siden innvilgelsestidspunktet.

Vurdering av individuelle og gruppemessige nedskrivninger, samt informasjon i noter om risikoklassifisering av utlånsporteføljen (risikogrupper) og belåningsgrad, vil alltid baseres på en betydelig grad av skjønn. Prediksjoner basert på historisk informasjon kan vise seg å bli feil fordi man aldri kan vite med sikkerhet hvilken relevans historiske data har som beslutningsgrunnlag. Hvor sikkerhetsverdier er knyttet til spesielle objekter eller bransjer som er i krise, vil sikkerheter måtte realiseres i lite likvide markeder og vurdering av sikkerhetsverdier kan i slike tilfeller være beheftet med betydelig usikkerhet.

Virkelig verdi vurdering av eiendeler og gjeld vurdert til amortisert kost

Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner, utlån til kunder med flytende rente, innskudd fra og gjeld til kunder, gjeld til kredittinstitusjoner og gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer med flytende rente vurderes alle til amortisert kost i konsernregnskapet, ihht IAS 39. Virkelig verdi av eiendelene samt prismodeller

fremkommer i note 26. Det vil foreligge usikkerhet knyttet til virkelig verdi verdsettelsen av postene. Se nærmere beskrivelse av vurderingsmetoder i note 26.

Utlån til virkelig verdi

Alle utlån til kunder med fast rente bokføres til virkelig verdi. Måling av virkelig verdi gjøres for den samlede porteføljen av fastrenteutlån basert på endring i markedsrente. Verdsettelsen er således beheftet med usikkerhet.

Virkelig verdi egenkapitalinteresser

Eiendeler som vurderes til virkelig verdi vil i hovedsak være verdipapir som omsettes i et aktivt marked. Det er lite usikkerhet knyttet til verdsettelse av disse. Måling av virkelig verdi på aksjer som ikke omsettes i et aktivt marked vil bestemmes ved å bruke en av følgende eller en kombinasjon av følgende verdsettelsesmetoder: (i) siste kjente transaksjonskurs, (ii) resultat per aksje, (iii) utbytte per aksje, (iv) rapportert EBITDA for underliggende aksjeselskap og (v) siste kjente transaksjonskurs på sammenlignbare instrumenter. Slike verdsettelse vil være beheftet med usikkerhet.

Goodwill og andre immaterielle eiendeler

Balanseført goodwill avskrives ikke, mens øvrige immaterielle eiendeler avskrives over forventet løpetid. Ved hvert rapporteringstidspunkt foretas det en vurdering av om det foreligger objektive bevis for verdifall. Nedskrivningstest gjennomføres dersom slike bevis foreligger. Nedskrivningstestene er i hovedsak basert på neddiskontering av forventede fremtidige kontantstrømmer. Det vil alltid være betydelig usikkerhet knyttet til kontantstrømestimer, og i noen tilfeller vil også metodene for tilordning av kontantstrømmer til ulike eiendeler være beheftet med usikkerhet.

Pensjoner

Netto pensjonsforpliktelser og årets pensjonskostnad er basert på en rekke estimer herunder; avkastning på pensjonsmidlene, fremtidig rente- og inflasjonsnivå, lønnsutvikling, turnover, utvikling i G og den generelle utviklingen i antall uføretrygdete og levealder. Usikkerheten er i stor grad knyttet til bruttoforpliktelsen og ikke til den nettoforpliktelsen som fremkommer i balansen. De ytelsesbaserte pensjonsordningene er lukket for nye medlemmer. Konsernet tilbyr fra samme dato innskuddsordning for sine ansatte, noe som bidrar til å redusere omfanget av usikkerhet knyttet til konsernets pensjonsordning.

Konsernet følger oppdatert veiledning om pensjonsforutsetninger fra Norsk Regnskapsstiftelse, justert for foretaksspesifikke forhold. Benyttede parametre fremgår av note om pensjoner.

Skatt

En viss grad av skjønn er påkrevd for å beregne skattekostnad i konsernet. For enkelte transaksjoner og beregninger vil det være usikkerhet knyttet til den endelige skatteforpliktelsen. Ved vurdering av balanseføring av usikre skatteforpliktelser gjøres en vurdering av hvorvidt forpliktelsen er sannsynlig. Forpliktelsen beregnes etter beste estimat. Hvis det endelige utfallet av forpliktelsen avviker fra opprinnelig avsatt beløp, vil avviket påvirke regnskapsført skattekostnad i den perioden avviket fastslås.

Note 4 Segmentinformasjon

Inndelingen i segmentene som beskrevet under er knyttet til den måten konsernet styres og følges opp på internt i virksomheten. Kunderelaterte inntekter/ kostnader og balanseposter er fordelt per segment, mens de øvrige postene knyttet til bankvirksomheten herunder langsiktig finansiering, foreløpig ligger som ikke rapporterbare segmenter.

Rapporteringen av segmenter er inndelt i følgende områder: Lokalbanken inneholder privatkunder for hele banken, samt mindre bedriftskunder. I tillegg rapporteres større bedriftsengasjementer i egen enhet og eiendomsmegling.

Konsernelimineringer fremkommer i kolonnen for ikke-rapporterbare segmenter.

Banken opererer i et geografisk avgrenset område og rapportering på geografiske sekundærsegmenter gir lite tilleggsmasjjon. Viktige eiendelsklasser (utlån) er imidlertid fordelt geografisk i egen note under utlån, se note 8.

Konsern 31.12.2014

(Hele tusen kroner)	Lokalbanken	BM Større engasj	Eiendoms- megling m.v.	Ikke- rapporterbare segmenter	Totalt konsern
RESULTAT					
Netto renteinntekter	171.899	156.385	254	-25.747	302.793
Netto provisjons- og andre inntekter	137.811	20.857	62.034	117.128	337.830
Driftskostnader			52.911	227.033	279.943
Resultat før tap					360.679
Tap på utlån og garantier	3.604	-3.223			381
Resultat før skatt					360.298

(Hele tusen kroner)	Lokalbanken	BM Større engasj	Eiendoms- megling m.v.	Ikke- rapporterbare segmenter	Totalt konsern
BALANSE					
Utlån til kunder	8.772.307	6.729.586		-2.042	15.499.851
Individuell nedskrivning utlån	-3.094	-16.181			-19.275
Gruppenedskrivning utlån	-13.439	-43.378			-56.817
Andre eiendeler			36.770	3.731.600	3.768.370
Sum eiendeler pr segment	8.755.774	6.670.027	36.770	3.729.558	19.192.129
Innskudd fra og gjeld til kunder	7.686.878	3.903.107		-8.875	11.581.110
Annen gjeld og egenkapital			36.770	7.574.249	7.611.019
Sum egenkapital og gjeld pr segment	7.686.878	3.903.107	36.770	7.565.374	19.192.129

Konsern 31.12.2013

(Hele tusen kroner)	Lokalbanken	BM Større engasj	Eiendoms- megling m.v.	Ikke- rapporterbare segmenter	Totalt konsern
RESULTAT					
Netto renteinntekter	110.476	207.103	519	-29.198	288.900
Netto provisjons- og andre inntekter	128.430	18.723	59.048	88.215	294.416
Driftskostnader			52.446	219.615	272.061
Resultat før tap					311.253
Tap på utlån og garantier	2.696	13.842		0	16.537
Resultat før skatt					294.716

		BM	Eiendoms-	Ikke-	Totalt
(Hele tusen kroner)	Lokalbanken	Større engasj	megling m.v.	rapporterbare segmenter	konsern
BALANSE					
Utlån til kunder	8.262.194	6.483.652		-2.189	14.743.657
Individuell nedskrivning utlån	-3.332	-19.783			-23.115
Gruppenedskrivning utlån	-10.134	-43.378			-53.512
Andre eiendeler			35.646	3.335.014	3.370.660
Sum eiendeler pr segment	8.248.728	6.420.491	35.646	3.332.825	18.037.690
Innskudd fra og gjeld til kunder	7.075.337	3.540.657		-3.922	10.612.072
Annen gjeld og egenkapital			35.646	7.389.972	7.425.618
Sum egenkapital og gjeld pr segment	7.075.337	3.540.657	35.646	7.386.050	18.037.690

Note 5 Kapitaldekning

Nye kapitaldekningsregler i henhold til CRD IV/ Basel III ble innført i Norge 1. juli 2013 med overgangsbestemmelser som innebærer full gjennomføring fra 1. januar 2019. Fra og med 1. juli 2013 ble det innført nye bufferkrav jfr. finansieringsvirksomhetsloven § 2-9e. Per 31. desember 2014 er kravet til bevaringsbuffer 2,5 prosent og kravet til systemrisikobuffer 3 prosent. Disse kravene er i tillegg til kravet om at ansvarlig kapital skal utgjøre minst 4,5 prosent av ren kjernekapital, slik at samlet krav til ren kjernekapital er 10 prosent. Sammenligningstallene er ikke omarbeidet slik at kapitaldekningen per 31.12.13 er utarbeidet i henhold til tidligere Basel II-regelverket. Bankens investering i datterselskapet Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland faller inn under størrelsesunntaket i konsolideringsforskriften § 5, 3. ledd, og det utarbeides således ikke lenger kapitaldekning på konsolidert nivå. Forskjellen mellom kapitaldekningen i mor og teoretisk konsern etter CRD IV/ Basel III anses å være marginal.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland benytter standardmetoden for kredittrisiko og basismetoden for operasjonell risiko. Konsernets mål om ren kjernekapitaldekning er minimum 14,5 prosent og tilsvarende det maksimale kravet til ren kjernekapitaldekning for banker definert som systemkritiske per 30. juni 2016.

(Hele tusen kroner)	Morbank	
	31.12.14	31.12.13
	BASEL III	BASEL II
Egenkapitalbevis	1.394.665	1.394.665
Overkursfond	361.134	361.134
Uttevningfond, grunnfond og kompensasjonsfond	510.415	449.847
Fond for urealiserte gevinster	33.672	42.195
Avsatt til gaver og utbytte	143.505	123.414
Annen egenkapital	-21.632	-21.631
Sum balanseført egenkapital	2.421.759	2.349.624
Balanseført egenkapital som ikke inngår i kjernekapital	-143.505	-123.414
Verdiendringer som følge av kravene om forsvarlig verdsettelse (AVA)	-2.680	-
Fradrag for utsatt skatt (Basel II), goodwill og andre immaterielle eiendeler	-11.489	-30.501
Fradrag for direkte og indirekte investeringer i selskaper i finansiell sektor ¹⁾	-190.911	-181.832
Urealiserte gevinster (Basel II/Basel III overgangsregler)	-18.659	-27.000
Sum netto ren kjernekapital/ kjernekapital	2.054.515	1.986.877
Tilleggskapital utover kjernekapital		
Tidsbegrenset ansvarlig kapital	200.000	-
Fradrag for direkte og indirekte investeringer i selskaper i finansiell sektor ¹⁾	-140.598	-12.150
45 % av netto urealiserte gevinster på finansielle instrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg (Basel II)	-	12.150
36 % av netto urealiserte gevinster på finansielle instrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg (Basel III overgangsregler)	6.717	-
Sum netto tilleggskapital	66.119	-
Netto ansvarlig kapital	2.120.634	1.986.877
Risikoveid beregningsgrunnlag:		
Stater	-	-
Lokale og regionale myndigheter	6.763	6.588
Institusjoner	368.779	235.913
Foretak	2.579.225	3.001.775
Massemarked	2.439.868	1.729.125
Pantsikkerhet i eiendom	5.190.514	5.468.500
Forfalte engasjementer	102.377	53.088
Høyrisikoengasjementer	-	-
Obligasjoner med fortrinnsrett	71.390	60.938
Andeler i verdipapirfond	-	27.825
Øvrige engasjementer	275.693	304.450
Sum kredittrisiko	11.034.608	10.888.200
Operasjonell risiko	831.035	720.975
Motpartsrisiko derivater (CVA-risiko)	42.118	-
Fradrag i beregningsgrunnlaget (Basel II)	-	-247.482
Totalt beregningsgrunnlag	11.907.761	11.361.679
Kapitaldekning		
Ren kjernekapitaldekning	17,3 %	17,5 %
Kjernekapitaldekning	17,3 %	17,5 %
Kapitaldekning	17,8 %	17,5 %
Bufferkrav		
Bevaringsbuffer (2,50%)	297.694	-
Motsyklisk buffer (0,00%)	-	-
Systemrisikobuffer (3,00 %)	357.233	-
Sum bufferkrav til ren kjernekapital	654.927	-
Minimumskrav til ren kjernekapital (4,50%)	535.849	-
Tilgjengelig ren kjernekapital	863.739	-

¹⁾ I henhold til Forskrift om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak skal fradraget for ikke-vesentlige investeringer i selskaper i finansiell sektor fases inn med følgende proSENTSATS:

i 2014: 20 prosent
i 2015: 40 prosent
i 2016: 60 prosent
i 2017: 80 prosent

Note 6 Finansiell risikostyring

Kjernevirksomheten til SpareBank 1 Ringerike Hadeland er å skape verdier gjennom å ta bevisst og akseptabel risiko. Konsernet bruker betydelige ressurser på å utvikle gode risikostyringssystemer og -prosesser.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland skal ha en moderat risikoprofil. Konsernets risikostyring og -oppfølging støtter opp under den strategiske utviklingen og bidrar til å sikre at ingen enkelthendelse skal kunne skade konsernets finansielle stilling i vesentlig grad. Dette skal oppnås gjennom:

- en sterk organisasjonskultur med høy bevissthet om risikostyring
- riktig kapitalallokering og tilstrekkelig kapitalnivå utfra vedtatt forretningsstrategi og risikoprofil
- utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har en struktur som på en systematisk måte identifiserer, vurderer, kommuniserer og håndterer risiko gjennom hele Konsernet, og det foretas en løpende overvåking. Konsernets risikostyring tar utgangspunkt i fastsatt visjon, strategi og mål, samt de rammer for risikoeksponering som er fastsatt av styret. Styret fastsetter videre beredskaps- og kontinuitetsplaner for å sikre at driften kan videreføres og tap begrenses ved vesentlige uforutsette hendelser.

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og behov for risikojustert kapital for å kunne dekke uventede tap. Forventet tap er det tap man statistisk sett må forvente på utlånsporteføljen i løpet av en 12 måneders periode i en nedgangskonjunktur (downturn-estimat)

Risikojustert kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener er nødvendig for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Det er en målsetting at estimert behov for kapital skal kunne dekke alle uventede tap med et konfidensnivå på 99,9 % innenfor en tidshorisont på 1 år. Det er lagt til grunn både statistiske metoder og kvalitative vurderinger ved beregning av risikojustert kapital.

På grunnlag av bankens strategi, forretningsplan og forventet utvikling i makrobildet utarbeides framskrivninger av forventet finansiell utvikling samt framskrivning av en situasjon med et alvorlig økonomisk tilbakeslag i økonomien (stresstest) for de neste 4 årene. Framskrivningene er viktige bidrag til strategiprosessen ift hvordan bankens strategi og makrobildet påvirker konsernets egenkapitalavkastning, finansiering og kapitaldekning. De finansielle framskrivningene gir administrasjonen og styret god risikoforståelse slik at riktige strategiske valg kan treffes og samtidig sikre akseptabel risikoprofil og tilstrekkelig kapital ut fra risikoprofil og strategiske mål.

Bankens overordnede rammeverk for helhetlig risikostyring er basert på en kontinuerlig prosess som bygger på;

- Overordnet risikovurdering
- Risikovurdering på prosessnivå
- Kartlegging og vurdering av kontroller
- Løpende ledelsesoppfølgingsaktiviteter /handlingsplaner
- Løpende rapportering
- Samlet rapportering (ICAAP, IKF-rapportering, risikorapportering).

Konsernets overordnede risikorisikoeksponering og -utvikling følges opp gjennom periodiske rapporter til administrasjonen og styret. Overordnet risikovurdering og rapportering foretas av avdeling for risikostyring, som er uavhengig av de enkelte

forretningsområdene i konsernet. Avdelingen rapporterer direkte til administrerende banksjef.

RISIKOEKSPONERING I SPAREBANK 1 RINGERIKE HADELAND

SpareBank 1 Ringerike Hadeland eksponeres for ulike typer risiko, og de viktigste risikogruppene er beskrevet nedenfor:

Kredittrisiko:

Kredittrisiko utgjør bankens største risikoområde, og defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav

Utlån til personkunder er i all hovedsak boligfinansiering sikret med pant i fast eiendom. Av utlån til næringskunder er den totale kreditteksponeringen størst mot næringseiendom og eiendomsprosjekter.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland skal ha en **moderat risikoprofil** for kredittrisiko. Kredittrisikoen styres gjennom konsernets overordnede kredittstrategi som er utledet av bankens hovedstrategi og inneholder retningslinjer og rammer/måltall for risikoprofilen, herunder maksimal misligholdssannsynlighet (PD) og maksimalt tap gitt mislighold (LGD) for privatmarkedet, bedriftsmarkedet og totalt. Banken har også fokus på konsentrasjonsrisiko knyttet til eksponeringen mot store enkeltkunder og mot enkeltbransjer og kredittstrategiske rammer og måltall gir begrensninger knyttet til eksponering og risikoprofil for ulike bransjer og enkeltkunder.

Etterlevelse av kredittstrategi og vedtatte rammer og måltall overvåkes løpende og rapporteres kvartalsvis til styret.

Banken benytter standardmetoden for beregning av kredittrisiko i kapitalberegningen. Bankens risikoklassifiseringssystem er utviklet for å kunne styre bankens utlånsportefølje i tråd med bankens kredittstrategi og gjennom risikoklassifisering, risikoprising og porteføljestyling bidra til å sikre den risikojusterte avkastningen. Styret er ansvarlig for konsernets låne- og kredittinnvilgelser, men delegerer innen visse rammer kredittfullmaktene til administrerende banksjef, som igjen kan videredelegere disse innenfor egne fullmakter. Utlånsfullmaktene er gradert i forhold til engasjementstørrelse og risikoprofil.

Bankens kredittmodeller og risikoklassifisering bygger på tre sentrale komponenter:

- Misligholdssannsynlighet (PD)
- Eksponering ved mislighold (EAD)
- Tap gitt mislighold (LGD).

Misligholdssannsynlighet (PD):

Bankens kredittmodeller er basert på statistiske beregninger av misligholdssannsynlighet for alle kunder. Misligholdssannsynligheten beregnes på grunnlag av nøkkeltall knyttet til inntjening, tæring og adferd og benyttes som grunnlag for nøkkeltall for risikoklassifisering av kunden. I tillegg benyttes risikoklassen for å klassifisere hver enkelt kunde i en risikogruppe. Modellene er basert på scoring av utlånsporteføljen hvor det tas hensyn til finansiell stilling samt interne og eksterne adferdsdata. Modellene reflekterer misligholdssannsynligheten i løpet av de neste tolv månedene under de gjeldende konjunkturførhold. Modellen benytter 11 risikoklasser (A-K) hvorav 2 risikoklasser (I-K) for kunder med misligholdte og/eller nedskrevne engasjement. Kundene re-scores månedlig i bankens porteføljestylingssystem.

Modellene valideres jevnlig både med hensyn på evne til å rangere kundene samt å estimere PD-nivå. Den kvantitative valideringen skal sikre at de benyttede estimater for misligholdssannsynlighet, eksponering ved mislighold og tapsgrad ved mislighold holder en tilstrekkelig god kvalitet. Det gjennomføres analyser som vurderer modellenes evne til å rangere kundene etter risiko (diskrimineringssevne), og evnen til å fastsette riktig nivå på risikoparameterne. Resultatene fra validering av bankens kredittmodeller bekrefter at modellens treffsikkerhet er innenfor interne mål og internasjonale anbefalinger.

Eksponering ved mislighold (EAD):

"Eksponering ved mislighold" EAD er en beregnet størrelse som angir eksponering mot kunden ved et fremtidig misligholdstidspunkt. Denne eksponeringen består av henholdsvis utlånsvolum, garantier og innvilgede, men ikke trukne rammer. For trekkrettigheter og garantier benyttes en konverteringsfaktor for å anslå hvor mye av ubenyttede trekkrettigheter og avgitte garantier som blir trukket og gjort gjeldende ved et fremtidig misligholdstidspunkt

For nærmere spesifisering av utlånsvolum, garantier og innvilgede, men ikke trukne rammer vises til note 12.

Tap gitt mislighold (LGD):

"Tap gitt mislighold" angir hvor mye konsernet potensielt kan tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser. Banken estimerer tapsgrad for hvert lån basert på forventet realisasjonsverdi (RE-verdi) på underliggende sikkerheter, gjenvinningsgrad på usikret del av lånene samt kostnadene konsernet har ved å drive inn misligholdte engasjement. RE-verdi beregnes med utgangspunkt i en realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur (downturn-estimat) iht. krav til LGD beregning for interne risiko- og kapitalstyringmodeller (IRBA modeller)

Majoriteten av bankens utlån er sikret gjennom fysisk sikkerhet (pant), garantier eller avtaler om motregning. Hovedtypene av pant som benyttes er pant i boligeiendom, næringseiendom og annen fast eiendom, fordringer, varelager og driftsmidler. Fysisk sikkerhet skal som hovedregel være forsikret. Pantsatte eiendeler befinner seg hovedsakelig i bankens geografiske regioner; Ringerike, Hole, Nittedal, Jevnaker, Lunner, Gran, samt Oslo. Belåningsgraden er gjennomgående moderat sett opp mot sikkerhetsverdien.

Risikoklassifisering av brutto utlån:

I løpet av 2014 ble det for alle bankene i Sparebank 1 Alliansen innført felles standardiserte reduksjonsfaktorer (RF) knyttet til fastsettelse av forventet realisasjonsverdi (RE-verdi) på underliggende sikkerheter. I tillegg har banken kalibrert modellen for misligholdssannsynlighet (PD) etter anbefaling fra Sparebank 1 Alliansens Kompetansesenter for Kredittrisikomodeller (KFK). Disse to modellendringene har bidratt til en negativ migrering i risikoklassifiseringen for porteføljen sett under ett. For å estimere endringen i faktisk underliggende kredittrisiko er det foretatt en ny risikoklassifisering av 2013-porteføljen basert på de nye forutsetningene i kredittmodellene. Tabellen under illustrerer at det er en positiv underliggende risikoutvikling. I note 8 og 14 er ikke 2013 tall omarbeidet på tilsvarende måte.

Morbank			Konsern	
2013	2014	Brutto utlån fordelt på risikogruppe	2014	2013
6.418.792	7.053.839	Svært lav risiko	7.051.797	6.416.604
2.806.131	2.750.667	Lav risiko	2.750.667	2.806.131
4.317.314	4.418.675	Middels risiko	4.418.675	4.317.314
672.437	685.851	Høy risiko	685.851	672.437
422.415	467.374	Svært høy risiko	467.374	422.415
108.756	125.487	Mislighold	125.487	108.756
14.745.846	15.501.893	Sum brutto utlån fordelt på risikogruppe	15.499.851	14.743.657

*2013 tall er omarbeidet i forhold til informasjon gitt i årsregnskapet for 2013

Markedsrisiko

Markedsrisiko defineres som risikoen for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valutakurser og verdipapirmarkeder

Styring av markedsrisiko skjer gjennom detaljerte rammer for blant annet investeringer i aksjer, obligasjoner og posisjoner i rente- og valutamarkedene. Rammene vedtas av bankens styre og gjennomgås minimum årlig.

Etterlevelse av rammene overvåkes løpende og status i forhold til styrevedtatte rammer rapporteres til styret kvartalsvis. Rammene ligger godt innenfor de maksimalgrenser myndighetene har fastlagt.

Renterisiko er risikoen for tap av kapital eller inntekter som følge av endring i markedsrenten. Dette oppstår som følge av avvik mellom tidspunktet for renteregulering på eiendeler og renteregulering på gjeld. Renterisiko reguleres av rammer for maksimal verdiendring ved en endring i rentenivået på 2 prosentpoeng. Rentebindingen på konsernets instrumenter er i all hovedsak kort og konsernets renterisiko er lav. For nærmere spesifisering av markedsrisiko knyttet til renterisiko vises til note 15.

Spreadrisiko er knyttet til den økonomiske konsekvensen av at markedsverdien faller på porteføljen av sertifikater og obligasjoner som følge av en generell endring i kredittspreader i markedet. Spreadrisiko reguleres av rammer for maksimal verdiendring ved en endring i rentenivået på 2 prosentpoeng.

Kursrisiko er risiko for tap av kapital eller inntekter som følge av ugunstig kursutvikling på aksjer, egenkapitalbevis og verdipapirfondsandeler. Dette oppstår som følge av bankens investeringer i aksje-, egenkapitalbevis- og verdipapirfondsmarkedet. Konsernets risikoeksponering mot denne formen for risiko er regulert gjennom vedtatte rammer for maksimale investeringer i de ulike porteføljene. For nærmere spesifisering av aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser vises til note 29.

Med valutarisiko menes risikoen for tap av kapital eller inntekter som følge av ugunstig valutakursutvikling. Dette oppstår som følge av at åpne posisjoner i andre valutaer enn bankens basisvaluta, norske kroner, endrer verdi ved valutakursendring. Rammene for valutakursrisiko er uttrykt ved rammer for maksimal total valutaposisjon samt begrensninger i mulig valutaeksponering. Valutarisikoen vurderes som lav.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko defineres som risiko for at banken ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres eller i form av ekstra dyr finansiering.

Innskudd fra kunder er bankens viktigste finansieringskilde, per 31.12.2014 var innskuddsdekningen 75 prosent, mot 72 prosent per 31.12.2013. Bankens likviditetsrisiko reduseres gjennom en spredning av innlån fra ulike kilder og instrumenter samt ved langsiktige innlån.

Avdeling for Økonomi/Finans er ansvarlig for bankens finansiering og likviditetsstyring. Likviditetsstyringen tar utgangspunkt i overordnet likviditetsstrategi vedtatt av styret. Bankens retningslinjer for likviditetsstyring og funding gjenspeiler bankens konservative risikoprofil innen likviditetsområdet. Likviditetsstyringen har både et kortsiktig og

langsiktig perspektiv og bidrar til at banken sikres tilstrekkelig finansiell styrke og evne til å overleve kritiske situasjoner.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland skal ha en tilstrekkelig reserve av likvide aktiva for å dekke normal drift med moderat vekst i minimum 12 måneder uten tilgang på ekstern finansiering. I tillegg skal banken ha en tilstrekkelig buffer av meget likvide aktiva av høy kvalitet (likviditetsbuffer) for å dekke en netto negativ kontantstrøm neste 30 dager i et stressscenario (stort stress i både bank og marked). Det gjennomføres jevnlig stresstester av likviditetssituasjonen med vurdering av betydningen for bankens likviditet. Som en del av strategien er det også utarbeidet beredskapsplaner for håndtering av likviditetssituasjonen i krise-scenarier.

Bankens likviditetssituasjon per 31.12.2014 vurderes som tilfredsstillende.

Operasjonell risiko

All virksomhet i Konsernet er i større eller mindre grad utsatt for operasjonell risiko, som defineres som risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser. Operasjonell risiko styres gjennom risikostrategien for operasjonell risiko som fastsettes minimum årlig av styret. Det foretas kartlegging av den operasjonelle risiko i forbindelse med oppfyllelse av internkontroll- og IKT-forskriftene. Det gjennomføres i tillegg særskilte risikoanalyser av prosesser og forretningsområder der dette anses nødvendig.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland legger vekt på fullmaktsstrukturer, gode rutinebeskrivelser og definerte ansvarsforhold for å håndtere den operasjonelle risikoen.

Operasjonelle tap rapporteres periodisk til styret.

For ytterligere informasjon vises til b.la. følgende noter:

Note 8: Utlån til og fordringer på kunder

Note 12: Maksimal kredittrisikoeksponering, ikke hensyntatt pantstillelser

Note 15: Markedsrisiko knyttet til renterisiko

Note 16: Likviditetsrisiko

Note 29: Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser

Note 7 Kredittinstitusjoner - fordringer og gjeld

Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				
Morbank			Konsern	
2013	2014	(Hele tusen kroner)	2014	2013
990.478	1.304.225	Utlån og fordringer uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	1.304.231	990.478
	152.000	Utlån og fordringer med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	152.000	
990.478	1.456.226	Sum	1.456.231	990.478
Spesifikasjon av utlån og fordringer på de vesentligste valutasorter				
990.478	1.456.226	NOK	1.456.231	990.478
990.478	1.456.226	Sum	1.456.231	990.478
1,7 %	1,7 %	Gjennomsnittlig rente	1,7 %	1,7 %
Gjeld til kredittinstitusjoner				
2013	2014	(Hele tusen kroner)	2014	2013
56.000	0	Lån og innskudd med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	0	56.000
56.000	0	Sum	0	56.000
Spesifikasjon av gjeld på de vesentligste valutasorter				
56.000	0	NOK	0	56.000
56.000	0	Sum	0	56.000
2,0 %		Gjennomsnittlig rente		2,0 %

Innskudd og utlån fra/til kredittinstitusjoner har i hovedsak flytende rente.

Fordringer og gjeld mot kredittinstitusjoner er klassifisert som utlån og fordringer ihht IAS 39 og er vurdert til amortisert kost.

Gjennomsnittlig rente er beregnet på grunnlag av faktisk renteinntekt/-kostnad i året i prosent av gjennomsnittlig fordring og gjeld til kredittinstitusjoner.

Note 8 Utlån til og fordringer på kunder

Morbank			Konsern	
2013	2014	(Hele tusen kroner)	2014	2013
		Utlån fordelt på fordringstype		
2.688.513	2.807.084	Kasse-/drifts- og brukskreditter	2.807.084	2.688.513
341.981	479.269	Byggelån	479.269	341.981
11.715.352	12.215.540	Nedbetalingslån	12.213.498	11.713.163
14.745.846	15.501.893	Brutto utlån og fordringer på kunder	15.499.851	14.743.657
		Nedskrivninger fordelt på fordringstype		
1.039	190	Individuelle nedskrivninger kasse-/drifts- og brukskreditter	190	1.039
22.076	19.085	Individuelle nedskrivninger nedbetalingslån	19.085	22.076
53.512	56.817	Gruppenedskrivninger	56.817	53.512
14.669.219	15.425.800	Netto utlån og fordringer på kunder	15.423.758	14.667.030
		Utlån fordelt på markeder		
8.057.351	8.895.768	Lønnstakere	8.895.768	8.057.351
6.521.616	6.606.125	Næringsfordelt	6.604.083	6.519.427
166.879	0	Offentlig	0	166.879
14.745.846	15.501.893	Brutto utlån og fordringer på kunder	15.499.851	14.743.657
		Nedskrivninger fordelt på markeder		
3.332	3.094	Nedskrivninger lønnstakere	3.094	3.332
19.783	16.182	Nedskrivninger næring	16.182	19.783
10.134	13.439	Gruppenedskrivninger lønnstakere	13.439	10.134
43.378	43.378	Gruppenedskrivninger næring	43.378	43.378
14.669.219	15.425.800	Netto utlån og fordringer på kunder	15.423.758	14.667.030
		Herav ansvarlig lånekapital		
14.988	7.988	Øvrig ansvarlig kapital	7.988	14.988
14.988	7.988	Ansvarlig lånekapital bokført under utlån	7.988	14.988
		Av nedbetalingslån utgjør lån utpekt til virkelig verdi over resultatet (FVO):		
1.211.984	994.633	- Fastrentelån til kunder, bokført verdi	994.633	1.211.984
1.182.930	949.353	- Fastrentelån til kunder, pålydende verdi	949.353	1.182.930

Morbank			Konsern	
2013	2014	Totalt engasjement fordelt på risikogruppe ¹⁾	2014	2013
9.701.038	7.990.105	Svært lav risiko	7.976.316	9.701.038
2.137.231	3.094.366	Lav risiko	3.094.366	2.137.231
3.707.911	5.016.751	Middels risiko	5.016.751	3.695.574
741.942	781.000	Høy risiko	781.000	741.942
431.642	529.858	Svært høy risiko	529.858	431.642
123.045	143.352	Mislighold	143.352	123.045
16.842.809	17.555.431	Sum totalt engasjement fordelt på risikogruppe	17.541.642	16.830.472

Totalt engasjement inkluderer stilte garantier og ubenyttede kreditter. Se note 12 og 35 for nærmere spesifikasjon.

Det er i tillegg gitt lånetilsagn på 273,1 millioner kroner i personmarked og 420,0 millioner kroner i bedriftsmarked per 31.12.2014.

Disse er ikke utbetalt og er derfor ikke inkludert i totalt engasjement.

Morbank			Konsern	
2013	2014	Brutto utlån fordelt på risikogruppe ¹⁾	2014	2013
8.563.409	7.053.839	Svært lav risiko	7.051.797	8.563.409
1.792.319	2.750.667	Lav risiko	2.750.667	1.792.319
3.276.601	4.418.675	Middels risiko	4.418.675	3.274.412
623.654	685.851	Høy risiko	685.851	623.654
381.106	467.374	Svært høy risiko	467.374	381.106
108.757	125.487	Mislighold	125.487	108.757
14.745.846	15.501.893	Sum brutto utlån fordelt på risikogruppe	15.499.851	14.743.657

¹⁾ I løpet av 2014 ble det foretatt endringer i kredittrisikomodellen. Tall fra 2013 er ikke omarbeidet etter ny modell. Se note 6 for nærmere beskrivelse.

Morbank			Konsern	
2013	2014		2014	2013
24.385	20.546	Individuelle nedskrivninger fordelt på risikogruppe	20.546	24.385
		Misligholdt (intern definisjon)		

I bankens interne risikoklassifiseringssystem klassifiseres alle engasjementer med individuelle nedskrivninger på utlån og garantier som misligholdt uavhengig av ekstern definisjon på mislighold (jf. note 2). De fordeles ikke på ulike risikogrupper slik som øvrige engasjement. Fordeling på risikogrupper er basert på at banken beregner misligholdssannsynlighet for alle kunder i

utlånsporteføljen basert på objektive historiske data. Misligholdssannsynligheten benyttes deretter sammen med sikkerhetsverdier til å klassifisere kundene i ulike risikogrupper. Kundene rescores månedlig i bankens porteføljesystem.

Morbank			Konsern	
2013	2014	Totalt engasjement fordelt på sektor og næring	2014	2013
8.824.693	9.956.142	Lønnstakere o.l	9.956.142	8.824.693
285.826	363	Offentlig forvaltning	363	285.826
939.498	950.166	Primærnæringer	950.166	939.498
469.755	454.909	Industri	454.909	469.755
1.150.542	969.879	Bygg og anleggsvirksomhet	969.879	1.150.542
359.294	353.218	Varehandel	353.218	359.294
125.310	146.775	Transport og lagring	146.775	125.310
147.683	138.458	Hotell- og restaurantdrift	138.458	147.683
435.877	448.484	Forretningsmessig tjenesteyting	448.484	435.877
3.606.794	3.548.043	Omsetning/drift eiendommer	3.534.254	3.594.457
497.537	588.994	Diverse næringer	588.994	497.537
16.842.809	17.555.431	Sum totalt engasjement fordelt på sektor og næring	17.541.642	16.830.472

Morbank			Konsern	
2013	2014	Brutto utlån fordelt på sektor og næring	2014	2013
8.057.351	8.895.768	Lønnstakere o.l	8.895.768	8.057.351
166.879		Offentlig forvaltning	-	166.879
772.333	799.260	Primærnæringer	799.260	772.333
316.831	308.289	Industri	308.289	316.831
888.390	804.679	Bygg og anleggsvirksomhet	804.679	888.390
228.925	208.556	Varehandel	208.556	228.925
99.112	118.642	Transport og lagring	118.642	99.112
134.319	128.127	Hotell- og restaurantdrift	128.127	134.319
211.274	387.225	Forretningsmessig tjenesteyting	387.225	211.274
3.501.351	3.287.057	Omsetning/drift eiendommer	3.285.014	3.499.162
369.081	564.289	Diverse næringer	564.289	369.081
14.745.846	15.501.893	Sum brutto utlån fordelt på sektor og næring	15.499.851	14.743.657

Morbank			Konsern	
2013	2014	Individuelle nedskrivninger fordelt på sektor og næring	2014	2013
3.332	3.094	Lønnstakere o.l	3.094	3.332
10.175	6.946	Industri	6.946	10.175
4.975	4.999	Bygg og anleggsvirksomhet	4.999	4.975
2.360	1.828	Varehandel	1.828	2.360
2.043	2.064	Omsetning/drift eiendommer	2.064	2.043
	115	Forretningsmessig tjenesteyting	115	
1.500	1.500	Diverse næringer	1.500	1.500
24.385	20.546	Sum individuelle nedskrivninger fordelt på sektor og næring	20.546	24.385

Morbank			Konsern	
2013	2014	Brutto utlån fordelt på geografiske områder	2014	2013
7.304.073	7.416.505	Buskerud	7.414.463	7.301.884
3.926.846	4.269.555	Oppland	4.269.555	3.926.846
1.693.269	1.920.929	Akershus	1.920.929	1.693.269
1.439.370	1.389.776	Oslo	1.389.776	1.439.370
354.317	488.867	Landet for øvrig	488.867	354.317
27.971	16.261	Utlandet	16.261	27.971
14.745.846	15.501.893	Sum brutto utlån fordelt på geografiske områder	15.499.851	14.743.657

Utlån til ansatte

Morbank			Konsern	
2013	2014		2014	2013
186.977	238.198	Utlån til ansatte	263.530	219.135
76.795	91.975	Herav lån i SpareBank 1 Boligkreditt	91.975	76.795
2.242	2.385	Rentesubsidiering ansatte	2.464	2.327

Nedbetalingslån til ansatte gis med inntil 30 års nedbetalingstid og månedlige terminer. Rentesats for nedbetalingslån og Flexilån til ansatte tilsvarer 60 % av laveste rentesats for nedbetalingslån privatkundemarkedet dersom belåningen ligger innenfor henholdsvis 70 % av forsvarlig verdi for flexilån og innenfor 85 % av forsvarlig verdi for nedbetalingslån. Totalt lånebeløp innenfor disse betingelsene kan ikke overstige 1,75 millioner kroner for den enkelte ansatte.

Note 9 – SpareBank 1 Boligkreditt AS, SpareBank 1 Næringskreditt AS og Sparebank 1 Kredittkort AS

SPAREBANK 1 BOLIGKREDITT

Banken har avtale om salg av utlån med høy sikkerhet og pant i eiendom til SpareBank 1 Boligkreditt AS. SpareBank 1 Boligkreditt AS er eid av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen. Banken har en eierandel på 3,14 prosent pr 31.12.2014 (2,73 prosent pr 31.12.2013). SpareBank 1 Boligkreditt AS erverver utlån og utsteder OMF innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Lån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt AS er sikret med pant i bolig innenfor 75 prosent av takst. Solgte lån er juridisk eid av SpareBank 1 Boligkreditt AS.

I henhold til inngått forvaltningsavtale forestår banken forvaltning av utlånene og opprettholder kundekontakten. Banken mottar et vederlag i form av provisjoner for de plikter som følger med forvaltningen av lånene. Banken har vurdert de regnskapsmessige implikasjonene dithen at det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap knyttet til de solgte utlånene er overført. Det innebærer full fraregning. Mottatt vederlag for lån som er solgt til Sparebank 1 Boligkreditt AS tilsvarer bokført verdi og vurderes å samsvare med lånenes virkelige verdi på salgstidspunktet.

Hvis Sparebank 1 Boligkreditt får tap på kjøpte lån har det en viss motregningsrett i provisjoner fra samtlige banker som har solgt lån. Det foreligger dermed en begrenset gjenværende involvering knyttet til solgte utlån ved mulig begrenset avregning av tap mot provisjon. Denne motregningsadgangen anses imidlertid ikke å være av en slik karakter at den endrer på konklusjonen om at det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap er overført. Bankens maksimale eksponering for tap er representert ved det høyeste beløpet som vil kunne kreves dekket under avtalene.

Sparebank 1 Boligkreditt kan foreta videresalg av utlån som er kjøpt av banken, samtidig som bankens rett til å forvalte kundene og motta provisjon følger med. Dersom banken ikke er i stand til å betjene kundene kan retten til betjening og provisjon falle bort. Videre kan banken ha opsjon til å kjøpe tilbake utlån under gitte betingelser.

Banken forestår forvaltningen av de solgte utlånene og Banken mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på utlånene banken har solgt og kostnadene i Sparebank 1 Boligkreditt.

Det er i 2014 solgt boliglån til en netto verdi av 5,1 mrd kroner til Sparebank 1 Boligkreditt.

Banken har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt inngått avtale om etablering av likviditetsfasilitet for SpareBank 1 Boligkreditt. Dette innebærer at bankene forplikter seg til å kjøpe obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) utstedt av Sparebank 1 Boligkreditt begrenset til en samlet verdi av de til enhver tid neste tolv måneders forfall i SpareBank 1 Boligkreditt. Forpliktelsen er begrenset til Sparebank 1 Boligkreditts forpliktelser til å innfri utstedte obligasjoner og tilhørende derivater etter at Sparebank 1 Boligkreditts egen beholdning av likviditet på forfallstidspunktet er trukket fra. Hver eier hefter prinsipielt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. I henhold til sin likviditetsstrategi holder SpareBank 1 Boligkreditt likviditet ihht kravene etter Net Stable Funding Regime. Denne likviditetsreserven hensyntas ved vurderingen av bankenes

ansvar. Det er derfor kun i de tilfeller hvor Sparebank 1 Boligkreditt ikke lenger har tilstrekkelig likviditet for de neste tolv måneders forfall at banken vil rapportere noe engasjement knyttet til dette.

Sammen med de øvrige eierne av SpareBank 1 Boligkreditt har banken også inngått avtale om å sikre at SpareBank 1 Boligkreditt til enhver tid har en kjernekapital-dekning på minimum 9 %. Aksjonærene skal tilføre tilstrekkelig kjernekapital innen 3 måneder etter å ha mottatt skriftlig anmodning om dette. Aksjonærenes forpliktelse til å tilføre slik kjernekapital er proratarisk og ikke solidarisk, og skal være i henhold til hver aksjonærs pro rata andel av aksjene i SpareBank 1 Boligkreditt. Hver eier hefter prinsipalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Sparebank 1 Boligkreditt har ved årsskiftet ca 14 % ansvarlig kapital, hvorav ca 12 % er kjernekapital. Sammenholdt med den svært lave risikoprofilen i Sparebank 1 Boligkreditt har banken vurdert det som usannsynlig at det blir innkalt kapital ihht denne avtalen og har valgt å ikke holde noen reserver for dette.

SPAREBANK 1 NÆRINGSKREDITT AS

SpareBank 1 Næringskreditt AS er eid av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen. Banken har en eierandel på 4,15 prosent pr 31.12.2014 (3,10 prosent pr 31.12.2013). SpareBank 1 Næringskreditt AS erverver utlån og utsteder OMF innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Som en del av alliansen kan banken tilby Sparebank 1 Næringskreditt å kjøpe utlån, men banken har foreløpig ikke benyttet seg av denne muligheten.

Banken har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Næringskreditt AS, inngått avtaler om etablering av likviditets fasilitet til SpareBank 1 Næringskreditt AS. Dette innebærer at bankene forplikter seg til å kjøpe obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) utstedt av Sparebank 1 Næringskreditt begrenset til en samlet verdi av de til enhver tid neste tolv måneders forfall i SpareBank 1 Næringskreditt. Forpliktelsen er begrenset til Sparebank 1 Næringskreditts forpliktelser til å innfri utstedte obligasjoner og tilhørende derivater etter at Sparebank 1 Næringskreditts egen beholdning av likviditet på forfallstidspunktet er trukket fra. Hver eier hefter prinsipalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. I henhold til sin likviditetsstrategi holder SpareBank 1 Næringskreditt likviditet ihht kravene etter Net Stable Funding Regime. Denne likviditetsreserven hensyntas ved vurderingen av bankenes ansvar. Det er derfor kun i de tilfeller hvor Sparebank 1 Næringskreditt ikke lenger har tilstrekkelig likviditet for de neste tolv måneders forfall at banken vil rapportere noe engasjement knyttet til dette.

Sammen med de øvrige eierne av SpareBank 1 Næringskreditt har banken også inngått avtale om å sikre at SpareBank 1 Næringskreditt til enhver tid har en kjernekapital-dekning på minimum 9 %. Aksjonærene skal tilføre tilstrekkelig kjernekapital innen 3 måneder etter å ha mottatt skriftlig anmodning om dette. Aksjonærenes forpliktelse til å tilføre slik kjernekapital er proratarisk og ikke solidarisk, og skal være i henhold til hver aksjonærs pro rata andel av aksjene i SpareBank 1 Næringskreditt AS. Hver eier hefter prinsipalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Sparebank 1 Næringskreditt har ved årsskiftet ca 14 % ansvarlig kapital, hvorav ca 12 % er kjernekapital. Sammenholdt med den svært lave risikoprofilen i Sparebank 1 Næringskreditt har banken vurdert det som usannsynlig at det blir innkalt kapital ihht denne avtalen og har valgt å ikke holde noen reserver for dette.

SPAREBANK 1 KREDITTKORT AS

SpareBank 1 Kredittkort AS er eid av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen, og har som formål å være felles kredittkortselskap for bankenes kunder. Sparebank 1 Kredittkort har i løpet av 2. kvartal 2014 ervervet eierbankenes kredittkortporteføljer fra Entercard AS. SpareBank 1 Ringerike Hadeland har inngått en aksjonæravtale med aksjonærene i SpareBank 1 Kredittkort AS og med Sparebank 1 Kredittkort AS. Avtalen innebærer blant annet at banken er forpliktet til å bidra med egenkapital slik at SpareBank 1 Kredittkort AS har en forsvarlig ansvarlig kapital, og til enhver tid oppfyller de minstekrav til ansvarlig kapital som følger av lovgivning og/eller anbefalinger fra Finanstilsynet og som er nødvendig for en forsvarlig drift av Sparebank 1 Kredittkort. Banken er også forpliktet til å bidra med funding av egen portefølje (total balanse). Banken mottar provisjon fra Sparebank 1 Kredittkort AS tilsvarende bankens andel av renteinntekter fratrasket fundingkostnader og konstaterte tap, bankens andel av transaksjonsinntekter samt nysalgsprovisjon.

Note 10 Aldersfordeling på forfalte, men ikke nedskrevne utlån

Tabellen viser forfalte beløp på utlån og overtrekk på kreditt/innskudd fordelt på antall dager etter forfall som ikke skyldes forsinkelse i betalingsformidlingen. Hele utlånsengasjementet er inkludert når deler av engasjementet er forfalt.

Morbank

2014

(Hele tusen kroner)

Utlån til og fordringer på kunder

	0 - 30 dager	1 - 3 mnd	3 - 6 mnd	6 -12 mnd	Over 1år	Totalt
- Personmarked	186.911	34.843	14.845	9.592	8.177	254.368
- Bedriftsmarked	36.568	11.803	47.069	21.651	4.481	121.572
Sum	223.479	46.646	61.914	31.243	12.658	375.940

2013

(Hele tusen kroner)

Utlån til og fordringer på kunder

	0 - 30 dager	1 - 3 mnd	3 - 6 mnd	6 -12 mnd	Over 1år	Totalt
- Personmarked	76.811	34.909	15.294	5.362	9.012	141.388
- Bedriftsmarked	154.735	24.954	1.824	20.428	981	202.922
Sum	231.546	59.863	17.118	25.790	9.993	344.310

Konsern

2014

(Hele tusen kroner)

Utlån til og fordringer på kunder

	0 - 30 dager	1 - 3 mnd	3 - 6 mnd	6 -12 mnd	Over 1år	Totalt
- Personmarked	186.911	34.843	14.845	9.592	8.177	254.368
- Bedriftsmarked	36.568	11.803	47.069	21.651	4.481	121.572
Sum	223.479	46.646	61.914	31.243	12.658	375.940

2013

(Hele tusen kroner)

Utlån til og fordringer på kunder

	0 - 30 dager	1 - 3 mnd	3 - 6 mnd	6 -12 mnd	Over 1år	Totalt
- Personmarked	76.811	34.909	15.294	5.362	9.012	141.388
- Bedriftsmarked	154.735	24.954	1.824	20.428	981	202.922
Sum	231.546	59.863	17.118	25.790	9.993	344.310

Note 11 Tap på utlån og garantier

Morbank						Konsern					
2013			2014			2014			2013		
PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
-494	2.674	2.180	-24	-3.796	-3.820	-24	-3.796	-3.820	-494	2.674	2.180
1.000	2.500	3.500	3.305	0	3.305	3.305	0	3.305	1.000	2.500	3.500
1.051	7.835	8.886	388	294	682	388	294	682	1.051	7.835	8.886
1.984	530	2.514	1.390	237	1.627	1.390	237	1.627	1.984	530	2.514
-1.481	-345	-1.826	-1.381	-132	-1.513	-1.381	-132	-1.513	-1.481	-345	-1.826
222	1.061	1.283	-67	168	101	-67	168	101	222	1.061	1.283
2.282	14.255	16.537	3.611	-3.229	381	3.611	-3.229	381	2.282	14.255	16.537
Sum tap på utlån og garantier											

(Hele tusen kroner)

2013			2014			2014			2013		
PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
3.733	18.472	22.205	3.484	20.901	24.385	3.484	20.901	24.385	3.733	18.472	22.205
-1.051	-7.835	-8.886	-388	-294	-682	-388	-294	-682	-1.051	-7.835	-8.886
-319	-5.032	-5.351	-1.175	-3.650	-4.825	-1.175	-3.650	-4.825	-319	-5.032	-5.351
25		25	251	0	251	251	0	251	25		25
1.050	15.249	16.299	1.265	0	1.265	1.265	0	1.265	1.050	15.249	16.299
47	46	93	76	76	152	76	76	152	47	46	93
3.485	20.900	24.385	3.513	17.033	20.546	3.513	17.033	20.546	3.485	20.900	24.385

Individuelle nedskrivninger

Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per
 Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er
 foretatt individuelle nedskrivninger
 Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger
 Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort
 individuelle nedskrivninger
 Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort
 individuelle nedskrivninger
 Amortiseringseffekter

Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier

2013			2014			2014			2013		
PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
9.134	40.878	50.012	10.134	43.378	53.512	10.134	43.378	53.512	9.134	40.878	50.012
1.000	2.500	3.500	3.305	0	3.305	3.305	0	3.305	1.000	2.500	3.500
10.134	43.378	53.512	13.439	43.378	56.817	13.439	43.378	56.817	10.134	43.378	53.512

Gruppenedskrivninger

Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier pr. 01.01.
 Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier.

Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier.

2013			2014			Tap fordelt på sektor og næring	2014			2013		
PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt		PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
1.340		1.340	306	0	306	Lønnstakere o.l	306	0	306	1.340		1.340
	6.248	6.248	0	-3.445	-3.445	Industri	0	-3.445	-3.445		6.248	6.248
	4.901	4.901	0	-32	-32	Bygg og anleggsvirksomhet	0	-32	-32		4.901	4.901
	-97	-97	0	-357	-357	Varehandel	0	-357	-357		-97	-97
-12	6	-6	0	0		Transport og lagring	0	0	0	-12	6	-6
	156	156	0	-74	-74	Hotell- og restaurantdrift	0	-74	-74		156	156
			0	-4	-4	Forretningsmessig tjenesteyting	0	-4	-4			0
-46	1.019	973	0	37	37	Omsetning/drift eiendommer	0	37	37	-46	1.019	973
	-478	-478	0	645	645	Diverse næringer	0	645	645		-478	-478
	2.500	2.500	0	0	0	Gruppenedskrivning næring	0	0	0		2.500	2.500
1.000		1.000	3.305	0	3.305	Gruppenedskrivning person	3.305	0	3.305	1.000		1.000
2.282	14.255	16.537	3.611	-3.230	381	Tap på utlån til kunder	3.611	-3.230	381	2.282	14.255	16.537

Morbank						Misligholdte (over 90 dager) og tapsutsatte engasjement	Konsern					
2009	2010	2011	2012	2013	2014		2014	2013	2012	2011	2010	2009
26.028	43.485	62.152	63.366	66.574	115.584	Misligholdte engasjement	115.584	66.574	63.366	62.152	43.485	26.028
18.061	31.385	28.360	27.846	35.492	31.680	Øvrige tapsutsatte engasjement	31.680	35.492	27.846	28.360	31.385	18.061
44.089	74.870	90.512	91.212	102.066	147.264	Totalt misligholdte og tapsutsatte engasjement	147.264	102.066	91.212	90.512	74.870	44.089
7.790	11.316	19.483	22.205	24.385	20.546	Individuelle nedskrivninger	20.546	24.385	22.205	19.483	11.316	7.790
36.299	63.554	71.029	69.007	77.681	126.718	Netto misligholdte og tapsutsatte engasjement	126.718	77.681	69.007	71.029	63.554	36.299

Note 12 Maksimal kreditteksponering, ikke hensyntatt pantstillelser

Tabellen nedenfor viser maksimal eksponering mot kredittrisiko i balansen, inkludert derivater. Eksponeringen er vist brutto før eventuelle pantstillelser og tillatte motregninger.

Morbank		Brutto eksponering (Hele tusen kroner)	Konsern	
2013	2014		2014	2013
		Eiendeler		
112.132	105.372	Kontanter og fordringer på sentralbanker	105.372	112.132
990.478	1.456.226	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1.456.226	990.478
14.669.219	15.425.800	Netto utlån til og fordringer på kunder	15.423.758	14.667.030
1.083.387	1.155.726	Sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi	1.155.726	1.083.387
24.649	55.153	Derivater	55.153	24.649
218.675	92.851	Andre eiendeler (note 32)	115.176	245.475
17.098.540	18.291.128	Sum eiendeler	18.311.411	17.123.151
		Forpliktelser		
576.726	516.177	Betingede forpliktelser (stilte garantier)	516.177	576.726
1.520.237	1.537.362	Ubenyttede kreditter	1.527.362	1.510.090
601.894	693.123	Lånetilsagn	693.123	601.894
2.698.857	2.746.662	Sum finansielle kredittforpliktelser	2.736.662	2.688.710
19.797.397	21.037.790	Sum total kredittrisikoeksponering	21.048.073	19.722.567

Morbank		Kredittrisikoeksponering knyttet til finansielle eiendeler fordelt på land (Hele tusen kroner)	Konsern	
2013	2014		2014	2013
		Kreditteksponering knyttet til utlån inkl. ubenyttede kreditter		
19.768.339	21.021.529	Norge	21.031.812	19.693.509
29.058	16.261	Utlandet	16.261	29.058
19.797.397	21.037.790	Totalt fordelt på geografiske områder	21.048.073	19.722.567

Det er kun posten utlån som fordeles etter geografiske områder, ref. note 8. Andre eiendeler er kun eksponert i Norge.

Note 13 Finansielle instrumenter og motregning

Fra og med 2013 skal banken opplyse om hvilke finansielle instrumenter banken anser å oppfylle kravene til nettoføring ihht. IAS 32.42, samt hvilke finansielle instrumenter man har inngått motregningsavtaler på. Begge ihht. IFRS 7.13 A-F.

I den finansielle oppstillingen har banken ingen finansielle instrumenter som bokføres netto.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har ikke inngått ISDA-avtaler som tillater motregning på finansielle instrumenter. Kunder som driver tradingvirksomhet henvises til Sparebank 1 SMN for utøvelse av virksomheten.

Note 14 Kredittkvalitet per klasse av finansielle eiendeler

Morbank	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet					Misligholdt eller individuelt nedskrevet	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
2014 (hele tusen kroner)								
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	1.456.225						1.456.225
Brutto utlån til og fordringer på kunder ¹⁾								
Privatmarked	8	5.276.265	1.229.170	1.302.447	202.361	219.281	40.002	8.269.526
Bedriftsmarked	8	1.420.209	1.190.443	2.862.296	459.948	220.376	84.463	6.237.735
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet ved første gangs innregning ¹⁾								
Privatmarked	8	283.821	85.371	103.600	11.873	17.092	1.022	502.779
Bedriftsmarked	8	73.544	245.683	150.332	11.669	10.625		491.853
Sum brutto utlån		8.510.064	2.750.667	4.418.675	685.851	467.374	125.487	16.958.118
Finansielle investeringer								
Sertifikater og obligasjoner	27	1.068.581	10.068	77.076				1.155.726
Sum finansielle investeringer		1.068.581	10.068	77.076	0	0	0	1.155.726
Totalt utlårsrelaterte eiendeler		9.578.645	2.760.735	4.495.751	685.851	467.374	125.487	18.113.844

	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet					Misligholdt eller individuelt nedskrevet	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
2013 (hele tusen kroner)								
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	990.478						990.478
Brutto utlån til og fordringer på kunder ¹⁾								
Privatmarked	8	6.476.916	430.441	565.701	116.651	81.568	40.413	7.711.690
Bedriftsmarked	8	1.701.435	1.133.709	2.258.491	422.325	249.433	56.779	5.822.172
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet ved første gangs innregning ¹⁾								
Privatmarked	8	453.520	33.008	51.273	11.972	731		550.504
Bedriftsmarked	8	85.579	307.545	161.690	28.565	69.521	8.581	661.480
Sum brutto utlån		9.707.928	1.904.703	3.037.155	579.512	401.253	105.773	15.736.324
Finansielle investeringer								
Sertifikater og obligasjoner	27	954.312	0	129.074				1.083.387
Sum finansielle investeringer		686.693	346.954	49.739	0	0	0	1.083.387
Totalt utlårsrelaterte eiendeler		10.394.621	2.251.657	3.086.894	579.512	401.253	105.773	16.819.711

Konsern	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet					Misligholdt eller individuelt nedskrevet	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
2014 (hele tusen kroner)								
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	1.456.231						1.456.231
Brutto utlån til og fordringer på kunder ¹⁾								
PM	8	5.274.223	1.229.170	1.302.447	202.361	219.281	40.002	8.267.484
BM	8	1.420.209	1.190.443	2.862.296	459.948	220.376	84.463	6.237.735
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet ved første gangs innregning ¹⁾								
Privatmarked	8	283.821	85.371	103.600	11.873	17.092	1.022	502.779
Bedriftsmarked	8	73.544	245.683	150.332	11.669	10.625		491.853
Sum brutto utlån		8.508.028	2.750.667	4.418.675	685.851	467.374	125.487	16.956.082
Finansielle investeringer								
Sertifikater og obligasjoner	27	1.068.581	10.068	77.076				1.155.726
Sum finansielle investeringer		1.068.581	10.068	77.076	0	0	0	1.155.726
Totalt utlårsrelaterte eiendeler		9.576.609	2.760.735	4.495.751	685.851	467.374	125.487	18.111.808

	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet					Misligholdt eller individuelt nedskrevet	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
2013 (hele tusen kroner)								
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	990.478						990.478
Brutto utlån til og fordringer på kunder ¹⁾								
PM	8	6.476.916	430.441	565.701	116.651	81.568	40.413	7.711.690
BM	8	1.701.435	1.133.709	2.256.302	422.325	249.433	56.779	5.819.983
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet ved første gangs innregning ¹⁾								
Privatmarked	8	453.520	33.008	51.273	11.972	731		550.504
Bedriftsmarked	8	85.579	307.545	161.690	28.565	69.521	8.581	661.480
Sum brutto utlån		9.707.928	1.904.703	3.034.966	579.512	401.253	105.773	15.734.135
Finansielle investeringer								
Sertifikater og obligasjoner	27	954.312	0	129.074				1.083.387
Sum finansielle investeringer		686.693	346.954	49.739	0	0	0	1.083.387
Totalt utlånsrelaterte eiendeler		10.394.621	2.251.657	3.084.705	579.512	401.253	105.773	16.817.522

¹⁾ I løpet av 2014 ble det foretatt endringer i kredittisikomodelen. Tall fra 2013 er ikke omarbeidet etter ny modell. Se note 6 for nærmere beskrivelse.

Note 15 Markedsrisiko knyttet til renterisiko

Noten er en sensitivitetsanalyse gjort med utgangspunkt i relevante balanseposter per 31.12.14. Bankens renterisiko beregnes ved at det simuleres et parallelt renteskift på 2 prosentpoeng for hele rentekurven på alle balanseposter per 31.12.14.

Renterisikoen har vært lav igjennom hele 2014 og innenfor den totale rammen på 40 mill kroner fastsatt av bankens styre. Banken styrer renterisikoen mot det ønskede nivå på plasseringer og innlån gjennom rentebindingen, samt ved bruk av rentederivater. Risikoen for ikke parallelle skift er dekket gjennom at det er satt begrensninger på maksimal eksponering per løpetidsbånd.

Basisrisiko konsern (hele tusen kroner)	Renterisiko, 2 % økning	
	2014	2013
Obligasjoner og sertifikater	-3.725	-3.541
Fastrenteutlån til kunder	-52.767	-72.516
Derivater relatert til fastrenteutlån til kunder	43.011	52.143
Øvrige utlån og innskudd	-7.131	-5.252
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer (hensyntatt	14.844	14.630
Annet	-254	-4.937
Total renterisiko, effekt på resultat før skatt	-6.021	-19.473

Rentekurverisiko konsern (hele tusen kroner)	Renterisiko, 2 % økning	
	2014	2013
0-3 mnd	-329	745
3-12 mnd	-453	812
12-36 mnd	-5.001	-8.467
36-60 mnd	-4.578	-2.257
>60 mnd	4.341	-10.306
Total renterisiko, effekt på resultat før skatt	-6.021	-19.473

Negativt fortegn indikerer at banken taper på en renteoppgang.

Note 16 Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke kan overholde sine betalingsforpliktelser når disse forfaller, eller erstatte innskudd når disse trekkes ut, med den konsekvens at konsernet misligholder forpliktelsene til å innfri innskudd og gi lån. Likviditetsrisiko blir styrt og målt ved hjelp av flere metoder. Se for øvrig omtale under note 6.

Tabellen under viser bankens forventede fremtidige kontantstrømmer knyttet til forpliktelser. I tabellen er det lagt til grunn nominelle verdier, samt rentenivå slik det foreligger per 31.12.14. Løpetid på innskudd til fastrente er satt til utløpet av fastrenteperioden. Løpetid på øvrige innskudd er ansett å være på forespørsel. Løpetid på derivater er satt til utgangen av kontraktsperioden. Kontraktsmessig kontantstrøm på derivater er ikke balanseført. Løpetid på verdipapirgjeld og ansvarlig lånekapital er satt til forfallstidspunkt. Sannsynligheten for at eventuelle tidspunkt for call blir benyttet er ikke hensyntatt. Løpetiden på øvrige forpliktelser er satt til forfallstidspunktet.

Morbank

Per 31.12.2014 (hele tusen kroner)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Totalt
KONTANTSTRØMMER KNYTTET TIL FORPLIKTELSE						
Innskudd fra og gjeld til kunder	10.407.843	1.059.381	125.475	110	0	11.592.808
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	30.653	1.195.683	3.562.730	0	4.789.067
Derivater	0	60	9.801	19.049	8.324	37.233
Forpliktelser ved periodeskatt	0	35.009	35.009	0	0	70.018
Andre forpliktelser	0	61.705	25.458	0	0	87.163
Ansvarlig lånekapital	0	349	4.710	25.120	228.260	258.439
Sum kontantstrøm forpliktelser	10.407.843	1.187.156	1.396.136	3.607.009	236.584	16.834.728

Konsern

Per 31.12.2014 (hele tusen kroner)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Totalt
KONTANTSTRØMMER KNYTTET TIL FORPLIKTELSE						
Innskudd fra og gjeld til kunder	10.398.967	1.059.381	125.475	110	0	11.583.932
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	30.653	1.195.683	3.562.730	0	4.789.067
Derivater	0	60	9.801	19.049	8.324	37.233
Forpliktelser ved periodeskatt	0	35.009	37.409	0	0	72.418
Andre forpliktelser	0	78.631	25.458	0	0	104.089
Ansvarlig lånekapital	0	349	4.710	25.120	228.260	258.439
Sum kontantstrøm forpliktelser	10.398.967	1.204.082	1.398.536	3.607.009	236.584	16.845.177

Note 17 Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelser

Morbank

Per 31.12.2014 (hele tusen kroner)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	105.372	0	0	0	0	105.372
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1.304.226	0	0	145.000	7.000	1.456.226
Brutto utlån til og fordringer på kunder	14.551.880	77.458	161.215	521.491	189.849	15.501.893
- Individuelle nedskrivninger	-19.275	0	0	0	0	-19.275
- Nedskrivninger på grupper av utlån	-56.817	0	0	0	0	-56.817
Netto utlån til og fordringer på kunder	14.475.787	77.458	161.215	521.491	189.849	15.425.800
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	0	10.008	91.442	1.004.845	49.432	1.155.726
Finansielle derivater	0	0	10.494	44.476	183	55.153
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	0	0	0	0	438.030	438.030
Investering i eierinteresser	0	0	0	0	166.314	166.314
Investering i konsernselskaper	0	0	0	0	15.983	15.983
Eiendom, anlegg og utstyr	0	0	0	0	87.880	87.880
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	0	0	0	0	11.489	11.489
Eiendel ved utsatt skatt	0	0	0	33.209	0	33.209
Andre eiendeler	48.184	32.024	0	200	12.443	92.851
Sum eiendeler	15.933.569	119.490	263.151	1.749.222	978.603	19.044.035
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kunder	10.405.021	1.059.381	125.475	110	0	11.589.986
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	0	1.108.731	3.396.662	0	4.505.393
Finansielle derivater	0	106	3.122	14.716	15.953	33.896
Forpliktelser ved periodeskatt	0	35.009	35.009	0	0	70.018
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	0	61.705	25.458	0	135.820	222.983
Ansvarlig lånekapital	0	0	0	0	200.000	200.000
Sum gjeld	10.405.021	1.156.201	1.297.795	3.411.487	351.773	16.622.276

Konsern

Per 31.12.2014 (hele tusen kroner)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	105.372	0	0	0	0	105.372
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1.304.231	0	0	145.000	7.000	1.456.231
Brutto utlån til og fordringer på kunder	14.549.838	77.458	161.215	521.491	189.849	15.499.851
- Individuelle nedskrivninger	-19.275	0	0	0	0	-19.275
- Nedskrivninger på grupper av utlån	-56.817	0	0	0	0	-56.817
Netto utlån til og fordringer på kunder	14.473.745	77.458	161.215	521.491	189.849	15.423.758
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	0	10.008	91.442	1.004.845	49.432	1.155.726
Finansielle derivater	0	0	10.494	44.476	183	55.153
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	0	0	0	0	438.032	438.032
Investering i eierinteresser	0	0	0	0	288.339	288.339
Eiendom, anlegg og utstyr	0	0	0	0	92.650	92.650
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	0	0	0	0	28.120	28.120
Eiendel ved utsatt skatt	0	0	0	33.571	0	33.571
Andre eiendeler	48.184	54.349	0	200	12.443	115.176
Sum eiendeler	15.931.532	141.815	263.151	1.749.583	1.106.048	19.192.129
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kunder	10.396.145	1.059.381	125.475	110	0	11.581.110
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	0	1.108.731	3.396.662	0	4.505.393
Finansielle derivater	0	106	3.122	14.716	15.953	33.896
Forpliktelser ved periodeskatt	0	35.009	37.409	0	0	72.418
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	0	78.631	25.458	0	136.871	240.960
Ansvarlig lånekapital	0	0	0	0	200.000	200.000
Sum gjeld	10.396.145	1.173.126	1.300.195	3.411.487	352.824	16.633.777

Utlån og innskudd til fast rente er fordelt ut fra løpetiden på engasjementet. Utlån og innskudd til flytende rente er i sin helhet vurdert å forfalle på forespørsel grunnet at kunden her står fritt til å løse ut engasjementet på et hvert ønskelig tidspunkt.

Note 18 Netto renteinntekter

Morbank			Konsern	
2013	2014	(Hele tusen kroner)	2014	2013
Renteinntekter				
15.665	18.430	Renter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	18.430	15.665
642.502	655.326	Renter av utlån til og fordringer på kunder	655.492	642.921
26.629	34.120	Renter av sertifikater, obligasjoner og derivater	34.120	26.629
684.796	707.876	Sum renteinntekter	708.042	685.215
Rentekostnader				
1.715	710	Renter på gjeld til kredittinstitusjoner	710	1.715
231.596	244.559	Renter på innskudd fra og gjeld til kunder	244.470	231.496
155.087	151.445	Renter på utstedte verdipapirer	151.445	155.087
8.017	8.624	Renter på annen gjeld	8.624	8.017
396.415	405.338	Sum rentekostnader	405.249	396.315
288.381	302.538	Sum netto renteinntekter	302.793	288.900

Renter på annen gjeld inkluderer avgift til Sikringsfondet med 8,5 mill. kroner i 2014

Note 19 Netto provisjons- og andre inntekter

Morbank			Konsern	
2013	2014	(Hele tusen kroner)	2014	2013
Provisjonsinntekter				
4.351	4.212	Garantiprovisjon	4.212	4.351
6.798	7.674	Verdipapiromsetning	7.674	6.798
50.780	52.880	Betalingsformidling	52.880	50.780
32.950	33.735	Forsikringstjenester	33.735	32.950
57.855	64.680	Boligkreditt	64.680	57.846
2.026	2.246	Andre provisjonsinntekter	2.246	2.026
154.759	165.427	Sum provisjonsinntekter	165.427	154.759
Provisjonskostnader				
7.228	7.305	Betalingsformidling	7.305	7.228
771	2.997	Andre provisjonskostnader	2.997	771
7.999	10.302	Sum provisjonskostnader	10.302	7.999
Andre driftsinntekter				
3.244	5.096	Driftsinntekter fast eiendom	4.410	2.665
0	0	Meglerprovisjon	61.906	58.929
1.567	1.785	Andre driftsinntekter	1.785	1.567
4.811	6.881	Sum andre driftsinntekter	68.101	63.161
151.571	162.005	Sum netto provisjons- og andre driftsinntekter	223.226	209.921

Note 20 Netto resultat fra finansielle eiendeler

Morbank			Konsern	
2013	2014	(Hele tusen kroner)	2014	2013
7.608	29.402	Utbytte fra aksjer	29.529	7.728
7.608	29.402	Sum utbytte	29.529	7.728
5.758	4.160	Utbytte fra datterselskaper	-	1.238
19.116	28.689	Inntekt fra eierinteresser i felleskontrollert virksomhet	63.054	46.145
24.874	32.849	Inntekt fra eierinteresser i felleskontrollert virksomhet	63.054	47.383
1.534	2.201	Sertifikater og obligasjoner utpekt til virkelig verdi over resultatet	2.201	1.534
(1.800)	(32.257)	Netto verdiendring på sikret verdipapirgjeld	(32.257)	(1.800)
1.651	32.374	Netto verdiendring på derivater knyttet til sikring av verdipapirgjeld	32.374	1.651
(15.789)	16.226	Netto verdiendring på fastrente utlån utpekt til virkelig verdi over resultatet	16.226	(15.789)
10.275	(12.431)	Netto verdiendring på derivater knyttet til fastrenteutlån	(12.431)	10.275
214	344	Netto verdiendring på Garantiforpliktelse Eksportfinans	344	214
28.475	14.569	Netto verdiendring på egenkapitalinstrumenter utpekt til virkelig verdi over resultatet	14.569	31.998
1.300	995	Netto gevinst/ tap på valutabeholdning	995	1.300
25.860	22.021	Sum netto resultat fra andre finansielle investeringer	22.021	29.383
58.343	84.272	Netto resultat fra finansielle eiendeler	114.604	84.495

Note 21 Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte

Morbank		Konsern		
2013	2014		2014	2013
75.448	78.082	Lønn	119.529	111.026
13.592	9.391	Pensjonskostnader (note 23)	10.670	14.929
20.823	22.427	Sosiale kostnader	21.149	25.802
109.863	109.900	Sum personalkostnader	151.348	151.757
141,6	140,9	Antall årsverk pr 31.12.	172,6	172,1

Ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte 2014 (hele tusen kroner)

Navn	Tittel	Lønn og andre kortsiktige ytelser	Opptjent bonus	Oppgjente pensjons- rettigheter siste år	Innbetaling innskudds- pensjon	Styre- honorar i døtre og lignende	Lån	Antall egenkapitalb evis ¹⁾
Ledergruppen								
Steinar Haugli	Adm. banksjef	1.664	135	1.508		65		2.800
Sten E. Lunder	Banksjef Forretn. utv. /risiko	956	63		55		2.468	900
Bjørn Rune Rindal	Banksjef BM	1.131	63		63		4.413	500
Else Hellum	Banksjef PM	1.057	63	165		24	433	500
Jane K. Gravbråten	Banksjef Øk./fin.	1.055	63	435			2.491	1.700
Unn Teslo	Banksjef HR	990	63		58		193	300
Kristin Ruud	Banksjef Info./samf.kont.	790	63	135				4.100
Styret								
Jørn Prestkvern	Leder	207					577	800
Anne Cathrine Frøstrup	Nestleder	114					1.960	10.200
Bjørn Haugen Morstad		124						
Bente S. Klæstad		135						1.650
Svein Oftedal		104						
Tommy Helgerud		135					2.056	
Liv Bente Kildal ²⁾		104					263	300
Kontrollkomite								
Atle Roll-Matthiesen jr.	Leder	60					1.313	300
Magnhild Bjertnæs	Nestleder	37						
Ståle Tangstuen		35					404	600
Representanskapet								
Valgt av innskyterne							6.594	19.202
Valgt av egenkapitalbeviserne							6.498	658.693
Valgt av ansatte ²⁾							13.272	2.500

**Ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte
2013 (hele tusen kroner)**

Navn	Tittel	Lønn og andre kortsiktige ytelser	Opptjent bonus	Opptjente pensjons- rettigheter siste år	Innbetaling innskudds- pensjon	Styre- honorar i døtre og lignende	Lån	Antall egenkapitalb evis 1)
Ledergruppen								
Steinar Haugli	Adm. banksjef	1.553	135	1.248	0	38	0	2.300
Sten E. Lunder	Banksjef Forretn.utv. /risikr	910	63	0	64		2.266	900
Bjørn Rune Rindal	Banksjef BM	1.085	63	0	67		5.483	600
Else Hellum	Banksjef PM	1.018	63	160	0	23	266	500
Jane K. Gravbråten	Banksjef Øk./fin.	1.002	63	390	0		2.331	1.700
Unn Teslo	Banksjef HR	954	63	0	71		255	300
Kristin Ruud	Banksjef Info./samf.kont.	759	63	87	0		0	3.600
Styret								
Jørn Prestkvern	Leder	200	0	0	0		1.414	800
Anne Cathrine Frøstrup	Nestleder	110	0	0	0		2.068	200
Bjørn Haugen Morstad		150	0	0	0		0	
Bente S. Klæstad		130	0	0	0		0	1.650
Svein Oftedal		75	0	0	0		0	0
Tommy Helgerud		90	0	0	0		936	0
Liv Bente Kildal ²⁾		100	0	0	0		327	300
Kontrollkomite								
Atle Roll-Matthiesen jr.	Leder	39	0	0	0		1.068	300
Magnhild Bjertnæs	Nestleder	35	0	0	0		0	0
Ståle Tangstuen		8	0	0	0		0	600
Representantskapet								
Valgt av innskyterne		86	0	0	0		6.185	19.282
<i>Valgt av egenkapitalbeviserne</i>		55	0	0	0		8.472	590.656
<i>Valgt av ansatte ²⁾</i>		26	0	0	0		11.445	3.100

1) Antall aksjer vedkommende eier i SpareBank 1 Ringerike Hadeland pr 31.12. Det er også tatt med aksjer tilhørende den nærmeste familie og kjente selskap der vedkommende har avgjørende innflytelse, jfr Aksjeloven § 1-2.

2) Kun honorarer er inkludert i godtgjørelse til ansattevalgte styre- og representantskapsmedlemmer

Bankens ledelse inngår i den ordinære bonusordningen for bankens ansatte. Ordningen er knyttet opp mot utvalgte kriterier. Ved maksimal oppnåelse utbetales inntil 10 % av lønnsbudsjett fordelt etter den enkeltes lønnsnivå, dog maksimert til lønnstrinn 70.

Førtidspensjons- og etterlønsavtaler

Adm. banksjef Steinar Haugli kan fratre ved fylte 63 år med full pensjon på 70 % av ordinær lønn ved fratreddelse. Det er inngått en 5-årig avtale gjeldende fra 1. juli 2010 om full lønn i inntil 12 måneder ved eventuell fratreddelse som skyldes strukturerendringer i banken. Etterlønsavtalen bortfaller dersom adm. banksjef tiltrer annen stilling i eller utenfor banken i 12-månedersperioden.

Det er ingen andre ansatte i banken som har avtale om førtidspensjon eller etterlønn.

Note 22 Adm. kostnader og andre driftskostnader

Morbank			Konsern	
2013	2014	<i>(Hele tusen kroner)</i>	2014	2013
2.336	2.607	IT-kostnader	4.081	3.707
15.649	13.931	Markedsføring	15.799	17.437
55.785	59.952	Øvrige administrasjonskostnader	59.952	55.785
16.381	17.028	Ordinære avskrivninger (note 30 og 31)	17.423	16.765
2.913	2.877	Leiebetalinger	4.586	3.871
7.672	7.739	Driftskostnader faste eiendommer	7.739	7.672
762	1.109	Formuesskatt	1.109	762
4.604	7.401	Eksterne honorarer	7.642	8.786
4.230	5.174	Andre driftskostnader	10.265	5.520
110.332	117.819	Sum adm. kostn. og andre driftskostnader	128.596	120.305
Godtgjørelse til ekstern revisor				
748	900	Lovpålagt revisjon	990	832
159	102	Skatterådgivning	102	161
0	0	Andre attestasjonstjenester	0	1
0	0	Andre tjenester	32	4
907	1.002	Sum (inkludert merverdiavgift)	1.123	998

Note 23 Pensjoner

Generell beskrivelse av konsernets pensjonsordninger

Konsernet er pliktig til å ha tjenestepensjonsordning etter lov om obligatorisk ytelsespensjon. Konsernets pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i denne lov. Konsernet benytter IAS 19 ved beregning av sine pensjonsforpliktelser.

Ansatte i morbanken

Det eksisterer ulike pensjonsordninger for bankens ansatte. De kollektive ytelsespensjonsordningene er lukket, og ansatte som ikke er omfattet av disse inngår i en innskuddspensjonsordning. Alle som er ansatt etter 1. juli 2010 inngår i innskuddspensjonsordningen.

I tillegg kommer AFP (Avtalefestet Før tidspensjon) som gjelder alle ansatte. Banken har også udekkede pensjonsforpliktelser som finansieres over driften.

Ny AFP-ordning gjeldende fra 2011 skal regnskapsføres som en ytelsesbasert flertaksforetaksordning og finansieres gjennom en årlig premie som fastsettes som en prosent av lønn. Det foreligger foreløpig ikke tilgjengelig informasjon for innregning av den nye forpliktelsen og ordningen er derfor foreløpig behandlet som en innskuddspensjonsordning.

Ansatte i Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS

Meglerforetaket har per 31.12.14 en kollektiv ytelsespensjonsordning som omfatter 12 personer. Hovedbetingelsene er 30 års opptjening, 70 % alderspensjon fra 67 år, samt uførepensjon og barnepensjon. Denne ordningen ble lukket for nye ansatte i 2006.

De øvrige ansatte inngår i en innskuddsbasert ordning.

Lukkede ytelsespensjoner	Morbank	Konsern
Ansatte	80	91
Pensjonister	87	87

Innskuddspensjon	Morbank	Konsern
Ansatte	71	93

Til grunn for beregning av kostnader og forpliktelser for lukket pensjonsordning ligger følgende forutsetninger:

Økonomiske forutsetninger	01.01.2015	01.01.2014
Diskonteringsrente	2,30 %	4,00 %
Forventet avkastning på midlene	2,30 %	4,00 %
Forventet fremtidig lønnsutvikling	2,75 %	3,75 %
Forventet G-regulering	2,50 %	3,50 %
Forventet pensjonsregulering	2,50 %	0,6%/3,50 % (Ringerike)
Arbeidsgiveravgift	14,10 %	14,10 %
Forventet frivillig avgang	5% nedtrappes til 0% fra 50 år	5% nedtrappes til 0% fra 50 år
Forventet AFP-uttak fra 62 år	Ulike for de ulike "ordningene"	Ulike for de ulike "ordningene"
Benyttet uførehetstabell	IR2003	IR2003
Benyttet dødelighetstabell	K2013BE	K2013BE

De tidspunkt som er angitt ovenfor angir fra hvilket tidspunkt forpliktelsen beregnes med endrede forutsetninger. Dette innebærer eksempelvis at pensjonsforpliktelsen per 31.12.2014 er neddiskontert med de forutsetninger som gjelder 01.01.2015, mens årskostnaden for 2014 er basert på de forutsetninger som gjaldt ved årets begynnelse.

Rente for obligasjoner med fortrinnsrett er benyttet som diskonteringsrente i både 2013 og 2014 i samsvar med anbefalingen fra Norsk Regnskapsstiftelse. Banken har valgt å benytte en styrket versjon av K2013, K2013BE. Tabellen gir styrkede forutsetninger for levetid enn K2013, men er mer forsiktig enn finanstilsynets dødelighetsmodell K2013FT.

Netto pensjonsforpliktelse i balansen

Morbank (Hele tusen kroner)	31.12.2014			31.12.2013		
	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Påløpte pensjonsforpliktelser	-288.562	-38.766	-327.328	-222.392	-38.615	-261.007
Verdi pensjonsmidlene	208.292	0	208.292	191.772		191.772
Netto pensjonsforpliktelser	-80.270	-38.766	-119.036	-30.620	-38.615	-69.235
Ikke-resultatførte estimatavvik				0	0	0
Arbeidsgiveravgift	-11.318	-5.466	-16.784	-5.092	-5.444	-10.536
Balanseførte pensjonsforpliktelser	-91.588	-44.232	-135.820	-35.712	-44.059	-79.771

Konsern (Hele tusen kroner)	31.12.2014			31.12.2013		
	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Påløpte pensjonsforpliktelser	-296.256	-38.766	-335.022	-228.963	-38.615	-267.578
Verdi pensjonsmidlene	215.065	0	215.065	198.141		198.141
Netto pensjonsforpliktelser	-81.191	-38.766	-119.957	-30.822	-38.615	-69.437
Ikke-resultatførte estimatavvik				0	0	0
Arbeidsgiveravgift	-11.448	-5.466	-16.914	-5.120	-5.445	-10.565
Balanseførte pensjonsforpliktelser	-92.639	-44.232	-136.871	-35.942	-44.060	-80.002

Årets pensjonskostnad

Morbank (Hele tusen kroner)	31.12.2014			31.12.2013		
	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	6.399	1.300	7.699	6.697	1.079	7.776
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	898	1.467	2.365	1.389	1.214	2.603
Planendring	0	-3.126	-3.126	0	750	750
Arbeidsgiveravgift	-478	-158	-636	27	-302	-275
Sum ytelsesbaserte ordninger	6.819	-517	6.302	8.113	2.741	10.854
Innskuddsbaserte pensjonsordninger	0	3.089	3.089	0	0	2.738
Netto pensjonskostnader	6.819	2.572	9.391	8.113	2.741	13.592

Konsern (Hele tusen kroner)	31.12.2014			31.12.2013		
	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	6.901	1.300	8.201	7.302	1.079	8.381
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	906	1.467	2.373	1.431	1.214	2.645
Planendring	0	-3.126	-3.126	0	750	750
Arbeidsgiveravgift	-521	-158	-679	47	-302	-255
Sum ytelsesbaserte ordninger	7.286	-517	6.769	8.780	2.741	11.521
Innskuddsbaserte pensjonsordninger	0	3.901	3.901	0	0	3.408
Netto pensjonskostnader	7.286	3.384	10.670	8.780	2.741	14.929

	+1 % poeng diskonterings- rente	-1 % poeng diskonterings- rente	+1 % poeng lønns- justering	-1 % poeng lønns-justering	+1 % poeng pensjons- regulering
Sensitivitet konsern					
2014					
Endring i pensjonsforpliktelse (hele mill. kroner)	-53	69	24	-19	51

Negativt fortegn indikerer at pensjonsforpliktelsen minsker ved endring i økonomisk forutsetning.

Note 24 Skatt

Morbank			Konsern	
2013	2014	(hele tusen kroner)	2014	2013
261.563	320.714	Resultat før skattekostnad	362.288	294.716
-53.220	-65.199	+/- permanente forskjeller *	-96.318	-78.163
8.495	68.982	+/- endring midlertidige forskjeller i henhold til spesifikasjon	69.631	7.221
25.310	-65.171	- herav ført direkte mot egenkapitalen	-65.171	25.310
242.148	259.326	Årets skattegrunnlag / skattepliktig inntekt	270.430	249.084
67.801	70.018	Herav betalbar skatt 28%	73.016	69.743
67.801	70.018	Betalbar skatt i balansen	73.016	69.743
0	-37	For mye/lite skatt avsatt tidligere år	-37	0
67.801	69.981	Sum betalbar skatt	72.979	69.743
67.801	70.018	Betalbar skatt av årets overskudd	73.016	69.743
-2.333	-18.625	+/- endring i utsatt skatt	-19.084	-2.035
-7.084	17.596	+/- øvrige endringer utsatt skatt	17.596	-7.429
451	0	+ effekt av endret skattesats fra 28 % til 27 %	0	458
30	-37	+/- for mye/lite avsatt betalbar skatt tidligere år	-37	-6
273	298	+/- andre endringer	298	273
59.138	69.250	Årets skattekostnad	71.789	61.004

Sammensetning av balanseført utsatt skatt

2013	2014		2014	2013
		Midlertidige forskjeller på:		
32.701	14.155	- Gevinst-/tapkonto	14.155	32.701
7.331	13.566	- Finansielle instrumenter	13.566	7.331
40.031	27.721	Sum positive skatteøkende midlertidige forskjeller	27.721	40.031
10.808	7.485	Utsatt skatt	7.485	10.808

Midlertidige forskjeller på:

14.277	14.899	- Driftsmidler	16.238	14.967
79.771	135.820	- Netto pensjonsforpliktelse	135.820	79.771
94.048	150.719	Sum negative skattereduserende midlertidige forskjeller	152.058	94.738
25.393	40.694	Utsatt skattefordel	41.056	25.579
14.584	33.209	Netto bokført utsatt skattefordel	33.571	14.771

Sammensetning av resultatført utsatt skatt

2013	2014		2014	2013
		Midlertidige forskjeller på:		
-20.991	-18.546	- Gevinst-/tapkonto	-18.546	-20.991
-15.708	6.236	- Finansielle instrumenter	6.236	-15.708
-36.700	-12.311	Sum endring midlertidige forskjeller	-12.311	-36.700
-9.909	-3.324	Utsatt skatt	-3.324	-9.909

Midlertidige forskjeller på:

474	622	- Driftsmidler	1.271	-424
-28.532	56.049	- Netto pensjonsforpliktelse	56.049	-28.532
0	0	- Andre midlertidige forskjeller	1.051	-205
-28.058	56.671	Sum endring midlertidige forskjeller	58.371	-29.161
-7.576	15.301	Utsatt skattefordel	15.760	-7.874
-2.333	18.625	Netto endring utsatt skatt	19.084	-2.035

2013	2014	Avstemming av resultatført periodeskatt med resultat før skatt	2014	2013
73.238	86.593	28% av resultat før skatt	97.818	82.520
-2.395	7.866	Ikke skattepliktige resultatposter (permanente forskjeller) *	-692	-9.379
-9.095	-16.808	Aksjeutbytte	-16.936	-9.095
-3.685	-9.170	Gevinst verdipapirer under fritaksmetoden	-9.170	-3.685
273	508	Tilbakeføring av 3% av skattefrie inntekter etter fritaksmodellen	508	273
2.333	0	Endring utsatt skatt	0	2.035
-1.560	298	Andre endringer	298	-1.660
30	-37	For mye/lite avsatt betalbar skatt tidligere år	-37	-6
59.138	69.250	Resultatført periodeskatt	71.789	61.004
23 %	22 %	Effektiv skattesats i %	20 %	21 %

* Inkluderer ikke skattepliktige resultatposter samt fradrag for resultatandel knyttet til tilknyttede og felleskontrollerte selskaper (resultatandeler trekkes ut ettersom de allerede er skattlagt hos det enkelte selskap).

Note 25 Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter

Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter skal presenteres per nivå med følgende nivåinndeling for måling av virkelig verdi:

- notert pris i et aktivt marked for en identisk eiendel eller forpliktelse (nivå 1)
- verdsettelse basert på andre observerbare faktorer enn notert pris (brukt i nivå 1) enten direkte (pris) eller indirekte (utledet fra priser) for eiendelen eller forpliktelsen, (nivå 2)
- verdsettelse basert på faktorer som ikke er hentet fra observerbare markeder (ikke observerbare forutsetninger) (nivå 3)

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 31. desember 2014.

Eiendeler (hele tusen kroner)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	0	55.153	0	55.153
- Obligasjoner og sertifikater	0	1.155.726	0	1.155.726
- Egenkapitalinstrumenter og verdipapirfond	25.250	0	6.429	31.679
- Fastrentelån	0	0	994.633	994.633
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	0	0	406.352	406.352
Sum eiendeler	25.250	1.210.879	1.407.415	2.643.544
Forpliktelser (hele tusen kroner)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	0	33.896	0	33.896
Sum forpliktelser	0	33.896	0	33.896

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelige fra en børs, handler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse prisene representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på en armlengdes avstand. Markedsprisen som benyttes for finansielle eiendeler er gjeldende kjøpskurs; for finansielle forpliktelser benyttes gjeldende salgskurs. Disse instrumentene er inkludert i nivå 1. Instrumenter inkludert i nivå 1 omfatter kun egenkapitalinstrumenter notert på Oslo Børs.

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked (for eksempel enkelte OTC derivater) bestemmes ved å bruke verdsettelsesmetoder. Disse verdsettelsesmetodene maksimerer bruken av observerbare data der det er tilgjengelig, og belager seg minst mulig på konsernets egne estimater. Dersom alle vesentlige data som kreves for å fastsette virkelig verdi av et instrument er observerbare data, er instrumentet inkludert i nivå 2. Instrumenter inkludert i nivå 2 omfatter derivater, renteswapper og likviditetsporteføljen.

Dersom en eller flere vesentlige data ikke er basert på observerbare markedsdata, er instrumentet inkludert i nivå 3.

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke er basert på observerbare markedsdata bestemmes ved å bruke en av følgende eller en kombinasjon av følgende verdsettelsesmetoder:

- siste kjente transaksjonskurs
- resultat per aksje
- utbytte per aksje
- rapportert EBITDA for underliggende aksjeselskap
- siste kjente transaksjonskurs på sammenlignbare instrumenter

Instrumenter inkludert i nivå 3 som verdsettes etter disse verdsettelsesmetoder omfatter unoterte egenkapitalinstrumenter, herunder Nordisk Areal Invest og Nordito Property som vurderes til virkelig verdi over resultatet. Eierandelene i Sparebank 1 Boligkreditt og Sparebank 1 Næringskreditt verddivurderes til gjennomsnittlig emisjonskurs.

Fastrentelån klassifisert i nivå 3 verddivurderes månedlig basert på endringer i markedsrente og endringer i porteføljens kunderente hensyntatt gjennomsnittlig gjenværende løpetid på porteføljen.

Følgende tabell presenterer endringene i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 31. desember 2014:

	Fastrentelån	Egenkapital-instrumenter	Sum
Inngående balanse	1.211.984	381.095	1.593.079
Reklassifisering fra nivå 2		5.445	5.445
Investeringer i perioden	-	69.252	69.252
Tilbakebetaling av kapital	-	(5.099)	(5.099)
Salg i perioden (til bokført verdi)	-	(41.789)	(41.789)
Netto volumendring utlån	(233.577)	-	(233.577)
Gevinst eller tap ført i resultatet	16.226	12.220	28.446
Gevinst eller tap ført direkte mot totalresultatet	-	(8.341)	(8.341)
Utgående balanse	994.633	412.782	1.407.415

Note 26 Virkelig verdi av finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost

Morbank (hele tusen kroner)	Bokført verdi 31.12.14	Virkelig verdi 31.12.14	Bokført verdi 31.12.13	Virkelig verdi 31.12.13
EIENDELER				
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1.456.226	1.456.226	990.478	990.478
<i>Netto utlån til og fordringer på kunder:</i>				
Utlån	15.425.800	15.425.800	14.669.219	14.669.219
Sum finansielle eiendeler	16.882.026	16.882.026	15.659.697	15.659.697
FORPLIKTELSE				
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	56.000	56.000
Innskudd fra og gjeld til kunder	11.589.986	11.589.986	10.615.994	10.615.994
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer til amortisert kost	2.816.346	2.847.108	2.863.452	2.895.973
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer, virkelig verdi-sikret	1.689.047	1.714.082	1.724.558	1.746.179
Ansvarlig lånekapital	200.000	198.760	-	-
Sum finansielle forpliktelser	16.295.379	16.349.936	15.260.004	15.314.146
Konsern (hele tusen kroner)	Bokført verdi 31.12.14	Virkelig verdi 31.12.14	Bokført verdi 31.12.13	Virkelig verdi 31.12.13
EIENDELER				
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1.456.231	1.456.231	990.478	990.478
<i>Netto utlån til og fordringer på kunder:</i>				
Utlån	15.423.758	15.423.758	14.667.030	14.667.030
Sum finansielle eiendeler	16.879.990	16.879.990	15.657.508	15.657.508
FORPLIKTELSE				
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	56.000	56.000
Innskudd fra og gjeld til kunder	11.581.110	11.581.110	10.612.072	10.612.072
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer til amortisert kost	2.816.346	2.847.108	2.863.452	2.895.973
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer, virkelig verdi-sikret	1.689.047	1.714.082	1.724.558	1.746.179
Ansvarlig lånekapital	200.000	198.760	-	-
Sum finansielle forpliktelser	16.286.503	16.341.061	15.256.082	15.310.224

Generelt

Finansielle instrumenter vurdert til virkelig verdi

De fleste finansielle instrumenter, med unntak av utlån til kredittinstitusjoner, kundeutlån til flytende rente og kundeinnskudd med flytende rente samt gjeld til kredittinstitusjoner og gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapir, vurderes til virkelig verdi og ansvarlig lånekapital. For nærmere beskrivelse henvises til note 2 og 3.

Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost

Finansielle instrumenter som ikke måles til virkelig verdi regnskapsføres til amortisert kost. For nærmere beskrivelse se note 2. Amortisert kost innebærer verdsetting av balanseposter etter opprinnelig avtalte kontantstrømmer, eventuelt justert for nedskrivninger.

Verdsetting til virkelig verdi vil alltid være beheftet med usikkerhet.

Virkelig verdivurdering av poster ført til amortisert kost

Ved virkelig verdivurdering av poster ført til amortisert kost har vi delt inn i følgende: utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner, utlån til kunder personmarked og bedriftsmarked, innskudd fra og gjeld til kunder, gjeld til kredittinstitusjoner, gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital.

Utlån til kunder og kredittinstitusjoner prises på ulike måter. Her følger en oversikt over ulike prismodeller fordelt på de ulike kategoriene:

- Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner prises med utgangspunkt i nibor.
- Utlån til kunder personmarked prises med flytende og fast kunderente.
- Utlån til kunder bedriftsmarked prises med flytende og fast kunderente samt en del lån prises med utgangspunkt i NIBOR.

Alle fastrente utlån bokføres til virkelig verdi i bankens regnskap.

Banken vurderer at lån i personmarkedet med flytende rente har en riktig markedspris til enhver tid. Lån til bedriftsmarkedet med flytende rente har også etter vår vurdering en riktig markedspris på balansetidspunktet. Begrunnelsen for dette er at den flytende renten kontinuerlig vurderes og justeres i henhold til rentenivået i kapitalmarkedet og endringer i konkurransesituasjonen.

NIBOR-lån på til sammen 2.991 mill kroner (hovedsakelig bedriftsmarkedet) per 31.12.2014 er inngått med forskjellige marginer og med ulike tidsintervall for renteregulering. Alle disse NIBOR-lånene kan reforhandles kontinuerlig. Banken tilstreber at disse lånene har rett markedspris til enhver tid.

Gjeld til kredittinstitusjoner og innskudd til kunder

For innskudd til kunder og gjeld til kredittinstitusjoner estimeres virkelig verdi lik bokført verdi siden disse i all hovedsak har flyende rente. Basert på overnevnte vurderinger blir det ingen forskjell mellom bokført verdi og virkelig verdi i tabellen over.

Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital

Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital blir verdivurdert ved teoretisk markedsverdivurdering basert på rente- og spreadkurve fra Verdipapirfondenes forening.

Note 27 Sertifikater og obligasjoner

Morbank		Sertifikater og obligasjoner fordelt på utstedersektor		Konsern	
2013	2014	(Hele tusen kroner)		2014	2013
		Stat			
75.000	120.000	- pålydende verdi		120.000	75.000
75.361	120.744	- virkelig verdi		120.744	75.361
		Annen offentlig utsteder			
1.920	1.730	- pålydende verdi		1.730	1.920
1.967	1.742	- virkelig verdi		1.742	1.967
		Finansielle foretak			
906.000	985.540	- pålydende verdi		985.540	906.000
911.327	993.809	- virkelig verdi		993.809	911.327
		Ikke-finansielle foretak			
94.000	39.000	- pålydende verdi		39.000	94.000
94.732	39.431	- virkelig verdi		39.431	94.732
1.076.920	1.146.270	Sum rentepapirer, pålydende verdi		1.146.270	1.076.920
1.083.387	1.155.726	Sum rentepapirer, virkelig verdi over resultatet		1.155.726	1.083.387

Morbank		Sertifikater og obligasjoner fordelt på risikoklasse		Konsern	
2013	2014	Virkelig verdi i hele tusen kroner		2014	2013
954.312	1.068.581	Risikoklasse 1 (Rating AAA til AA-)		1.068.581	954.312
0	10.068	Risikoklasse 2 (Rating A+ til A-)		10.068	0
129.074	77.076	Risikoklasse 3 (Rating BBB+ til BBB- og rentepapirer uten rating)		77.076	129.074
1.083.387	1.155.726	Sum sertifikater og obligasjoner		1.155.726	1.083.387

Rating av sertifikater og obligasjoner er hentet fra Standard & Poor's. Risikoklassene er i henhold til Finanstilsynets grupperinger og kapitalkravsforskriften.

Note 28 Finansielle derivater

Generell beskrivelse

Oppstillingen nedenfor viser virkelig verdi av bankens finansielle derivater bokført som eiendeler og gjeld samt nominelle verdier av kontraktene. Positiv markedsverdi av kontrakter blir bokført som eiendel, mens negativ markedsverdi blir bokført som gjeld. Kontraktsvolumet, oppført brutto, viser størrelsen av derivatenes underliggende eiendeler, og er grunnlaget for måling av endringer i virkelig verdi av bankens derivater. Det oppgitte volumet viser utestående volum av transaksjoner ved årets slutt og gir ingen indikasjon på markedsrisiko eller kredittrisiko.

Banken har ingen kontrakter som kvalifiserer for kontantstrømsikring.

Morbank og konsern

Alle beløp er like for morbank og konsern. Tall i hele tusen kroner.

Til virkelig verdi over resultatet	2014			2013		
	Kontraktssum	Virkelig verdi		Kontraktssum	Virkelig verdi	
		Eiendeler	Forpliktelser		Eiendeler	Forpliktelser
Renteinstrumenter						
Renteswapper fastrente utlån	737.152		34.244	828.298	223	22.035
Sum renteinstrumenter	737.152	0	34.244	828.298	223	22.035
Sikring av innlån						
Rentebytteavtaler (inkl. renteswap)	1.766.500	54.970	-348	1.750.000	24.238	140
Sum renteinstrumenter sikring	1.766.500	54.970	-348	1.750.000	24.238	140
Andre finansielle derivater						
Garanti Eksportfinans		183		0	189	0
Sum andre finansielle derivater	0	183	0	0	189	0
Sum finansielle derivater						
Sum renteinstrumenter	2.503.652	54.970	33.896	2.578.298	24.461	22.175
Sum andre finansielle derivater	0	183	0	0	189	0
Sum finansielle derivater	2.503.652	55.153	33.896	2.578.298	24.649	22.175

Virkelig verdisikring

Netto gevinst resultatført knyttet til sikringsinstrumentene ved virkelig verdisikring av bankens fastrente innlån var 32,4 mill. kroner mot 1,7 mill. kroner i 2013. Netto tap på sikringsobjekter knyttet til den sikrede risikoen var 29,4 mill. kroner mot 1,8 mill. kroner i 2013.

Garanti Eksportfinans AS

Banken deltar som eier i Eksportfinans AS i et garantisyndikat for nedskrivninger i obligasjonsbeholdningen til Eksportfinans AS. Startdato for garantien er 29.02.2008. Fra og med februar 2011 har det blitt gjennomført årlige utvekslinger av sikkerhet i henhold til avtalen med utgangspunkt i verdien av obligasjonsbeholdningen i Eksportfinans AS ved utgangen av februar. Avtalen forventes å forfalle i desember 2023. Garantiavtalen er klassifisert som et finansielt derivat i balansen og resultatføres under netto resultat fra andre finansielle investeringer. Bankens garanti er maksimert til 4,5 mill. kroner.

Note 29 Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser

Morbank			Konsern		
		Aksjer og andeler			
2013	2014	(Hele tusen kroner)	2014	2013	
87.068	27.823	Til virkelig verdi over resultat	27.823	87.068	
25.030	21.810	- Børsnoterte selskaper	21.810	25.030	
3.234	3.439	- Børsnoterte egenkapitalbevis	3.439	3.234	
27.825	-	- Børsnoterte aksjefond	-	27.825	
5.220	-	- Unoterte fond	-	5.220	
25.760	2.574	- Unoterte selskaper	2.574	25.760	
355.334	410.207	Tilgjengelig for salg	410.208	355.335	
-	-	- Børsnoterte aksjer egenkapitalbevis og andeler	-	-	
2.021	6.611	- Unoterte fond	6.611	2.021	
353.313	403.597	- Unoterte selskaper	403.598	353.314	
442.403	438.030	Sum aksjer og andeler	438.032	442.404	
56.088	25.250	Sum børsnoterte selskaper	25.250	56.088	
386.315	412.781	Sum unoterte selskaper	412.782	386.316	

Note 30 Goodwill og andre immaterielle eiendeler

Morbank			Konsern	
2013	2014	(Hele tusen kroner)	2014	2013
		Goodwill		
0	0	Anskaffelsekost 01.01	16.707	16.782
		Tilgang/Avgang	-75	-75
		Anskaffelsekost 31.12	16.632	16.707
0	0	Akkumulerte nedskrivninger 01.01	0	0
		Årets nedskrivninger	0	0
		Akkumulerte nedskrivninger 31.12	0	0
0	0	Balanseført goodwill 31.12	16.632	16.707

Balanseført goodwill i konsernet knytter seg hovedsakelig (16,2 mill. kroner) til datterselskapet Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS i forbindelse med morbankfusjonen mellom tidligere Ringerike Sparebank, Sparebanken Jevnaker Lunner og Gran Sparebank i 2010. Rest goodwill på 0,4 mill. kroner knytter seg til oppkjøpet av datterdatter (Eiendomsmegler 1 Gjøvik AS) i 2010 som samme år ble fusjonert inn i Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS (datterselskap).

Det er ikke foretatt nedskrivning av goodwill i 2014 da det ikke har forekommet hendelser som tilsier at vurderinger som ble lagt til grunn ved verdsettelse ved fusjonen i 2010 ikke er relevante per 31.12.14.

Morbank			Konsern	
2013	2014	(Hele tusen kroner)	2014	2013
		Andre immaterielle eiendeler		
38.200	38.200	Anskaffelsekost 01.01	38.200	38.200
	1.383	Tilgang	1.383	0
0	0	Avgang	0	0
38.200	39.583	Anskaffelsekost 31.12	39.583	38.200
16.472	22.283	Akkumulerte av- og nedskrivninger 01.01	22.283	16.472
0	0	Avgang akkumulerte av- og nedskrivninger		
5.811	5.811	Årets av- og nedskrivninger	5.811	5.811
22.283	28.094	Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12	28.094	22.283
15.917	11.489	Andre immaterielle eiendeler 31.12	11.489	15.917

Andre immaterielle eiendeler består av identifisert og beregnet merverdi på kunderelasjoner tilhørende tidligere Sparebanken Jevnaker Lunner og tidligere Gran Sparebank per 01.07.10. Disse avskrives over henholdsvis 7 og 5 år.

Morbank			Konsern	
2013	2014	(Hele tusen kroner)	2014	2013
15.917	11.489	Sum goodwill og andre immaterielle eiendeler 31.12	28.120	32.623

Note 31 Eiendom, anlegg og utstyr

Morbank				Konsern			
Bygg, tomter og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transportmidler	Totalt	(Hele tusen kroner)	Bygg, tomter og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transportmidler	Totalt	
96.836	53.917	150.753	Anskaffelseskost 01.01.2013	102.512	55.312	157.823	
3.413	3.905	7.318	Tilgang	3.413	4.374	7.786	
1.522	6.302	7.824	Avgang	1.522	6.302	7.824	
98.727	51.520	150.247	Anskaffelseskost 31.12.2013	104.403	53.383	157.786	
29.152	36.584	65.736	Akkumulert av-og nedskrivning 01.01.2013	31.436	37.300	68.736	
5.189	5.381	10.570	Årets avskrivning	5.189	5.691	10.879	
		0	Årets nedskrivning			0	
682	6.000	6.682	Årets avgang	682	6.000	6.682	
33.659	35.965	69.624	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12.2013	35.943	36.991	72.934	
65.068	15.555	80.623	Balanseført verdi 31.12.2013	68.460	16.392	84.852	
98.727	51.520	150.247	Anskaffelseskost 01.01.2014	104.403	53.383	157.786	
15.794	3.944	19.738	Tilgang	15.794	4.805	20.599	
2.192	5.954	8.146	Avgang	2.192	5.954	8.146	
112.329	49.510	161.839	Anskaffelseskost 31.12.2014	118.005	52.234	170.238	
33.659	35.965	69.624	Akkumulert av-og nedskrivning 01.01.2014	35.943	36.991	72.934	
5.633	5.584	11.216	Årets avskrivning	5.633	5.904	11.537	
		0	Årets nedskrivning			0	
1.079	5.802	6.882	Årets avgang	1.079	5.802	6.882	
38.212	35.747	73.959	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12.2014	40.496	37.093	77.589	
74.116	13.763	87.880	Balanseført verdi 31.12.2014	77.508	15.141	92.650	
			0 Bygninger tilgjengelig for salg				0

Avskrivning

Prosentstørrelse for ordinære avskrivninger er 2-5 % for bankbygg og annen fast eiendom, tomter 0 %, innredning og inventar 10-30 %, maskiner- og IT-utstyr 15-30 % og transportmidler 20-25 %.

Sikkerhetsstillelse

Banken har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler.

Note 32 Andre eiendeler

Morbank			Konsern	
2013	2014	(hele tusen kroner)	2014	2013
12.000	12.000	Kapitalinnskudd pensjonskasse	12.000	12.000
69.928	64.874	Opptjente ikke mottatte inntekter	64.874	69.928
7.367	7.175	Forskuddsbetalte ikke påløpte kostnader	7.175	7.367
129.380	8.802	Øvrige eiendeler	31.128	156.181
218.675	92.851	Andre eiendeler	115.176	245.476

Note 33 Innskudd fra og gjeld til kunder

Morbank			Konsern	
2013	2014	(Hele tusen kroner)	2014	2013
9.264.007	9.886.854	Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	9.884.484	9.262.298
1.351.987	1.703.131	Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	1.696.626	1.349.774
10.615.994	11.589.986	Sum innskudd fra og gjeld til kunder	11.581.110	10.612.072
2,29 %	2,22 %	Gjennomsnittlig rente	2,22 %	2,29 %

2013	2014	Innskudd fordelt på sektor og næring	2014	2013
6.685.343	8.106.059	Lønnstakere o.l	8.106.059	6.685.343
408.789	349.487	Offentlig sektor	349.487	408.789
300.519	287.562	Primærnæringen	287.562	300.519
145.011	170.131	Industri	170.131	145.011
337.481	362.873	Bygg- og anleggsvirksomhet	362.873	337.481
313.725	341.916	Varehandel	341.916	313.725
86.313	103.194	Transport og lagring	103.194	86.313
60.683	56.921	Hotell og restaurantdrift	56.921	60.683
702.083	767.269	Forretningsmessig tjenesteyting	767.269	702.083
884.134	674.283	Omsetning/drift eiendommer	665.407	880.213
691.912	370.290	Diverse næringer	370.290	691.912
10.615.993	11.589.986	Sum innskudd fordelt på sektor og næring	11.581.110	10.612.072

2013	2014	Innskudd fordelt på geografiske områder	2014	2013
4.440.117	4.748.504	Buskerud	4.739.629	4.436.196
3.997.407	4.228.103	Oppland	4.228.103	3.997.407
923.710	1.107.578	Akershus	1.107.578	923.710
692.079	1.039.732	Oslo	1.039.732	692.079
491.681	375.365	Landet for øvrig	375.365	491.681
70.999	90.704	Utlandet	90.704	70.999
10.615.993	11.589.986	Sum innskudd fordelt på geografiske områder	11.581.110	10.612.072

Note 34 Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

Morbank		(Hele tusen kroner)	Konsern	
2013	2014		2014	2013
4.556.000	4.443.500	Obligasjonsgjeld	4.443.500	4.556.000
4.588.010	4.505.393	- pålydende verdi	4.505.393	4.588.010
4.556.000	4.443.500	Sum gjeld ved utstedelse av verdipapirer, pålydende verdi	4.443.500	4.556.000
4.588.010	4.505.393	Sum gjeld ved utstedelse av verdipapirer, bokført verdi	4.505.393	4.588.010
3,31 %	3,28 %	Gjennomsnittlig rente obligasjonsgjeld	3,28 %	3,31 %

2013	2014	Obligasjonsgjeld fordelt på forfallstidspunkt	2014	2013
921.000	0	2014	0	921.000
1.235.000	1.093.500	2015	1.093.500	1.235.000
575.000	575.000	2016	575.000	575.000
1.075.000	1.075.000	2017	1.075.000	1.075.000
750.000	1.100.000	2018	1.100.000	750.000
	600.000	2019	600.000	
4.556.000	4.443.500	Sum obligasjonsgjeld, pålydende verdi	4.443.500	4.556.000

2013	2014	Verdipapirgjeld fordelt på vesentlige valutaer	2014	2013
4.556.000	4.443.500	NOK	4.443.500	4.556.000
4.556.000	4.443.500	Sum verdipapirgjeld fordelt på vesentlige valutaer	4.443.500	4.556.000

Morbank og konsern

Endring i verdipapirgjeld	31.12.2014	Emittert	Forfalt / innløst	Tilbakekjøp	31.12.2013
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	4.443.500	950.000	726.000	336.500	4.556.000
Verdijusteringer	61.893				32.010
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	4.505.393	950.000	726.000	336.500	4.769.010

Endring i verdipapirgjeld	31.12.2013	Emittert	Forfalt / innløst	Tilbakekjøp	31.12.2012
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	4.556.000	1.425.000	690.000	554.000	4.375.000
Verdijusteringer	32.010				20.573
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	4.588.010	1.425.000	690.000	554.000	4.395.573

Note 35 Ansvarlig lånekapital

Morbank		(Hele tusen kroner)	Konsern	
2013	2014		2014	2013
		Ansvarlig lånekapital		
	200.000	- tidsbegrenset ansvarlig lånekapital ¹⁾	200.000	
0	200.000	Sum ansvarlig lånekapital	200.000	0

¹⁾ Ansvarlig lån har en løpetid på 10 år med mulighet for call etter 5 år.

Morbank og konsern

Endring i ansvarlig lånekapital	31.12.2014	Emittert	Forfalt / innløst	Tilbake- kjøp	31.12.2013
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, nominell verdi	200.000	200.000			0
Sum ansvarlig lånekapital	200.000	200.000	0	0	0

Note 36 Annen gjeld og forpliktelser

Morbank		(Hele tusen kroner)	Konsern	
2013	2014	Annen gjeld og balanseførte forpliktelser	2014	2013
79.771	135.820	Netto pensjonsforpliktelse (note 23)	136.871	80.002
1.271	1.271	Individuell nedskrivning garantiansvar	1.271	1.271
51.324	52.125	Andre avsetninger	56.907	57.892
9.643	8.839	Påløpte feriepengar	11.989	12.543
2.511	3.780	Leverandørgjeld	4.702	3.701
140.994	91.167	Annen gjeld	101.638	149.994
285.514	293.001	Sum annen gjeld og balanseførte forpliktelser	313.377	305.403
		Stilte garantier mv. (avtalte garantibeløp)		
81.022	79.938	Betalingsgarantier	79.938	81.022
92.636	82.070	Kontraktsgarantier	82.070	92.636
3.837	4.083	Lånegarantier	4.083	3.837
178	179	Garantier for skatter	179	178
399.053	349.909	Annet garantiansvar	349.909	399.053
576.726	516.179	Sum stilte garantier (ikke balanseført)	516.179	576.726
		Andre ikke balanseførte forpliktelser		
1.520.237	1.537.362	Ubenyttede kreditter	1.533.867	1.510.090
601.894	693.123	Innvilgede lånetilsagn (ikke diskontert)	693.123	601.894
2.122.131	2.230.485	Sum andre ikke balanseførte forpliktelser	2.226.990	2.111.984
2.984.371	3.039.665	Totale forpliktelser	3.056.547	2.994.113

Bygg	Verdipapir	Sum	Pantstillelser	Bygg	Verdipapir	Sum
	369.797	369.797	Pantstillelse 2014		369.797	369.797
			- Tilhørende forpliktelse 2014			-
	394.862	394.862	Pantstillelse 2013		394.862	394.862
			- Tilhørende forpliktelse 2013			-

Note 37 Bundne midler

Morbank			Konsern	
2013	2014	(Hele tusen kroner)	2014	2013
		Bundne midler		
3.768	3.832	Skattetrekk	3.832	3.768
3.768	3.832	Sum bundne midler	3.832	3.768

Klientmidler

Datterselskapet Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS oppbevarer klientmidler på egne bankkonti og har klientansvar i forbindelse med eiendomsmeglingen. I konsernregnskapet fremkommer dette som en netto fordring knyttet til provisjon.

2013	2014	(Hele tusen kroner)			2014	2013
-	-	Bokført klientansvar per 31.12.			-86.115	-105.611
-	-	Innestående klientmidler bank per 31.12.			107.948	131.785
-	-	Avsetning til tap på fordringer			-490	-490
0	0	Bokførte klientfordringer per 31.12.			21.343	25.684

Note 38 Investeringer i eierinteresser

Datterselskaper og felleskontrollert virksomhet

Firma	Ansk. kost	Forretnings- kontor	Eierandel i prosent
Investering i datterselskaper			
Aksjer eid av morbanken			
Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS	15.983	Hønefoss	80 %
	<u>15.983</u>		
Investeringer i felleskontrollert virksomhet			
Samarbeidende Sparebanker AS	142.970	Oslo	15,6 %
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	23.344	Oslo	20,8 %
	<u>166.314</u>		

Aksjer i datterselskaper morbank

Investeringer er bokført til anskaffelseskost i morbanken. Det foretas full konsolidering i konsernregnskapet.

(hele tusen kroner)

2014	Selskapets aksjekapital	Antall aksjer	Pålydende verdi	Eiendeler	Gjeld	Sum inntekter	Sum kostnader	Selskapets årsresultat	Bokført verdi 2014
Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS	1.000	800	800	36.770	28.418	77.963	71.125	6.837	15.983
Sum investering i datterselskaper									15.983
Sum investeringer i konsernselskap morbank									15.983

2013	Selskapets aksjekapital	Antall aksjer	Pålydende verdi	Eiendeler	Gjeld	Sum inntekter	Sum kostnader	Selskapets årsresultat	Bokført verdi 2013
Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS	1.000	800	800	35.646	27.280	74.734	69.479	5.255	15.983
Sum investering i datterselskaper									15.983
Sum investeringer i konsernselskap morbank									15.983

Inntekter fra investeringer i datterselskap

	2014	2013
Utbytte fra Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS	4.160	5.758

Investeringer i felleskontrollert virksomhet

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er bokført til anskaffelseskost i morbanken. Konserntall er presentert etter egenkapitalmetoden.

Morbank			Konsern	
2013	2014	(hele tusen kroner)	2014	2013
276.285	249.266	Balanseført verdi per 01.01.	339.888	359.368
-27.019	-	Tilgang/avgang	-	(48.610)
-	-82.952	Tilbakebetaling av kapital	-82.952	-
-	-	EK-endringer	-2.963	2.102
-	-	Resultatandel	63.054	46.145
-	-	Utbetalt utbytte	-28.689	(19.116)
249.266	166.314	Balanseført verdi per 31.12.	288.339	339.888

Inntekter fra investeringer i felleskontrollert virksomhet

Morbank			Konsern	
2013	2014	(hele tusen kroner)	2014	2013
-	-	Resultatandel fra Samarbeidende Sparebanker AS	51.517	30.696
-	-	Resultatandel fra Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	11.537	12.335
-	-	Resultatandel fra SamSpar Bankinvest II AS	-	3.114
13.103	20.930	Utbytte fra Samarbeidende Sparebanker AS	-	-
3.933	7.759	Utbytte fra Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	-	-
2.080	-	Utbytte fra SamSpar Bankinvest II AS	-	-
19.116	28.689	Sum inntekt	63.054	46.145

Konsernets eierandeler i felleskontrollert virksomhet

(hele tusen kroner)

2014	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Resultat	Bokført verdi 2014	Eierandel	Antall aksjer
Samarbeidende SpareBanker AS	240.747	90.184	67.104	15.587	51.517	158.387	15,6 %	137.922
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	153.644	211.117	11.724	122	11.537	129.952	20,8 %	2.249
	394.391	301.301	78.828	15.709	63.054	288.339		

2013	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Resultat	Bokført verdi 2013	Eierandel	Antall aksjer
Samarbeidende SpareBanker AS	191.516	7.351	43.998	13.302	30.696	192.914	15,6 %	137.922
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	149.488	47	12.381	46	12.335	146.974	20,8 %	2.249
SamSpar Bankinvest II AS					3.114			
	341.004	7.398	56.379	13.348	46.145	339.888		

Note 39 Vesentlige transaksjoner med nærstående selskaper

Transaksjoner mellom nærstående parter. Med nærstående parter menes her tilknyttede selskaper, felleskontrollerte virksomheter og datterselskaper. Se note 38 for investeringer i eierinteresser. Bankens mellomværende med ansatte og tillitsvalgte vises i note 21.

	Datterselskaper		Felleskontrollerte virksomheter	
	2014	2013	2014	2013
Lån (Hele tusen kroner)				
Lån utestående pr 1.1.	2.189	2.331	7.988	7.988
Lån innvilget i perioden	0	0	100.830	0
Tilbakebetaling	147	142	0	0
Utestående lån per 31.12.	2.042	2.189	108.818	7.988
Renteinntekter	182	191	1.347	399
Tap ved utlån	0	0	0	0
Innskudd (Hele tusen kroner)				
Innskudd per 1.1.	3.922	9.888	0	0
Nye innskudd i perioden	4.953	0	0	0
Uttak	0	5.966	0	0
Innskudd per 31.12.	8.875	3.922	0	0
Rentekostnader	34	44	0	0

Alle lån til nærstående parter er bokført i morbanken.

Note 40 Eierandelskapital- og eierstruktur

Egenkapitalbeviskapital

Bankens egenkapitalbeviskapital utgjør 1.394.665.200 kroner fordelt på 13.946.652 egenkapitalbevis, hvert pålydende 100 kroner. Per 31.12.2014 var det 2.117 egenkapitalbevisiere (2.235 per 31.12.2013). Eierandelskapitalen er tatt opp på følgende måte:

År	Endring	Endring i egenkapitalbeviskapital	Total eierandelskapital	Antall egenkapitalbevis
1996	Emisjon ifbm børsnotering	50.000.000	50.000.000	500.000
2010	Kapitalutvidelse ifbm fusjon	1.344.665.200	1.394.665.200	13.446.652

Morbank

Beløp i tusen kroner	01.01.2015	01.01.2014	01.01.2013
Egenkapitalbeviskapital	1.394.665	1.394.665	1.394.665
Overkursfond	361.134	361.134	361.134
Utjevningsfond eksklusive utbytte og fond for urealiserte gevinster	446.644	387.782	288.915
A. Sum egenkapitalbevisiereenes kapital	2.202.443	2.143.581	2.044.714
Grunnfondskapital eksklusive gaver og fond for urealiserte gevinster	62.886	61.180	58.318
Kompensasjonsfond	885	885	885
B. Sum samfunnsid kapital	63.771	62.065	59.203
Egenkapital eksklusiv utbytte og fond for urealiserte gevinster	2.266.214	2.205.646	2.103.917
Eierandelsbrøk (A / (A+B))	97,19 %	97,19 %	97,19 %

De 20 største egenkapitalbevisiere	Antall egenkapitalbevis	Andel
1 SPAREBANKSTIFTELSEN RINGERIKE	4.183.993	30,00 %
2 SPAREBANKSTIFTELSEN GRAN	2.789.330	20,00 %
2 SPAREBANKSTIFTELSEN JEVNAKER LUNNER NITTI	2.789.330	20,00 %
4 FRES AS	450.000	3,23 %
5 MP PENSJON PK	302.034	2,17 %
6 GJENSIDIGE FORSIKRING	178.000	1,28 %
7 RINGERIKS KRAFT AS	153.167	1,10 %
8 AKA AS	150.000	1,08 %
9 VERDIPAPIRFONDET EIK	100.584	0,72 %
10 NORDENFJELSKES BYKREDITTS STIFTELSE	80.000	0,57 %
11 WENAAS KAPITAL AS AK	62.007	0,44 %
12 FIRST PARTNERS HOLDING 5 AS	57.480	0,41 %
13 WENAASGRUPPEN AS	55.600	0,40 %
14 ALLUMGÅRDEN	54.987	0,39 %
14 PARETO AS	41.338	0,30 %
14 RG HOLDING AS	41.338	0,30 %
17 LUNNER ALMENNING	40.322	0,29 %
18 G.A.S. HOLDING AS	39.588	0,28 %
19 STIKSRUD HOLDING AS	33.000	0,24 %
20 GRUER ØIVIND	30.088	0,22 %
Sum 20 største eiere	11.632.186	83,40 %
Øvrige eiere	2.314.466	16,60 %
Utstedte egenkapitalbevis	13.946.652	100 %

Intervall	Antall eiere	%	Antall EKB	%
10.001-	68	3 %	12.388.469	89 %
5.001-10.000	61	3 %	459.714	3 %
1.000-5.000	277	13 %	676.339	5 %
201-1.000	655	31 %	330.499	2 %
0-200	1.056	50 %	91.631	1 %
	2.117	100 %	13.946.652	100 %

Kommune	Antall eiere	%	Antall EKB	%
Ringerike	582	27 %	5.192.826	37 %
Jevnaker	132	6 %	2.927.452	21 %
Gran	139	7 %	2.971.129	21 %
Hole	100	5 %	625.256	4 %
Oslo	151	7 %	1.004.424	7 %
Bærum	45	2 %	127.111	1 %
Drammen	14	1 %	88.188	1 %
Sum	1.163	55 %	12.936.386	93 %
Øvrige	954	45 %	1.010.266	7 %
Totalt	2.117	100 %	13.946.652	100 %

Note 41 Hendelser etter balansedagen

Sparebank 1 Ringerike Hadeland kjøpte den 29.januar 2015 alle aksjene i Økonomihuset Regnskap AS og Økonomihuset IT-nett AS. Selskapene driver virksomhet innen regnskapsføring, rådgivning/ konsulentbistand, ASP-drift, innkjøp, salg og installasjon av IKT-utstyr. Virksomhetene har vært drevet svært godt i en årrekke. Selskapene er betydelige lokale aktører med en samlet omsetning i 2014 på ca. 60 mill. kroner og til sammen 60 kompetente ansatte, dyktige ledere og et godt omdømme.

Banken forsterker med dette posisjonen som et lokalt og regionalt finanshus.

Erklæring i henhold til verdipapirhandellovens § 5-5

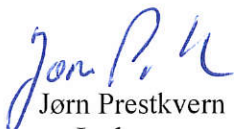
Vi erklærer, etter beste overbevisning, at årsregnskapet for SpareBank 1 Ringerike Hadeland for perioden 1. januar til 31. desember 2014 er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av morbankens og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet.

Vi erklærer også, etter beste overbevisning, at årsberetningen gir en rettviseende:

- oversikt over viktige begivenheter i regnskapsperioden og deres innflytelse på årsregnskapet
- beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer virksomheten står overfor i neste regnskapsperiode
- beskrivelse av nærstående vesentlige transaksjoner.

Hønefoss, 4. mars 2015

I styret for SpareBank 1 Ringerike Hadeland

Jørn Prestkvern
Leder

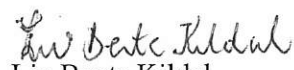

Anne Cathrine Frøstrup
Nestleder

Bjørn Haugen Morstad

Bente S. Klæstad

Svein Oftedal

Tommy Helgerud

Liv Bente Kildal

Steinar Haugli
Adm. banksjef

Til representantskapet i SpareBank 1 Ringerike Hadeland

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for SpareBank 1 Ringerike Hadeland som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2014, og resultatregnskap, utvidet resultatregnskap, oppstilling av endring i egenkapital og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapet og konsernet SpareBank 1 Ringerike Hadelands finansielle stilling per 31. desember 2014 og av deres resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om årsberetningen og om redegjørelser om foretaksstyring og samfunnsansvar

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 4. mars 2015

Deloitte AS

Henrik Woxholt

statsautorisert revisor

Årsberetning fra kontrollkomiteen for 2014

Til Representantskapet i SpareBank1 Ringerike Hadeland

Kontrollkomiteen har ført tilsyn med SpareBank 1 Ringerike Hadeland i henhold til lov og instruks fastsatt av representantskapet.

Kontrollkomiteen har i forbindelse med årsavslutningen for regnskapsåret 2014 gjennomgått årsberetningen, årsregnskapet og revisors beretning for SpareBank 1 Ringerike Hadeland. Komiteen finner at styrets vurdering av SpareBank 1 Ringerike Hadeland og konsernets økonomiske stilling er dekkende og tilrår at årsberetningen og årsregnskapet for regnskapsåret 2014 godkjennes.

Hønefoss, 4. mars 2015

Atle Roll-Matthiesen jr., leder

Magnhild Bjertnæs

Ståle Tangestuen

Lokalbanker

SpareBank 1 Ringerike
Søndre Torv 6
3504 Hønefoss

SpareBank 1 Hole
Vik Torv
3530 Røyse

SpareBank 1 Nittedal
Mattias Skyttersvei 21-23
1482 Nittedal

SpareBank 1 Jevnaker
Storgata 14
3520 Jevnaker

SpareBank 1 Lunner
Harestua Senter
2743 Harestua

SpareBank 1 Gran
Smietorget
2750 Gran

Avdelingskontor

Dyktig

SpareBank 1 Ringerike
avd. Hønen
Hønengaten 72
3515 Hønefoss

SpareBank 1 Gran
avd. Brandbu
Storlinna 44
2760 Brandbu

Fremtidsrettet

Konsernet SpareBank 1 Ringerike Hadeland
Postboks 518 Sentrum
Søndre Torv 6
3504 Hønefoss
Telefon: 02130
Telefaks: 32 11 33 01
E-post: firmapost@rhbank.no